پەندەکانی

منتدى إقرأ الثقافي
www.iqra.ahlamotada.com

پیرەمێرد

بەرگی: دووەم

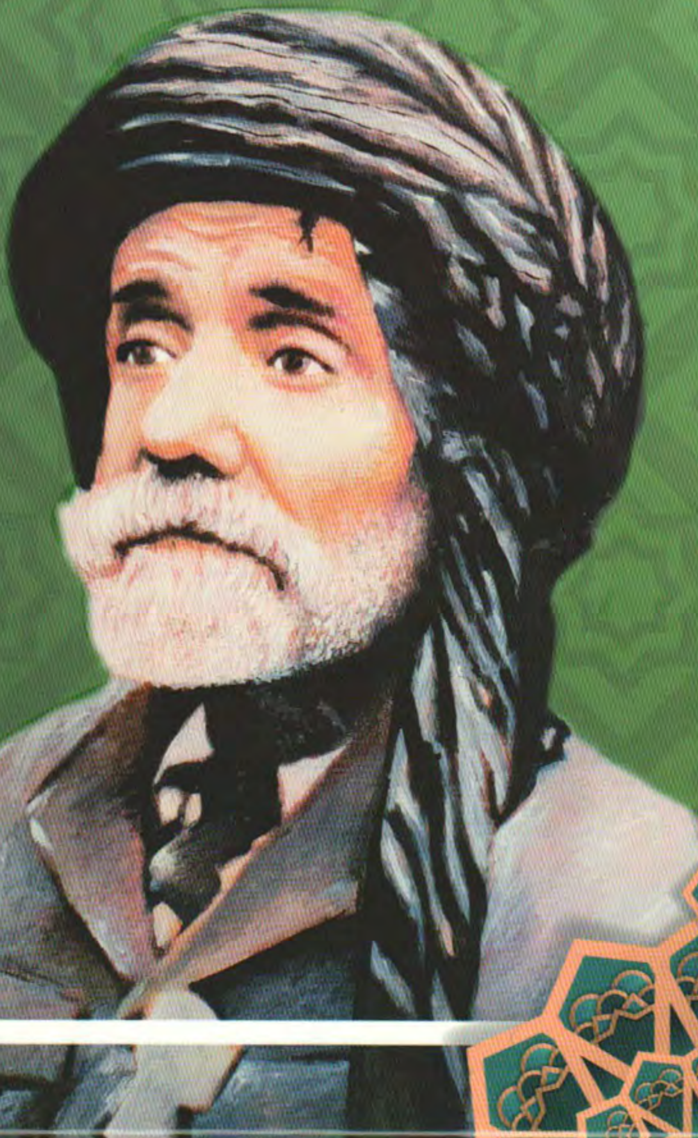

کۆکردنەوە و ساغکردنەوەی:
فایەق هۆشیار
مستەفا ساڵح کەریم
مەحمود ئەحمەد محەمەد
محەمەد نوری تۆفیق
ئەحمەد زرنگ

ئەم کتێبە

لە ئامادەکردنی پێگەی

(منتدى إقرأ الثقافي)

WWW.IQRA.AHLAMONTADA.COM

بۆ سەردانی پەیجی پێگە:

/https://www.facebook.com/iqra.ahlamontada

بۆ سەردانی پێگەکە:

http://iqra.ahlamontada.com

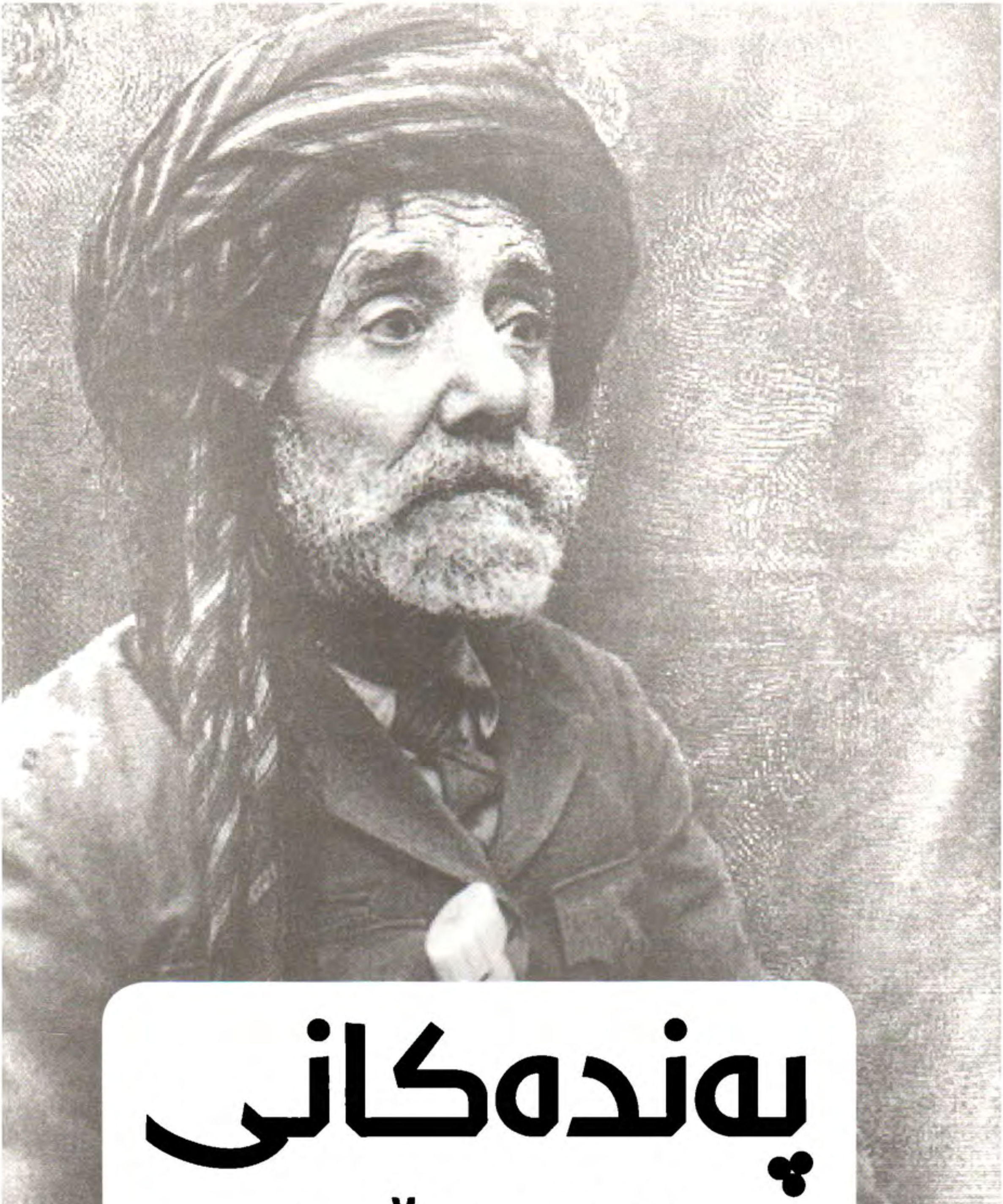

پەندەکانی پیرەمێرد

حاجی تۆفیق مەحمود هەمزاغای مەسرەف

ADIBAN

ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبان

بەڕێوەبەری گشتی: نارامی مەلا محەمەد

ناونیشان: سلێمانی، شەقامی ئیبراهیم پاشا،فولکەی گۆزەکان، نزیك ناوەندیی ڕۆژهەلاتی کوڕان.
پەیوەندی: 07701974656 - 07501590032 - 07731974646 - 07501696369

Email: bookadiban@gmail.com
Facebook: https://www.facebook.com/eadiban/

ناسنامەی کتێب

ناونـــیشان: پەندەکانی پیرەمێرد.

نـــووسـەر: حاجی تۆفیق مەحمود هەمزاغای مەسرەف.

کۆکردنەوەو ساغکردنەوەی: فایەق هۆشیار، مستەفا ساڵح کەریم
مەحمود ئەحمەد محەمەد، محەمەد نوری تۆفیق، ئەحمەد زرنگ.

بـــابـــەت: پەندی پێشینانی کوردی بە هۆنراوە.

تابلۆی بەرگ: خۆشنوسیی ناودار.

پـــەخشانــگە: ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبان.

ســـاڵی چاپ: 2019، چاپی چوارەم.

بەرگی دووەم

لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان، ژمارەی سپاردنی (1659) پێ دراوە،
ئەم کتێبە لە بلاوکراوەکانی ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبانە، مافی لەچاپدان و کۆپیکردنی پارێزراوە بۆ ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبان.

بەشی دووەم

(٥٩٤)

هۆش‌و کردەوە وەك گیان‌و لەشن
بۆ ڕێ گوزەران دوو چرای گەشن

هۆش درەختێکە کردەوە بەریە
لە بڕانەوە، بەری، بەرییە

ئازاری خەڵکت کە لە دڵایە
لە ئاسمانیش بی پێت لە گلایە

پیاوی بە ئازار وەك دوومەڵ وایە
بایش لە لەش دەرکا ئێشی هەر تیایە

زامی تیغ چارەی دێت بە دەوایێ
برینی زمان سارێشی نایێ

ئەوی هەیەتی‌و چاوی تێر نابێ
(هل من مزید) یاخوا هەر وابێ

دەوڵەمەندی ڕژد ڕەنجی بە بادە
نازانێ میرات شەڕی ئەولادە

هەندێ لە چاوکەو چاوگە ئەکۆشن
تینوون لە خەودا ئاو هەڵدەلووشن

ئەو تۆڕەی ڕاوکەر ماسی پێ دەگرێ
کە زۆری پڕ کرد قوڵفی ئەپچڕێ

لەگەڵ دوو کەسدا هەڵ ناکا ئینسان
دراوسێی بەدو ژنی نا فەرمان

سێ چشتیش باشە بۆ خۆشی جیهان
بێ کینیو وەفاو سووکی گوزەران

چوار چشتیش باوە وەك درۆی نیسان
دوایی هەر چواریان ئەکەونە مەیدان

زوهدی ڕیاییو خەڵکی تەفرە دان
درۆی نابەجاو زۆر خۆ هەڵکێشان

پێنج چشت بێنەجێ ئەگەر بە کەڵکی
دۆست خۆشویستنو نان دان بە خەڵکی

دڵێکی پاكو زمانێکی چاك
ڕاستو ڕەوانی پێی دەژیت بی باك

ئەگینـــــە هێنـــــدە هـــــەوڵو تەقـــــەللا

خـــــەوو خۆراکـــــت ناهێڵـــــێ لـــــە لا*

* ژین، ژمارە: (٥٩٤)، ١١/٤/١٩٤٠ز.

ئەم پەندە لە ژمارە (٥٩٣)ی لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا بۆ دانراوە.

(٥٩٥)

سەرەتای پاقلە خڕەی سەودایە
بەڵام ڕێواسی مزری لەدوایە

ڕاستە کە پاقلە هۆش ئەشێوێنێ
ڕێواسیش سەودا دادەمرکێنێ

پاقلە ئاوایی خستە میری سوور
مارو موور کەوتە ناو گیای شارەزوور

دنیایە بەهار بولبول دەخوێنێ
قڕناویلکەیشی تیا دەقڕێنێ

خوا لەبەهاردا گوڵ دەپشکوێنێ
سەری قالۆنچەیش بەگڵ دێشێنێ(١)

های چەرخی کەج باز های تەبعی ناساز
بەهارە گوێ درێژ کەوتە لەقەو گاز

هەندێ نووکە نووك سەر بەتووکەوە
هەندێکیش دەچن بەپیر بووکەوە

ژین ژمارە: (٥٩٥)، ٢٩/٤/١٩٤٠.

(١) گڵ (لای پیرەمێرد) گوڵ (لای کاکەی فەللاح).

ئەم پەندە کاکەی فەللاح ژمارە (٥٩٤)ی داناوە.

مەفصوول هیوادار کە سەردەکەوێ
مەئموور لەترسی عەزلی ناسرەوێ

بۆ میوان کورسی سەرا نەماوە
بۆ بێکار زیکری مەولەوی ماوە

ئەوی ئیجارەی قورسی لەسەرە
مژدەبێ کوللە لەسەر سەفەرە

ماندوەتی نەبێ چی پێ دەبڕێ
بەڕاستا ناڕوا، ڕێی چەوت ئەگرێ

هەیە لەبرسا هێزی ئەبڕێ
لەگەڵ تێری خوارد سفرە ئەدڕێ

دوای ئەوە کە هات برسیی بووەوە
بێژنگێ ئەگرێ بەدەم ڕووەوە

پارووی بێ شەرمی زەحمەت قووت ئەچێ
ئابڕووی عەشرەتێك بەوانە ئەچێ

(٥٩٦)

بێ وره ترسی کەهات بەسەرا
کونە مشکی بۆ ئەبێ بە سەرا

نازپەروەر قۆڵی زوو ئەبێ جەمام
سەرما قنگی کەر ئەکا بە حەمام

خۆی شاردبوەوە لە کونو قوژبن
کەری خۆی لەلا بوو بە رمۆزن

ئەوەی لەڕاستی هەژار دڵێرە
بەکەر ناوێرێ بەکورتان شێرە

وتیان تۆ خورمات ئەوێ یان مێوژ
وتی من ناوی خۆم ناوە خورمژ

کە ئاو بڵق ئەکاو قوت ئەبێتەوە
زۆری پێ ناچێ ئەنیشێتەوە

ئەو بڵقە ئەڵێ دەوڵەمەند وایە
کەللەی بایێکی خەڕۆیی تیایە

نازانێ دنیاش وا بێ بایەخە
ئەوی بمێنێ داڵدەو دایەخە

چاکە رۆژێ دێ کە دێتەوە رێت
بەخشندە نەبی کێ ئەزانێ کێیت

زمانی چاکیش جێی پارە ئەگرێ
زۆرجار هەزاری پێ دائەمەزرێ

ئای زمانی بەد وای پیاوی بەدکار
زمانت بڕن دەمی گۆڕەوشار

باوجود بەدکار نازانێ ئەمرێ
بە گورزی ئاگر تێی هەڵ ئەدرێ

پیاو لەخزمی پیاو نوشوست نابینێ
گۆشت ئەباو ئێسقان تێك ناشكێنێ

خەڵكو بێگانە خزم ئەسووتێنێ
کەچی ئاو ئەڕوا زیخ هەر دەمێنێ

بەلام بێگانە ئەگەر دانابێ
خۆشە لەرێیدا خۆشی دانابێ*

* ژین ژمارە: (٥٩٦)، ٩/٥/١٩٤٠.

بۆ ئەم پەندە کاکەی فەللاح ژمارە (٥٩٥)ی داناوە.

(٥٩٧)

ئەو ئاوە رەشەی ئەو پێی بایییە
زەلزەلە، لەچاو ئەودا شایییە

وەختە لە (وەزو) یش (لاو) سەر دەرێنێ
خوا یاربێ جەرگی شەڕ بسووتێنێ

باوجوود ئەگەر بنواڕینە حەق
خوا دنیای بنیاد نا بۆ شەڕە شەق

ئەگەر زیندەوەر نەتەکێتەوە
ئەوەی کە دەزێ جێی نابێتەوە

کورسی وەزارەت ئەگەر تا سەر بێ
ئەبێ هیوادار ڕێی چی لەبەربێ

کورسی مەبعووسی تەلی تێ خراوە
لە پێچکەی کورسی وەزیر بەستراوە

فس فس پاڵەوان وەك رەئیی منە
کە ئەڵێ: هونەر، هونەری منە*

---

* ژین ژمارە: (٥٩٧)، ١٦/٥/١٩٤٠.

بۆ ئەم پەندە کاکەی فەللاح ژمارە (٥٩٦)ی داناوە.

(٥٩٨)

هەمیشە چشتی باریك ئەپچڕێ
هەودا باریك بێ، دیارە بەر ناگرێ

ئیللا بنیادەم کە بە ئەستووریی
دەپچڕێ یەعنی لەبەر مەغروریی

ئەوی کە لەخۆی بایی بێ: بایە
هەر گینگڵ ئەخوا ئەوی بای تیایە

رۆحیش بایێکە مایەی هەناسە
ئەوی هەناسەی تەنگ بێ کەساسە

خوا رۆحی هێندە شیرین کردووە
بە کەساسیش بێ خەڵك بۆی مردووە

هی وامان دیوە کوێرەو بێ نانە
هێشتا بەهیوای ژینو سەیرانە

خۆ تەماعکاریی وا لەپیاو ئەکا
چاوی تێر نابێ مەگەر لەخاکا

نەوجوان چاکە بۆ شەڕەکوتەك
گورگ پیر بوو، دەبێ بە مەسخەرەی سەگ

سووخۆر نابووتی مایەی پێ دەبڕێ
مەنجەڵ کە بزێ، دیارە کە ئەمرێ

حەرام ئاوڕت لێ ئەداتەوە
وەك رەگی گولی هەڵئەداتەوە

پشت بە پشتیوان کە کەوتیە دیوان
کاتێکت زانی کەوتیە ژێر دێوان

جاران دەرپێمان بە بەنەخوێن بوو
حەرام نەترازاو سەرمایەی سوێن بوو

ئێستا لاستیکە کە هیچ ناترازێ
سەد سوێندی پێ بخۆ بەنێرکە پیازێ*

---

* ژین ژمارە: (٥٩٨)، ١٩٤٠/٥/١٢.

بۆ ئەم پەندە کاکەی فەللاح ژمارە (٥٩٧)ی داناوە.

(٥٩٩)

ئەوی ئەزانێ سروشتی خاکە
هیچ بایی نابێ، بێ باو بێ باکە

ئەوی ئەزانێ قەزا لەخوایە
گلەیی ناکاو دەنگی دەرنایە

کە زانی کردە بێ جەزا نابێ
دڵ بەستەی کردەی ناسزا نابێ

بترسە لەوەی لەخوا ناترسێ
مەپرسە لەوەی کە لێت ناپرسێ

پووشێك بە، با ئاو بتخاتە سەر سەر
قورس بێ قەتارچی ناتبا بۆ سەفەر

کە نوێژ ئەکەیتو رێی خوا نازانی
دەروون پیسییەو کفری پەنهانی

ئەوی خواناسەو کردەوەی مەردی
لوتفی خوای هەیەو ناوی ئەبەدی

بێ ئینصاف لەکوێ ئینصاف ئەزانێ
پیاوێ ئەکوژێ بۆ هەگبە نانێ

زانین تاجێکە وا بەسەرەوە
بەسەر فرۆیی لێی مەکەرەوە

بەخیل بی، (غلە) غیللە لە ملتا
مرواری ئەبێت بەگڕ لەدڵتا

سەخی لەخوای ویست داوایان لێ کرد
هەرچی بۆی لوا بەخشیی دەستو برد

رژد، سواڵکەر ویستی ئەو وتی نیمە
وتی وەرە با سواڵ کەین بە نیمە

بۆ خواپەرستی کە هەوەسناك بی
لەناو خەڵکیشدا ئەتوانی تاك بی

ئاگری ستەمگەر زۆر کەم ئەگرێ
ئاها! رشتەی ژینی زاڵم ئەبڕێ

ئەگەر دڵ لەڕاست بێ گوناه پیس کەی
ئەبێ پەیڕەوی نەفرەی ئیبلیس کەی*

* ژین ژمارە: (٥٩٩)، ١٩٤٠/٦/٦.
بۆ ئەم پەندە کاکەی فەللاح ژمارە (٥٩٨)ی داناوە.

(٦٠٠)

فەرموودەی خودا گەورەی ئەحکامە
(مروا باللغوا مروا کراما)

ڕزگاری لە نەفس بە دڵی پاکە
بەدیش ببینی هەر چاك بە، چاکە

بە زوهدی جاهیل ئیعتیماد مەکە
بە غرووری عیلم خۆت بەرباد مەکە

ئەگەر لە عەیبتی خۆت تێگەیشتی
عەیب لە خەڵك گرتن زوو بەجێی هێشتی

ئەگەر دوژمنی خۆت بە کەم بگری
بۆ غافڵیی خۆت تا زووە بگری

کەمی خۆت مەدە بە زۆری خەڵکی
کە چاو لەدەست بی دیارە بێ کەڵکی

ئەوی لەدەست چوو خەمی بۆ مەخۆ
خۆت بپارێزە لە تەفرەو درۆ

ئازار بە ئازار دامەمرکێنە
بیشڕەنجێی دڵی کەس مەڕەنجێنە

ئەگەر تۆ دڵت بێ تەجرەبە بەست
هەروا بزانە مار دەماری گەست

هاوسێی نادان بێ ماڵت زیندانە
لە تەك ڕەندانا زیندان سەیرانە

بۆ کەس حیسابی بەربووە مەکە
پێت بڵێن نەزان خۆت تووڕە مەکە

لەگەڵ نەناسا مەبە بە هاوڕێ
ڕێی شەقام بگرە تا ئەتباتە ڕێ

بە هونەری خۆت خۆت هەڵمەکێشە
ڕەزامەندیی خەڵك بۆ تۆ لە پێشە

کە بە پشت کەری دێزا ڕابووریی
ئەبێ لە ژانی لەقەی ببووری*

★ ژین، ژمارە: (٦٠٠)، ١٩٤٠/٦/١٣ز. ئەم پەندە کاکەی فەللاح ژمارە (٥٩٩)ی بۆ داناوە.

(٦٠١)

کە تۆ بەخشیتو جنێویان پێدای
ئینجا بزانە کە مەردی خودای

ئەگەر پیاوخراپ هات مەدحی کردی
ئەوسا بزانە کە تۆ نامەردی

کارخانەی بەشەر هەمووی ڕەنگ ڕەنگە
بۆیە کوڕ لەگەڵ باوکا بە جەنگە

خوا بیویستایە خۆش خوو خۆش سروشت
یەک قاڵب هەمووی وەک یەک دادەڕشت

ئەگەر خوا ئەوی بەو نەکوشتایە
جێ نەدەما لەم تۆزە دنیایە

بەکەس حەل نەکرا ئەم گفتوگۆیە
هێندە دەزانم بۆ کەیفی خۆیە

هیتلەرێک دێنێ ئەیکا بە (سفاک)
خۆی سەیری ئەکا بێ پەرواو بێ باک

ئەم هەموو خوێنەی پێ ئەڕژێنێ
پاش چی دەماری ئەویش دەردێنێ

دنیای وێران کرد بە لەقەو گازێ
ئەم هەموو نازیەیش هەر بەو دەنازێ

ئەڵێن هار چل شەو ئەژیی، کوا وایە؟
دە، چلەیشی چوو! لە برەودایە

بەڵام تا یازدەی تەمووز ئەمێنێ
ئەوسا ئیزرائیل گیانی دەردێنێ

بزانین ئەوسا چی تر دەقەومێ؟
وەك خۆی دەمێنێ ئایا هیچ قەومێ؟

ڕۆژێ بایەزید هات خۆی هەڵکێشا
خەرقە شڕەکەی لە شەت هەڵکێشا

ئاگری دۆزەخی ئەکوژاندەوە
خەڵکی لە یەکتر ئەڕەواندەوە

وەلەکێ قامچی دا لە قولەپێی
جەرگی پێی یێشاو ئازار، گەییە پێی

وتی جەهەنەم با تیژ بێ تاوی
تەڕو وشك تێکڕا بکەونە ناوی*

* ژین، ژمارە: (٦٠١)، ٢٠/٦/١٩٤٠ز.

(٦٠٢)

پارەو تەیارە هەردوو وەك یەك وان
ئاشکراو پەنهان جەوەندەی هەوان

بە هەوای بەرزی پیاو ئەجوولێنن
ئەوی سواریان بێ ملی ئەشکێنن

جاران گوێ زرنگەی پارەی کە دەبیست
لە دەنگی تەورات خوشتری ئەویست

ئێستا کە نۆطەو کوللەی قەڕاڵە
زرنگەی نایێو چاو پێی خۆشحاڵە

قەڕاڵ هەرچەندە خۆی زیندووترە
شکڵی نۆطەکەی خۆشەویستترە

سەد نەقشی جوانی نەوجوانو ژن
نابێ بە ڕەسمی نۆطیکی چڵکن

هەندێ نۆط جاران لە برەودا بوون
دەوڵەتیان نەما بە زیفۆس دەرچوون

ئەم پەندە لای کاکەی فەللاح ژمارە (٦٠٠)ی دراوەتێ.

ماڵ بۆ خواردنە نەك بۆ هەڵگرتن
بەشی کەس نەدەی ئەبن بە دوژمن

هەندێك ئەکەونە سە ڕێی بۆڵشەویك
لەگەڵ پارەدار ببن بە شەریك

نالێن مەحصوولی کەسبی خۆیەتی
ساڵ دوازدە مانگە هاتوچۆیەتی

خوا کە بنچینەی دنیای داناوە
بەشی هەرکەسی جوێ بەجوێ داوە

گەورەو بچووکی ئەگەر نەبوایە
ئەم کۆمەڵییە چۆن ئەهاتە کایە؟

هەمیشە عەقڵو عیلم لە پێشە
لە هەموو شارێ نەزان بارکێشە

ئەوەی کە خانووی لە بەرد ئەتاشی(١)
زۆری پێ نەچوو جێما لە پاشی

★ ژین، ژمارە: (٦٠٢)، ١٩٤٠/٧/٤.

[1] لێرەوە تا دوایی لای کاکەی فەللاح نییە، ئەم پەندە ژمارە (٦٠١)ی لای کاکەی فەللاح دراوەتێ.

بە قوللەی بەرزی خانوو مەنازە
بەشەر بۆ مردن دائیم ڕێبازە

هەر پیرێ خانووی تازەی دروست کرد
خۆشی تیا نەدی بە داخەوە مرد

(٦٠٣)

دزی ناوماڵت چاری ناکرێ
کلکی نەبڕی دەستت ئەبڕێ

ئەگەر پێت زانی وا دەڵێم ئەزم
ئەگەر نەتزانیو گوردم گرت دزم

ئەو دوژمنانەی لە ڕوودا دۆستن
بۆ هەل دەگەڕێن چاومڕێی پۆستن

هەرچی بە مەردی بکرێ زۆر خۆشە
لەگەڵ دووڕوودا هەڵکردن بۆشە

کە تۆڵەی خەڵکت بەسەرەوە بێ
ئەبێ قەڵغانت بە بەرەوە بێ

جوو کە بازاڕی کەوتە کەساسی
سەگ دەخەسێنێ بە دوو عەباسی

کە دراوی خۆی کردە هەمانە
بە هەموو کەسێك ئەڵێ: (هامانە)

هەرچی تیژ ڕۆیی، زۆر زوو ئەوەستێ
(کەڵەمە) دەمی گایێ ئەبەستێ

دنیا کە دەورەی تاتاری دیوە
تارومار نابێ زۆر هاری دیوە

ئەوی بە مەسنەد خۆی لێ نەگۆڕێ
دوژمنی هەوا ئەخاتە گۆڕێ

ئەوی بە حەقی خۆی دەبێ ڕازی
ناکەوێتە دەست حاکم‌و قازی

هەندێك وەك تەلی تەنبوورە وانە
کە دەستت پیانا بۆ تۆ زوبانە

گوێرەکە لەگەڵ لە هەوسار بەربوو
کاتێکت زانی کەوتە نا پەموو

کە گوێرەکەیێك زیانکاریی کرد
ئابڕووی گاکەلی ئاوایيەکەی برد*

* زین، ژمارە: (٦٠٣)، ١٩٤٠/٧/١١. لای کاکەی فەللاح ئەم پەندە ژمارە (٦٠٢)ی هەیە.

(٦٠٤)

ئەگەر بە ڕاستی دۆستی یەك نەبین
هەڵکردمان نابێ پێکەوە بژین

کە تۆ بە دۆستی خۆتم نەزانی
کاتێکت زانی کە تێم نەهانی

بیانووی تۆرانت وا لە دڵایە
ئەڵێی بانێکەو دوو هەوای تیایە

کە زانیم دەستت کرد بە جرتوفرت
پێم بڵێی سندان ئەڵێم قوزەڵقورت

کە تۆ بە سایەی منەوە (بەگ) بیت
بۆچی وا دەکەی پێت بڵێم تۆ چیت

کە لە ئاوێنەی دێودا خۆتت دی
ڕۆستەمو دێوی سپی دێتە دی

خۆتدا لە قەڵبە بەرگت ئەدڕێ
توندی ڕاکێشی هەودا ئەپچڕێ

پیاو لە بەرچاوی ئەسپا وەك دێوە
بۆیە بەو بچووکیە لای ئەسپ خێوە

نە لە بەرێمە نە لە پشتێمە
بۆرەسوارم ڕۆ لە جێی گشتێمە

هەندێکمان بووینە پەپوولەی زێڕین
ئەسووڕێنەوە لە دەورەی پەرژین

ئەنیشینەوەو گورج هەڵدەفڕین
وەك جل بگۆڕین وا دۆست ئەگۆڕین

ئەم ساڵ ئەم شارە بوو بە گولستان
هاتوونە سەیران پۆلی چاومەستان

یاخوا لە فیتنەی چاوی بەد دوور بین
با ساڵێ لەناو گەلدا ڕووسوور بین

خوا بیداو قەدری یەکتر بزانین
دەستی یەك بگرین لە ئاسمانین*

* ژین، ژمارە: (٦٠٤)، ١٩٤٠/٧/٢٥.

ئەم پەندە لای کاکەی فەللاح ژمارە (٦٠٢)ی هەیە.

(٦٠٥)

(بایەقوش) لە هەر شوێنێ بخوێنێ
یا (خێوی) ئەمرێ، یا ئەیڕوخێنێ

ئەم شارە کە وەك بەهەشت ئەنوێنێ
کە ڕەشەبای بوو، خۆشی نامێنێ

خوا پاراستبووی لە ئاگری (هیتلەر)
یاخوا بەبێ غەم تیا بەرینە سەر

کە لە شەڕ دووریـن خودامان یارە
با هەر سەیران بێ لە (گردی یارە)

(جوولەکە) بە قین (هامان) ئەکوژن
ئێستا بۆ خوێنی (هیتلەر) نامژن؟

ئەسڵی دوژمنی ئەوان (هیتلەرە)
خوێن ڕێژیی هیتلەر لە حەد بەدەرە

بەڵام وا تیری خوای لێ کەوتەکار
هەر وابزانن بۆی کەوتنە هاوار

چ خوابەردارە؟ ئەم ترس و لەرزە
ئەم خوێنە گەشە لەڕووی ئەم ئەرزە؟

بە زگی برسی و بە زگی تێرین
لێمان ناگەڕێن کە خۆش ڕابوێرین

من هەرگیز بۆ خۆم ناپاڕێمەوە
وا من ڕۆییوم ناگەڕێمەوە

بەڵام بە هیوام خاکی کوردستان
وەك هەڵدەگرێ بێ بە گوڵستان

دەستەی لاوانی خوێندەوارەکان
ئەگەر تێکۆشن بە دڵ و بە گیان

نزیکە خاکمان بێ بە (ئیکسیر)
هەموو یەك کەون بە ڕاو، بە تەدبیر

کە دەست لە دەست بێ، قووەت لە خوایە
هیچ شوبهەت نەبێ کە ئەمە وایە(١)

ژین، ژمارە: (٦٠٥)، ١/٨/١٩٤٠.

(٦٠٦)

ئەم دارو بەردەو ئەم شاخە بەرزە
خوا دایڕشتووە، لەنگەری ئەرزە

بۆیە شاخی زۆر لەم خاکەدایە
زەمینەکەمان جنیشی تیایە

ئەمەندە سەختە نابێ بە ڕێگا
خوا بۆیە هێندە بەفری تێ ئەکا

بەرەودوا ئەمساڵ خەڵك دێن لەو خوارە
داری بەردارە جێی سایەدارە

ڕۆژی دارتاشێك چووبووە سەفەر
گەییە کانییەك سێبەری لەسەر

لێی حەسایەوە، سەری هەڵبڕی
لقی داری دی بە مشار بڕی

دار هاتە زوبان وتی دنیایە
بۆیە بەدکاری وەکوو تۆی تیایە

---

[1] ئەم نیوە دێڕە لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا نییەو نووسیویەتی ئەم نیوە دێڕە هەر بەم شێوەیە دەست کەوت، مەبەستی لە نیوەدێڕی یەکەمە، واتە هەر ئەویانی دەست کەوتووە.

تا ئەو کەسانەی کە دار ئەنێژن
قەدریان دەرکەوێ، چاکەیان بێژن

دەشتی شۆرەزار هیچی لێ ناڕوێ
لێرە لەسەر بەرد دارو گیا ئەڕوێ

کێو نموونەیە بۆ حاڵی بەشەر
چەند ماندوو ئەبی تا ئەگەیتە سەر

لەگەڵ سەرکەوتی ئینجا بە ناچار
ملی ڕێ دەگری یەڵڵا سەرەوخوار

(أكملت لكم دينكم): کە هات
(یار)ی غار گریا، ئاو بە چاویا هات

فەرمووی پێغەمبەر تەشریفی ئەڕوا
عادەتە کەماڵ زەواڵی لە دوا

زیندەگی و برەو بۆ کێ سەر ئەگرێ؟
هەرچی هات ئەڕوا، هەرچی (زا) ئەمرێ(١)

ژین، ژمارە: (٦٠٦)، ١٩٤٠/٨/٢٥.

(1) ئەم دێڕە لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا نییە.

(٦٠٧)

ئەگەر لە نوێژا ڕیا بنوێنی
خۆت و خەڵك و خوا ئەخەڵەتێنی

هەندێ کە (زیافەت) بە سەلەم ئەدەن
چاومرێی هەلن تۆڵەیێك بدەن

هەندێ کە میوان نانێکیان ئەخوا
ئەبێ (موسهیلی) بۆ بێ دوا بە دوا

پیاوێ بە پیاوێك ئەڵێ بە تانە
دوێنێ خوشکەکەت چۆتە (کارخانە)!

ئەڵێ چۆن؟ بە ڕاست ئەمە دێتە دی؟
ئەڵێ ژنەکەم بە چاوی خۆی دی

قەدری مانگ نییە تا نەگاتە شەو
گەرما ئاوی سارد ئەخاتە بەرەو

بەنیادەم زادەی (قەترە مەنی)یە
کە کەوتە ڕووی کار (هەزار مەنی)یە

بە بایێك هەموو عەیشی بە بایە
کە کەوتیشە ئاو وا لە خاکایە

ئـــەوی ئـــەزانی بــــۆت ناچـــێتە خـــاك
مێـــــردی ژن نـــــەیبا، بیخـــــۆ بـــــەبێ بـــــاك(١)

كـــــوڕت جاهیـــــل بـــــێ ڕەنجـــــت بـــــە بـــــادە
مـــــیرات (میقرۆبـــــی) شـــــەڕی ئـــــەولادە

بـــــە ڕەنجـــــی شـــــانی خـــــۆت بـــــژی بەســـــتە
پـــــارەی میراتـــــی وەك چـــــڵكی دەســـــتە

قومـــــار لـــــە هـــــەموو فێعلـــــێ بـــــەدترە
(مەحبووبـــــە)و (شـــــەراب) بەلـــــەزەت تـــــرە

كـــــە بیبەیتـــــەوە قـــــەدری نـــــازانی
لەگـــــەڵ دۆڕانـــــدت دڵ پـــــڕ لـــــە ژانـــــی

ئـــــەم پەنـــــدە خـــــەرجی پیـــــاوی فـــــەقیرە
دەوڵەمەنـــــد لـــــەكوێ ئەمـــــەی لـــــە بـــــیرە؟(٢)

ژین، ژمارە: (٦٠٧)، ١٩٤٠/٨/٢٩.

(١) لای كاكەی فەللاح نووسراوە (مێردی ژن نەیبا بێ ترس و بێ باك).

(٢) ئەم دێڕە لە چاپەكەی كاكەی فەللاحدا نییە.

(٦٠٨)

مریشك ئەچێتە جێیە چینەی بێ
ناچێتە جێیە کەوا چی نەبێ

ماڵ لێی نەبەخشی کەمتر بەرئەگرێ
مێو کە نەیبڕی کەمتر بەر ئەگرێ

ئاو بەری گیرا پەنگ ئەخواتەوە
ڕایی بێ ڕێبوار لێی ئەخواتەوە

ئەوی بە پارە لە خۆی بایی بێ
باییە هەرچەند ملیۆن بایی بێ

زوبان چاك زۆر کەم قۆرتی دێتەبەر
زوبانە کە (سەر) ئەخاتە خەتەر

کەڵەشێر تا کوڵ بدا بە گیرە
فیتنە هەوێنی نۆ قازان شیرە

سۆفی حەرام خۆر وەك کەڵەشێرە
بانگت بۆ ئەداو بە پیسییش فێرە

هێستر کە دایکی لە کەر بەرئەگرێ
ڕنەکی ئەکەی گازت لێ ئەگرێ

بە هێستریان گوت باوکی تۆ کێیە؟
وتی ڕەسەنی دایکم پێیە!

خۆزگە ئەو کەسەی بە (زۆڵ) دەرئەچوو
ئەویش وەك هێستر بەری نەئەبوو!

پیاوی ماف دەروون کە لە (شێر) ئەچێ
بە گڕێ ئاگر لەپڕ هەڵدەچێ

ئاوی خوڕ هەرچەند کە ئەترسێنێ
هەر ئاوی مەندە پیاو ئەخنکێنێ

ئاوو پیاو مەندو مۆن بێ بترسە
هەرچیت دی ناوی باوکی بپرسە

ئەو ژنەی کە مێرد لای نەنگەویست بوو
شەوێ دزی دی، مێرد خۆشەویست بوو*

---

* ژین، ژمارە: (٦٠٨)، ١٩٤٠/٩/٥.

ژمارە (٦٠٨) لای کاکەی فەللاح ئەم پەندە نییە، پەندێکی ترە بە ناونیشانی (ماڵ لێی نەبەشی کەمتر بەرئەگرێ) لە لاپەڕە (١٣٨) لە بەرگی یەکەمدا چاپ کراوە.

(٦٠٩)

ئەو کەسەی کە لووت لە دۆست هەڵدەکا
بێگانە چۆنی باوەڕ پێ دەکا؟

ئەوانەی بەدی ئەهێننە دی
ئایا لە چاکەی بەدی چیان دی؟

کەری دێز مەنێ جۆی بۆ نەپێوی
تۆپینی ئەوێو زیانی خێوی

دەستەیێك سواری گەمیێك بوو بوون
بە ڕێی دەریادا بۆ (مەککە) دەچوون

یەکێکیان شەڕی لەگەڵ (قەپتان) کرد
خستیانە سەربان لە ژووریان کرد

لە ئەهلی (واپۆڕ) بووبوو بە دوژمن
ئەی گوت نوقوم بێ (قیریسیا) لە من

(هیتلەر) چووە سەر قەبری (ناپلیۆن)
وتی: ناوداری تەئریخ چۆنی، چۆن؟؟

ناڵەیەك لە خاك هات بە حەزینی
وتی: وا تۆیش دێی بۆ خۆت ئەیبینی

لــــه داخـــی ئینگلیـــز مـــن هاتمـــه گـــۆڕێ
ئێســـتا چـــۆن بـــه تـــۆ دنیـــا ئـــەگۆڕێ؟*

---

* ژین، ژمارە: (٦٠٩). ١٩/١٠/١٩٤٠.

(٦١٠)

ئەو کەسەی کە سەنگ لە خەڵك ئەگۆڕێ
سینگی نایە گۆڕ، سەنگی ئەگۆڕێ

تەرازووی ئێرەت ئەگەر سەر نەکا
تەرازووی ئەولات سەرت دەرئەکا

نرخمان گرانەو (حوققەمان) سووکە
ئەپاڕێینەوە لای (مەڕنەمووکە)

مارو دوپشکی دونیا بە زەبرن
بۆ پیاوی زۆردار هاودەمی قەبرن

بەڵام فایدەی چی؟ ئەمانە بۆشە
ئینسان زۆرداره زوڵمی لا خۆشە

ئینسان لە (نیسیان) دروست کراوە
بیری ناو بیری لە بیر نەماوە

ئەگەر وایش نەبێ هەموو بە عیبرەت
تەرکی دونیا کەن بکەونە عوزلەت

هەموو دەبینە فریشتەی تەنیا
هیچ کەس نامێنێ ڕووبکاتە دونیا

(هیتلەر) بۆ دونیا، دونیای وێران کرد
بە شەڕ ملیۆنێ خەڵکی لەناو برد

نایەتە عەقڵی کە ئەویش ئەمرێ
وەك (جەنگیز) ناوی بە خوێنڕێژ ئەبڕێ

وا بڵێین (هیتلەر) بۆ خۆی هار بووە
نازانم خەڵکی بۆچی لە دووە؟

بە سەنعەت ئاوو هەوا ڕام ئەکەن
بە وەحشەت دونیا بێ ئارام ئەکەن

ئەمەندە بە جۆش بۆ شایی ناچن
نەمامی عومری خەڵك هەڵدەپاچن

ئەوانەی کەوا بۆ شەڕ دەبڕێن
بێ گومان خۆشیان تیادا دەکوژرێن

فەرموودەی خوایەو کردەوەی یەزدان
(لولا دفع الله) هاتۆتە مەیدان(۱)

ژین، ژمارە: (٦١٠)، ١٩٤٠/١١/٧.

(1) ئەم دێڕە لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا نییە.

(٦١١)

نالەی شەو نالی نالدار ئەشکێنێ
زوڵمی ڕۆژ مالی مالدار ئەڕمێنێ(١)

هەناسەو زۆردار بەفرو هەتاوە
باوجود ئێستا باوەڕ نەماوە

دەستی دز بڕین باو بوو تا دوێنێ
ئێستا دەستی دز گورز ئەوەشێنێ

خۆ بابی نەما لەم شارە
کەچی دەبینم کەر سوارە

کەرەکەی عوزێر تەنها دەزەڕێ
کەڕەشێخ زۆر جار لە ژن دەپەڕێ

جاران ڕێی بەغدا ئەمەندە دوور بوو
مەسەلی چوونی بەغدا مەشهوور بوو

ئێستا کە (تەرەن) ڕێی کرایەوە
ئەو مەسەلەیە وەرگەڕایەوە

ژین، ژمارە: (٦١١)، ١٨/١١/١٩٤٠.

(١) ئەڕمێنێ (لای پیرەمێرد) ئەشکێنێ (لای کاکەی فەللاح).

خورمای کورد کوژە ناوی گۆڕاوە
بەو ناوبردنەیش باوی نەماوە

ئەوەتی پردی زنجیر نەماوە
دیجلە بەهاران شێتی تەواوە

هەر بەو شێتییە کە کەف دەچێنێ
ئەترسم ڕۆژێ بمانخنکێنێ

خورماو پرتەقاڵ لە بەغداوە دێ
لێرەوە ترێو هەرمێی بۆ دەچێ

هەردوولا بۆ یەك دیاری دەنێرین
بۆیە بە خۆشی ڕادەبوێرین

ناچارین هیچمان بێ یەك هەڵناکەین
لەگەڵ یەك پاك بین هەر، ڕوو لە چاکەین

دوو دەست یەك کەون هێزیان پێکبێنن
ڕەگی درەختیش لەبن دەردێنن

(٦١٢)

زۆردار کە لێکەوت بایەزیدێکە
بای ڕێکەوت بیبا یا یەزیدێکە

(ان الإنسان لیطغی) دیارە
کردەوەی خواری بەندەی بێ عارە

(هیتلەر) بە غروور هاتۆتە مەیدان
(انا ربکم) ئەڵێ بە جیهان

بەڵام ئەو تەونەی گرتوویەتە دار
نایتەنێ بۆ کەس دەستی ڕۆژگار

ئەو کەسەی کەوا زۆر بەرز ئەفڕێ
کە کەوتە خوارێ هێلکێ ئەبڕێ

لەو ڕژەوە خوا دونیای داناوە
هەمووی بە جارێ بە کەس نەداوە

ئەو دەوڵەتانەی دڵ بریندارن
کێ دەڵێ لەگەڵ قاتڵدا یارن

برینی ناحەق قەتماغەیش بێنێ
بیرناچێتەوە، ئێشی دەمێنێ

دونیا شێواوەو پشتمان نەویە
سا بزانین خواستی خودا بە چییە؟

دەست بە کڵاوی خۆمانا بگرین
بۆ خوێن ڕشتنی ناڕەوا بگرین

ئێمە شەڕکەر نین، هیچمان لێ نایە
بە فێڵ گرانی دێنێتە کایە

(ڕازیانە) لە بەر دەرگامان بارە
کەچی زگ ئێشە کەوتە ئەم شارە

کاری ناڕەوا تا سەر نامێنێ
خوا حەقی (بزنی بێ شاخ) ئەسێنێ*

* ژین، ژمارە: (٦١٢)، ١٩٤٠/١١/٢٨.

(٦١٣)

گلێنەی چاوت بکە بە وێنە
عالەم ببینە، هیچ خۆت مەبینە

کە بە خودبینی خۆت لە خۆت گۆڕی
زوو لە خۆت ئەگەی شایستەی گۆڕی

بە زمردەخەنە کە کەوتیە ڕەخنە
بۆ دیواری قەدر ئەبێ بە ڕەخنە

تازە پیاکەوتوو کە قەرزت باتێ
ئەیداتەوە ڕووت لە دوای سەعاتێ

بەلاّم پیاوی کۆن خزمەتت بکا
ئەیەوێ نە خۆت نە کەس تێ بگا

لە پاشملەی خەڵك بەو ڕەنگە بدوو
شەرمەزار نەبی کە کەوتیتە ڕوو

کە چاکە ئەکەی مەیڵێ لەلای کەس
بۆ زەوقی خۆت بێو خوا بیزانێو بەس

کەسی هیوادار نائومێد مەکە
خێرت ئەنووسێ بەقەد ڕێی مەککە

دڵى هيوادار بشكێ (قضايه)
نوێژ (قضاى) هەيه ئەو بێ (قضايه)

هەزار دۆستت بێ هێشتا هەر كەمه
تەنها دوژمنێ سەرمايەى غەمه

ئامۆژگارى بێ كەم ماڵ سووك مەگره
پێغەمبەر فەرمووى فەقيرى فەخره

گريان لەسەرخۆ خەم ئەڕەوێنێ
هەندێ پێكەنين دڵ تێك هەڵدێنێ!

دەوڵەمەندو پير حرسيان زياد ئەبێ
حەريسيش ديارە كە ناشاد ئەبێ

(هيتلەر) ناشادە كەوا حەريسه
شەڕە گەڕەكەر بەشى هەر ليسه*

---

* ژين، ژمارە: (٦١٣)، ١٢/١٢/١٩٤٠.

(٦١٤)

ڕەنج پەیژەیەکە پیا سەر ئەکەوی
کە دەستت بەردا بێ سەر ئەکەوی

بە کردەو کۆشی تێکۆشە وەك شێر
دەستی ماندووە لەسەر سکی تێر

تەمەڵ کە وتی: وا هەمە ئەیخۆم
لە دواییا ئەڵێ ئای چیم کرد بە خۆم!!

کە تۆ بە نانو بەرگی کەس نەبی
ئەچیتە ڕیزی یارانی (نەبی)

دەست پان کەیتەوە لە پی ئەکەوی
کە لە پێ کەوتی، ئەکەویە نەوی

کەم بخۆی لەشت بێ عیللەت ئەبێ
کەم بڵێی سەرت سەلامەت ئەبێ

چاوت لە نانی دیوانی نەبێ
تێری لێ ناخوا بە ئەرخە نەبێ

کەوتووینە دەورێ دەورەی ڕیاسەت
بە مەهارەتە، نەك بە کیاسەت

خوێنـــــــدەوار بۆیـــــە ناخەنـــــە قەڵـــــەم
خـــــۆی بـــــە خوێنـــــدەوار ئەداتـــــە قەڵـــــەم

نازانــــــێ ئـــــەوی بـــــە عـــــیلم ئـــــەنازێ
هـــــەڵکردی دێتـــــە ســـــەر نـــــانو پیـــــازێ

ڕاســـــتە هـــــەموو چشـــــت بـــــە دەســـــت خودایـــــە
ئـــــەوی (تەشـــــەبوس) نـــــەکا لـــــە دوایـــــە

چـــونکو خـــوا نایـــێ بـــێ بـــە کوێخـــای تـــۆ
تـــا خـــۆت نەیـــژەنی ماســـت نابـــێ بـــە دۆ

(لـــــــــیس الإنســـــــــان إلا ماســـــــــعی)
لـــە پێشـــدا ســـەعی، لـــە پاشـــا دوعـــا*

* ژین، ژمارە: (٦١٤). ٢٦/١٢/١٩٤٠.

(٦١٥)

ئەزانی بۆچی ئەم ڕۆژە جوانە؟
شەو ئاوا دەبێ، لێمان پەنهانە

لەبەر ئەوەیە قەدری بزانین
لێی وەڕست نەبین، سووك تێی نەڕوانین(١)

لەگەڵ ئەوەدا لەلایان وایە
کە ئەم دونیایە بە ڕۆژ ئاوایە

کەچی هاوینان خەڵك لێی بێزارە
پیاوی نازپەروەر لێی بە هاوارە

پەندە بۆ ئەوەی زۆر لە پێش چاوە
ئەگەر ڕۆژیش بێ، خەڵك لێی بێزراوە

عەشقیش کە شێتی دێنێ بەسەردا
شووری مانیعەی وەسڵە لەبەردا

کە عاشقەو ماشقە زۆر بە یەك بگەن
زۆری پێ ناچێ پشت لە یەك ئەکەن

ژین، ژمارە: (٦١٥)، ١٩٤١/٧/١.

(١) سووك تێی نەڕوانین (لای پیرەمێرد)، قەدری بزانین (لای کاکەی فەللاح).

ئێستا وێزێتە هێندەی تێ ناچێ[٢]
کچ لەگەڵ کورە، پرچ هەڵدەپاچێ

بۆیە هیچ کوڕێ بۆ کچ شێت نابێ
پێکەوەن لەسەر نان و کەبابێ

جاران کوڕ ئەیگوت: جەرگم کەبابە
ئێستا خەنیمی نان و کەبابە

ئای بۆ دەورەی کۆن، دنیا چەند خۆش بوو
کوڕ بە عەشقی کچ مەست و سەرخۆش بوو

بە لۆیە بەرگ و بە نان و ئاوێ
شا بوو بە عەشقی سەربەدراوێ

ئەگەر تۆ خوای خۆت بناسی بە دڵ
هەموو مەرامت بۆ ئەبێ حاسڵ

خۆشەویستی خوا خەم ئەڕەوێنێ
کە خوات بوو کارت بە کەس نامێنێ[٣]

---

[٢] وێزێتە (لای پیرەمێرد)، دوورێکە (لای کاکەی فەللاح).

[٣] ئەم نیوەدێڕە لای کاکەی فەللاح نییە.

(٦١٦)

دنیا کەوتۆتە خەمو دڵتەنگی
هاتووە بە یەکدا وەکوو مووی زەنگی

دیسان مووی زەنگی ئاڵۆزایەوە
(قەراڵی حەبەش) کەوتە کایەوە

دەعوای بەرانی ڕەشو سپییە
بزانین خواستی خودا بە چییە؟

چەند خۆشە ئینسان لە جێیەکی بەرز
سەیری دنیا کا بە بێ ترسو لەرز

(هیتلەر) یەکانی بەلەسەی شەڕە
لەگەڵ بەشەردا بە داواو گەڕە

(ماتاکساس) ئەمرێ ئەو هەر زیندووە
باوکم بەخوا، خوا ئەمری کردووە

مادەی کەرو گای (کفر ئەحمەد) حەقە
وەرە لە داخا مەمرەو مەتەقە

بە حیساب ئەمڕۆ پشکۆ ئەکەوێ
تۆفی چلوولەی چلە ئەڕەوێ

خۆزگە ئەمساڵیش لە کەناری (زەڵم)
لەناو نێرگسدا ڕائەکشام وەك (بەڵم)

کەناچەی پۆڕو هاژەی بەفراوان
دەنگی ئەدایە بەندی دووئاوان

ساتێ لە ڕادیۆی شۆڕش دوور ئەبووم
ڕادیۆم لێ بووە بە ئاوازەی (بووم)

جاران (جوولەکە) خوومی ئەشێوا
بە درۆ پیاویان ئەکرد بە کێوا

ئێستا کارخانەی درۆ ڕادیۆیە
هیچ کەس نازانێ کە ڕاست لە کوێیە

تەبعی زەمانەیش هیچ ڕاستی ناوێ
پیاوی ڕاست ئەخەن بە بەندو باوێ*

---

* لە دەست نووسەکەوە وەرگیراوە بە ژمارە: (٦١٦).

ئەم پەندە لە چاپی کاکەی فەللاحدا ژمارە (٦١٧)ی دراوەتێ.

(٦١٧)

دەڵەك كە پێستی كەوڵی شاهانە
ناوی بە (تسن) لەناو ناوانە

نادر هەڵكەوتوو، بە ڕەگەز نییە
مریشكیش ڕەشەو هێلكەی سپییە

(فزونی لشكر نیاید بە كار)
چینو ئیتالیا كەوتوونە هاوار

ئیتالیا لنگی دایەو تێ شكا
(غاریبالدی) بۆ وا ئابڕووی تاكا؟

ئەمە پاداشی بێ وەفاییە
دۆم بە سەروپێ لەخۆ بایە

ئەمانە هەموو بە خواستی خوایە
كێ ئەیگوت (یۆنان) ژوور (ئیتالیا)یە؟

هەرچی بەرز فڕی كە كەوتە خوارێ
سەرو گوێلاكی ئەشكێ بە جارێ

لەشكری ئینگلیز گەییە (بەنغازی)
وەك شایی كەران كەوتنە ڕمبازی

مـــن شـــەرم نـــاوێ بـــا هـــەر شـــایی بـــێ
پـــلاو خواردنمـــان بـــا خـــۆڕایی بـــێ

ســـەلکی چـــەوەندەر گەییـــە پێـــنج ئانـــە
هێشـــتا پـــێم ئـــەڵێن بیکـــڕە هەرزانـــە

ئـــەوی کـــە ئـــەیخوا بـــە بـــادی هـــەوا
بەنـــــدو باویشـــــم ئەخاتـــــە دوا!!

گونـــای ئـــەو نیـــیـــە دنیاکـــە وایـــە
ڕێـــایی ڕوتبـــەو خـــاوەن کەوایـــە

هەرچـــی دەبینـــی کوشـــتەی کورسیـــیـــە
ئـــەوی خەڕۆیـــە بـــەخۆی برسیـــیـــە

(گـــا) لەســـەر پشـــتی (ماســـی) وەســـتاوە
بـــە کـــوردی (تـــڕە کەڵـــەکێ)ی نـــاوە*

---

* ژین، ژمارە: (٦١٧)، ١٩٤١/٢/١٣.

ئەم پەندە لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا بە ژمارە (٦١٦) لە لاپەڕە (١٥٠)ی بەرگی یەکەمدا چاپ کراوە.

(٦١٨)

کار کە بە زانست بۆت نەچێتە سەر(١)
بە هەرە مەڕۆ، ڕاست بیدەرە بەر

بەردێ کە نەزان بیخاتە ناو ئاو
دەرنایێ بە سەد عاقڵی بەناو

شووشە کە لە بەرد دروست دەکرێ
خۆی گۆڕی بەرگەی بەردێ ناگرێ

چێشتی (ئەنگیناز) لە شاران باوە
لێرە کەس نایخوا (کەرتەشی) ناوە

خوا کار بە عاقڵ بۆیە ناسپێرێ
ئیش بە هونەری خۆی ئەژمێرێ

یەکێ خەریکی (سکە) لێدانە
کیمیاگەرەو موحتاجی نانە

یەکی خزمێکی لە دووری ئەمرێ
لە پڕ دەوڵەتو خەزنەی پێ ئەبڕێ

ژین، ژمارە: (٦١٨)، ١٩٤١/٢/٢٠.

[1] لە چاپی کاکەی فەللاحدا نووسراوە: کارێ کە زانیت....

یەکێ (تەحسیلی عالی) ئەبینێ
بۆ (مودیری)یەك دۆش دائەمێنێ

کەچی لەو لاوە نەخوێندەوارێ
بوو بە قایمقام چوونە لای جارێ

وتیان: چیت زیادە لە پوورە ئایشێ؟
وتی: حەوا! خۆ ئەو قەندە ناکێشێ!!

خوا شیرینی وای بە پارە داوە
پارەدار خەڵکی ئەڕوا بە دواوە

ئاڵتوون کە ناوی بە زەڕ ئەبرێ
ناوی (زەڕ) دێنی، کەر بۆت ئەزەڕێ

ئەمانە هەموو فلسێ نایێنێ
پارەی پارەدار چەنە ئێشێنێ

(٦١٩)

پیاوی پیر تا بێت گوڕی کەم ئەبێ(١)
داری وشک گڕی وەکوو شەم ئەبێ

ئاوو پیاو مەندو مۆن بن، بترسە
سەگی نەهێنگر، ڕامەگرە خرسە

هەندێ ڕووبەڕوو زوبانیان چەورە
کەوتە پاشملە دەم دەمە تەورە

پیاوی دەم هەراش کە لە بەرەوەن
شێری ماڵەوە، ڕێوی دەرەوەن

هەندێ بە هیوان کە هونەر باو بێ
بڵێ کێ دیویە؟ زستان هەتاو بێ(٢)

زەمانی مەهدی خەیاڵی خاوە
دنیا بە کلکی (گا) ڕاوەستاوە

تا دەست بە کلکی ئەو (گایە) نەگری
ئەگەر شێریش بی لە برسا ئەمری

ژین، ژمارە: (٦١٩). ١٩٤١/٢/٢٧.

(١) گوڕی: (لای پیرەمێرد)، گڕی (لای کاکەی فەللاح).

(٢) نیوەی ئەم نیوە دێڕە لە چاپی کاکەی فەللاحدا ناتەواوە.

مانگا بە دزی (كەڵ یەگرت) جاران
ئێستا (كەڵەگا) دێنن لە شاران

بە (تلی لی لی) مانگای بۆ دەبەن
ئەم بێ شەرمییە تازە كەوتە بەین

ڕوتبەی حاڵو ماڵ هەمووی بۆ زەوقە
كە زەوقت نەبوو، ماڵ لەلات تەوقە

خۆ ئەشیزانین كە نایبەینە گۆڕ
نایخۆین بۆ ئەوە كە زۆرتر بێ زۆر

ئەم پەندو بەندە كە لە پێش چاوە
لە ڕاستی هەندێ وەك بەندوباوە

(سەعدی) وتوویە كە بە خوا بەندی
دەروێشی خۆشە، نەك دەوڵەمەندی

لەگەڵ ئەوەیشدا دەوڵەت شیرینە
ئێمە وەك (مێش)و دنیا (هەنگوینە)

(٦٢٠)

پیاو تێر بێو چاو تێر مەندەو بێوەیە
برسێتی ڕەگی هاریی پێوەیە

چۆن یەکێ بخواو یەکێ بڕوانێ(١)
برسی یەخەی تێر ئەگرێ بۆ نانێ

پیاوی تێر ئاگای لە برسی نییە
بە ماڵ ئەخوڕێ هیچ ترسی نییە

ناوی خۆی نابوو خادیمی وڵات
کە هات بێتەبەر بۆ خۆی تێڕۆهات

درۆ، شێعرێکی پیاوی گۆبەندە
تا موبالەغەی تیابێ پەسەندە

لەبەر ئەوەیە هەموو شاعیرین
کە لە درۆدا هێندە ماهیرین

ئەم (ڕاستو چەپەی) کە ئێستا باوە
خۆزگە ئەمزانی کێ ناوی ناوە؟

ژین، ژمارە: (٦٢٠)، ١٩٤١/٣/٦.

(١) ئەم دێڕە لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا پاشو پێشە.

دەستی ڕاست بەشی چێشت پێ خواردنە!
دەستی چەپ پیشەی تارات گرتنە!!

ئێستا (چەپ) (ڕاستی) خستۆتە گۆڕێ
ئەشێ وەزیفەی دەستیش بگۆڕێ

ڕەحمەت لە گۆڕی (پیروەیسی خلك)(٢)
ئەڵێ: (مێ) (نێرە)و نێر مێنگەی شلك(٣)

ئەگەر ژێر کەوتەو، ئەگەر هارییە
ئەم کارەساتە لە بێ کارییە

پیاو بێ (سەرمایە) کوشتەی سەرمایە(٤)
(با) لەو کونەوە تا بێ سەرمایە

---

(٢) لای کاکەی فەللاح نووسراوە (پیرومیسی خەڵك).
(٣) لای کاکەی فەللاح نووسراوە (ئەڵێ مێ نێرە، ویزە مینگەی شلك).
(٤) لای کاکەی فەللاح نووسراوە (پیاوی سەرمایە).

(٦٢١)

لە شەڕی بەدكار پشت بە خوا بەستە
ئەوە مەبەستە، مەترسە، بەستە(١)

هەرچەند گفتوگۆت بۆ سەروپا بێ
كەس لێت ناگرێ كە دڵت پا بێ

دڵ پیس بە ئامشۆ (كەدەر) ئەبەستێ(٢)
هیچ دەربەست نییە كە دەر ئەبەستێ

بە ئیملای كۆنە (سڕ)و (سەر) بران
(سڕ)و (سەر) هەردوو پێكەوە بڕان

دەستت ببەستێ، دەستت ئەبەستی
بڵندی نەكەی ئەكەویە پەستی

لە ئێران جاران نەمام نەمام بوو
ئێستا سەربەرزیی نەمام تەمام بوو

لە داوی خوداو دەوڵەمەند گەڕێ
وشكو تەڕ جووتو ئاشی ئەگەڕێ

ژین، ژمارە: (٦٢١)، ١٩٤١/٣/١٣.

(١) لای كاكەی فەللاح نووسراوە (ئەوە مەبەستە، مەوەستە، هەستە).

(٢) بە ئامشۆ (لای پیرەمێرد)، لە هیچە (لای كاكەی فەللاح).

هەور گرماندی ترسنۆك تۆقی
وتم ئۆخەی وا قارچك هەڵتۆقی

بە توانج ئەڵێن دوومەڵان زۆڵە
خۆ ئەوی (زۆڵە) خەڵات لە كۆڵە!

زستان سەرمای خۆی وەرگەڕایەوە
ڕێویش پێستی خۆی وەرگێڕایەوە

چەشنە (ڕێوییێك) هاتۆتە كایە
ڕێویی (قەمچووغە) پێستی پڕ (كایە)

توولەماری وا ڕووی كردە (كابە)(٢)
ماری شێخ هومەر، سەگی ئەسحابە

(٢) توولەمار (لای پیرەمێرد)، توولەكار (لای كاكەی فەللاح).

(٦٢٢)

با، مێخ سندانی فڕێدایە دەر
پێچو کلوویان ئەهاویشتە بەر

قەساب خۆی دەرکرد بە جوابێکی سارد
کەچی مووی ڕیشی بە ناونیشان نارد
تفی لە ڕووی کرد، پێی وت (کەرتە)
وتی: قەیناکا، باران ڕەحمەتە

کاسە کە چەور بوو ئاو ناگرێتە خۆی
گاجووت تێ ناگا بلوێر لێدەی بۆی

دار بە پوازی خۆی ئەقلێشێ
گوڵی دۆست زیاتر لە بەرد ئەیێشێ

ئەگەر ئەتەوێ ئازادەسەر بی
ئەبێ (بە شەددە)و (بێ شەددە) کەڕ بی!(١)

(پواسون داوریل) پیشەی شاعیرە
کەچی زۆر جاهیل تیایا ماهیرە

ژین، ژمارە: (٦٢٢)، ١٩٤١/٣/٢٠.

(١) ئەم نیوە دێڕە لای کاکەی فەللاح نووسراوە (ئەبێ بێ شەدەو بێ شدە کەڕ بی).

ئێمـــــه بـــــه (مـــــازوان تێشـــــکان) پەســــــتین
بـــــەهیوای ئـــــەوەین (بـــــه سیچـــــکان) هەســــــتین

(شـــــکر)و (شـــــرك) هـــــەردوو لـــــه قـــــاڵبێکن(٢)
کەچـــــی بەمـــــەعنا چـــــەند دوور لـــــه یـــــەکن

شـــــیعرو شـــــەرعو عـــــەرش کەرەســـــتەیەکە
شـــــیعر لـــــەم دووانـــــه هەڵبەســـــتەیەکە

هەرچـــــیت ئـــــەدەنێ نـــــاوی کەرەمـــــه
تـــــەنها جنێـــــوە منـــــەتی کەمـــــه

کـــــه مردیـــــت هیچـــــت لەگـــــەڵا نایـــــه
گونـــــاه هاودەمتـــــه، ئـــــەو بەوەفایـــــه!

---

(٢) لای کاکەی فەللاح به (شەکرو شوك) نووسراوە.

(٦٢٤)

هونەر ئەوەتە شەخست خۆش بوێ
بۆ نانە (دونان) ڕەدوو ئەکەوێ

خۆ هەڵکێشانە بە کردەوەی حیز
چاولێکەرییە پێی دەڵێن خەرمیز

ئەمڕۆ پێت دەڵێن لە دەورت گەڕێم
پێت هەڵخلیسکا ئەڵێن لادە لێم

من پیاوی وەهام دیوەو بیستووە
لە تەنگانەدا دۆستی ویستووە

جاران ئەیانگوت کە نەخوێندەوار
لێک ناداتەوە ئازایەو بە کار

ئێستا خوێندەوار ئازاو جەسوورە
بەهۆی ئەوەوە میللەت ڕوو سوورە

لە قوببەی بەرزی سەر وڵاتەوە
کردەی مەردییە دەنگ دەداتەوە

ئەو کەسەی کەسەو بە فریا ڕەسە
کەسیش نەزانێ زەوقێکە بەسە

بەدخوویش خەیاڵی داوەتە زیان
ئەڵێ (غرقش کن ما هم در میان)(١)

دەستێ بۆ کەڵکی خەڵك درێژ نەبێ
یاخوا برینی قەت سارێژ نەبێ

ئەگەر پێش ئەوەی کە دەچیتە خاك
خاك بێ ئەبیتە مەردێکی بێ باك

ژین، ژمارە: (٦٢٤)، ١٩٤١/٤/١٧.

(١) واتە: نوقمی کەو ئێمەش تیا بین.

(٦٢٥)

ئەو بێ دەستندەی کە ماڵ نەبەخشێ
کەماڵی کەمە، زوو پێی ئەلەخشێ

بە ماڵ دڵ خۆش کە لە ڕێی خودادا
(مێو) تا نەیبڕی بەری زۆر نادا

بە ماڵ دڵ خۆش کە، نەك بە ماڵ دڵخۆش
مەچۆرە (کەعبە)، بچۆ سەر نەخۆش(١)

دانا وتوویە: ماڵ چڵکی دەستە
بە ناوی چاکیت پشت بەستە، بەستە

ئەو کەسەی بەسەر نەفسیا زاڵە
بۆ دێوی نەفسی ڕۆستەمی زاڵە

دەوڵەت بە دڵی خۆشەوە خۆشە(٢)
ئەگینە بارت قورس ئەکا بۆشە

حوشتر لە ڕەنجا بۆیە ناسرەوێ
بەو زلحۆرتییە دوای (کەر) ئەکەوێ

ژین، ژمارە: (٦٢٥)، ١٩٤١/٥/١.

[١] بچۆ (لای پیرەمێرد)، بچۆرە (لای کاکەی فەللاح).

[٢] ئەم دێڕ لە چاپی کاکەی فەللاحدا نییە.

دەلاڵ سەندووقی ئەفرۆشت لە بازاڕ
بە هەراج هەراج بۆی کەوتبووە جاڕ

ئەیگوت: ناوی ئەم سەندووقە جوانە
بیکڕی‌و نەیکڕی هەر پەشیمانە

ئەوە مەرامی ژن‌و منداڵە
بوون‌و نەبوونی عەیشی پێ تاڵە

بێ ژن‌و ماڵی‌و دوژمنی شەیتان
حەزرەتی عیسای بردە ئاسمان

(٦٢٦)

کار تا نەشێوێ ناگاتە سامان
(کەوا) نەیکێشی ناگاتە دامان

نەجولێیتەوە خوێن نایەتە لەش
تەقەللا نەدەی ناتدرێتێ بەش

(ضرب المثل)ە بە زوبانی ئێران
مەپرسەو لێدە لە تیپی ڕندان

(غەواس) کە ترسی مەرگی بێتەبەر
ناچێتە دەریاو ناگاتە گەوهەر

هەرچی دێتە پێش حوکمی قەدەرە
لە ڕاستی قەدەر خەڵك بێ (بەصەرە)

مەنیشە بەهۆی چوونو چەندەوە
باز لە بوارا دێتە بەندەوە

جاران بۆ مەسنەد بازیان هەڵ ئەدا
زۆرجار ئەکەوتە سەر پیاوی گەدا

ئێستا ئەو کەسەی قودرەت ئەنوێنێ
بە هەڵمەت بەختی دوژمن ئەنوێنێ

هەنـــــدێ لـــــە نـــــادر بـــــۆی هەڵدەکـــــەوێ
بـــە پـــاش قـــول دێـــوی زوو بـــۆ دەکـــەوێ

خـــوا فـــەرمووی هەنـــدێ چشـــت ئەکـــەرهێنی(١)
دوایـــــی دەیبینـــــی کـــــە خێـــــر دەبینـــــی

ژین، ژمارە: (٦٢٦)، ١٩٤١/٥/٨.

(١) ئەکەرهێنی: واتە ڕقت لێی دەبێتەوە، ئاماژەیە بۆ ئایەتی ﴿عسى أن تكرهوا شيئا وهو خير لكم﴾.

(٦٢٧)

هونەر ئەومیە بەدت خۆش بوێ
خۆشەویستی چاك بەر تۆ ناكەوێ

خوا چاوی بەد بین کوێرکا بە تەواو(١)
هونەری کەسی نایەتە بەرچاو

تا لە دنیادای موحتاجی ماڵی
بێ ماڵ لای عەوام، وەك بێ کەماڵی

بیشزانی پاش خۆت دوژمنت ئەیبا
تۆی کۆی کەرەوە ماڵ مەدە بە با

بەڵام ستەمە ماڵ لەگەڵ کەماڵ
تۆ مەکەوەرە دووی ئەمری مەحاڵ

ئەگەر ئەتەوێ کە دەوڵەمەند بی
ئەبێ بە کردە عەوام پەسەند بی

خوا نەوعێ دەوڵەت ئەدا بە نادان
سەد پیاوی دانای تیا دەبێ حەیران

ژین، ژمارە: (٦٢٧)، ١٠/٥/١٩٤١.

(١) چاوی (لای پیرەمێرد)، پیاوی (لای کاکەی فەللاح).

بۆ هەندێ کەرەم ئەبێ بە دۆستی
هەندێ بە پاروو دەمی ئەبەستی

ئەگەر بە کەرەم دڵیش ڕانەگری
وا مەکە خەڵکی لە قسەت بگری

خەڵکی لە قسەی ڕەقت سەخڵەتە
گەر زوبان بێڵێ سەرت ڕەحەتە

هەموو کەسێ خۆی بە پیاو ئەزانێ
خەڵکی مەشکێنە بۆ پاروو نانێ

(٦٢٨)

(گوڵەبەڕۆژە) مەجزووبی عەشقە
ڕووی هەر لە ڕۆژە، ئەمە سەرمەشقە

نەك (فڕفڕۆکە) بە هەموو بایە
ئەسوڕێتەوەو ڕەنجی بە بایە

(مەقەست) هەرکەسێ ئەموستی پیاکا
دەم دەکاتەوە، فەرقی کەس ناکا

پێم گوت: چی هەیە؟ بیڵێ بیزانم
وتی: نازانم ڕەحمەتی گیانم

کە تۆ نەتوێرا دەم بکەیەوە
مەچۆرە جەنگی (جەم)و (کەی)یەوە

تۆ لە چاو خەڵکا وەك نێرکی کاردووی
ئەم دونیایەیان پێ نەسپاردووی

ئەگەر ئەتەوێ دایم لە پێش بی
ئەبی بە چەپڵە (هەلهەلە) کێش بی

بەم شارە ئەڵێن شاری (ڕەشەبا)
ئاگات لێ نەبێ کلاوت ئەبا

بـــــاوجود ئێســــــتا کـــــڵاو نـــــــەماوە
لای (ئـــــەلۆدەکان) ســــــەر ڕووتـــــی بـــــاوە

جـــاران ســــەری ڕووت ئەخرایـــــە زێـــــی کــــەر!
ئێســــــتا ســــــەری ڕووت بــــــووە بـــــە هونــــــەر

خـــــوا عاقیبــــــەتمان بـــــە خێـــــر بگێــــــڕێ
وابـــــێ پیــــــاوخراپ بـــــە کـــــەس نـــــەوێرێ*

* ژین، ژمارە: (٦٢٨)، ١٩٤١/٥/٢٩.

(٦٢٩)

هەندێ ئیش هەیە ناگرێ سەربەخۆ
لێکی بدەوە ئینجا تێ هەڵچۆ

خۆت حەوا مەدە لەسەر هەیوانێ
شوێن پێ نەزانێ، کوێر، پێ دانانێ

کە زانی پیاو شانس یاریدەی ئەدا
وا چاکە فرسەت لە دەست بەرنەدا

بەلاّم نەك هەر وا بە هەرِۆ مەرِۆ
بە تەفرەی خەڵکی زوو ببی خەرِۆ

هەرچی بۆ بەرزیی وەتەن تێکۆشێ
لیباسی فەخری تەئریخ ئەپۆشێ

ماڵو سەروەتو شاهی فانییە
هەر ناوی چاکە، جاویدانییە

هەنگ کە شیرینی پێ دروست ئەکرێ
هاتە پێوەدان ئەو بۆ خۆی دەمرێ

بەوە مەنازە کەوتیە سەرەوە
وێرانەی وەتەن ئاوا کەرەوە

کـــە خـــەڵکی زانـــی بـــۆ ئـــەو هـــەوڵ ئـــەدەی
ئـــــەڵێ ســــــەروماڵ بــــــۆ تـــــۆ، فـــــەرموو، دەی

بـــــەڵام کــــە زانــــی تــــۆ بــــۆ خــــۆت دەوێ
ئــــــەڵێ بـــــا بـــــڕوا بــــــەڵای لێ کــــــەوێ

زۆر خۆشـــــە کەســـــێك کــــە پێشـــــەوا بـــــێ
بـــۆ قەومەکـــەی خـــۆی وەك چـــاوگ وابـــێ(١)

---

(١) چاوگ (لای پیرەمێرد)، چاپوك (لای کاکەی فەللاح).

(٦٣٠)

هەوای دانەیە مورغ ئەخاتە داو
سەودای ناوو داو پیاو ئەخاتە ناو

ئەگینە کەسێ کە خوا بیداتێ
خۆی گرتە کەنار پەڵی ناگاتێ

جاران بۆ ماسی زۆر قنگ تەڕ ئەبوو
چەند تۆڕ ئەپچڕا، چەند داو بەرئەبوو

ئێستا سەد ماسی ئەگرن تەڕ نابن!
بۆ ڕەسمی ماسیش تووشی گەڕ نابن(١)

هەمووی بە هاتە گەردشی دونیا
نەك بە زانستو بە ڕەنجی تەنیا

هەیە لە پڕێ ئەبی بە کوڕێ
هەیە هەوڵ ئەداو پەلی ئەپچڕێ

(حەمە ساڵح ئاغای قزڵجە)یشمان مرد
هەر ئەو بوو لەگەڵ دنیا دەریەبرد

ژین، ژمارە: (٦٣٠)، ١٩٤١/٦/١٩.

[1] لەم دێرە بە دواوە لە چاپەکەی کاگەی فەللاحدا نییە، بەڵام لە دەستنووسی پیرەمێردو لە ڕۆژنامەی (ژین)دا هەیە.

ئەگەر بمایە بۆ ئەم زەمانە
ئەوسا ئەتزانی ساحیب عینوانە

کاتێ بارانی نیسان ئەبارێ
شەلاقەی لەگەڵ ئەڕژێتە خوارێ

گەزۆو شەلاقە بۆ جو ئەباری
ئێستا دەم تاڵن بە دەردی کاری

ئەمساڵ (هیتلەر)و (هامان)یان ئەکوشت
بۆیە وا بەردیان لێ گرتوونە مشت

بەڵام بە کێشن جەفایان لێ دێ
ئەڵێن ئەڵبەتە ڕۆژێ ئێمەیش دێ

(٦٣١)

تا هەتاو نەبێ، سێبەر نابینی
تا باران نەبێ، دەغڵ ناچێنی

کرم کە ڕەگی درەختی خواردی
پیشەت ئەبێتە هەناسەساردی

ڕۆژ کچەو مانگیش بە کوڕ ناوئەبرێ
کەچی کوڕ لە کچ ڕووناکی دەگرێ(١)

زلی بێ هونەر کار ناباتە سەر
ئاگر بە فیتنەی (کورتێک) یێتە گەڕ(٢)

گورگ دوعا ئەکا یارەبی تەم بێ
تەمو دومان بی، ڕان لە گوی چەم بێ

من چی دەڵێم و تەنبوورەکەی چی؟؟
ئاهەنگی دنیا کەوتۆتە کەچی

ژین، ژمارە: (٦٣١)، ١٩٤١/٦/٢٦.

[١] لە ڕۆژنامەی (ژین)دا پیرەمێرد بەم شێوەیەی بڵاو کردۆتەوە، بەڵام لە پێشدا لە دەستنووسەکەیدا نووسیویە: (کەچی کوڕ لە کچ شەوقی وەرئەگرێ).

[٢] ئاگر (لای پیرەمێرد)، ماکر (لای کاکەی فەللاح).

عادەتە وشك‌و تەڕ تێكەڵ كردن
گۆرانيييێكە بە كۆمەڵ مردن

سەد زينهار دۆستى بێ بايەخ مەگرە
تورك‌و دۆستى ئاوو ئاگرە!(٢)

(بسمارك) وتوويە (حەق هى غالبە)
لە سياسەتدا ئەمە قالبە

باوجود ئەمە پيشەى دنيايە
ديارە لاى خودا كە حەق بالايە

پياو ئاخربين بێو لە هۆشا وريا
بە گۆشەى تەنيا، نەك كوشتەى دنيا

وەتەن پەرومرم بە خوداى بێ باك
كوێرە چيت ئەوێ؟ چاوێكى ڕووناك

---

(٢) مەبەستى لەو كەسانە بوو كە دەستخەڕۆى توركان بوون‌و پاشان توركە كەمالييەكان كوردەكانيان بەو دەردە برد كە برديان.

بەلام كاكەى فەللاح وشەى (تورك)ى بە (توڕك) داناوەو لە پەراوێزيشدا بە (تووتڕك‌و دڕكەزى) لێك داوەتەوە، كە ديارە مەبەستى پيرەمێرد ئەمەيان نييە.

(٦٣٢)

هاوین هاتەوە بۆ مارو دووپشک
(شارەزوور) بووەوە بە پووشێکی وشک

های لەو گوڵانەی لە گوێ (زەڵم) ئەمدی
ئەویش خەوێ بوو، دیم وەیا نەمدی

هاوینەو کەچی چەرخ وا دەسووڕێ
وەك ئاوو ڕەنگی بەهار ئەگۆڕێ

ڕشەبای ئەمساڵ لێرە دوو دەنگە(١)
هێشتا نەمدیوە من بای بەم ڕەنگە

بە ئاگری شەڕی (ڕووس)و (ئەڵەمان)
تاوی سەندووە زەوی‌و ئاسمان

منداڵ بووم لەگەڵ دووکەس شەڕیەکرد
(دگلدانە)مان ئەخوێند دەست‌و برد(٢)

ژین، ژمارە: (٦٣٢)، ١٩٤١/٧/٣.

(١) دوو دەنگە (لای پیرەمێرد)، دوو ڕەنگە (لای کاکەی فەللاح).

(٢) دگل، دگل، دانە: بۆ شەڕە کەڵەشێر بەکاردەهێنرا. کە دەوترا: دگل: دانە..... شەڕە مەیدانە!.

نینۆکمان لە یەك ئەسوو، تێك هەڵچن
بەڵکوو لە یەکتر ببن بە دوژمن

ئێستایش هەر دەڵێم وا (دگلدانە)
ئیشاڵڵا نەگبەت بۆ (ئەڵەمانە)

هەرچی ئەوەندە بە خۆی بخوڕێ
هەر بە هێزی خۆی پەتی ئەپچڕێ

هەموو قوماشێ بە تەنکی ئەدڕێ
تەنها ئینسانی ئەستوور ئەپچڕێ

ئێستا ئەسبابی شەڕی تەواوە(٢)
دەمێکە (ڕووس) خۆی لێ مەڵاس داوە

(٢) پەندەکە لێرەدا لە ڕۆژنامەکەدا تەواو بووە. لە دەستنووسەکەی پیرەمێرد خۆیدا ئەم دێڕەش هەیە: (بەڵام نەترسم لە ورچو پڵنگ ... ورچی زەبەللاح بکەوێتە بەر چنگ).

(٦٣٣)

هەرچەند کە ڕادیۆ دەنگ ئەداتەوە(١)
گوێ ئەگرم بۆ ڕاست بە ئاواتەوە

یارەبی ماڵی درۆیان شێوێ
درۆی وا دەکەن ئەوەندەی کێوێ

بۆیە لە درۆ ناپەرموونەوە
چونکو ڕووبەڕووی یەك نابنەوە

لەمەیشا پەنجەی جوولەکەی تیایە
خومی شێواوە، کەوتۆتە کایە

هەرچەند قەلەکەی (پەروین) ئەقڕێنێ(٢)
لە ڕادیۆ ڕاستتر قسەی بۆ دێنێ

پشیلەکەی بەرەو قیبلە چاو بشوا
میوانێکی دێ کەروبار لە دوا

لە تێبینیدا وەك (ئینگلیز) وایە
دووجار ئەپژمێ ناچێتە کایە

ژین، ژمارە: (٦٣٣)، ١٩٤١/٧/١٠.

(١) مەبەستی لە ڕاگەیاندنی نازییەکانە.

(٢) پەروین: مەبەستی لە پەریونی کچەزایەتی.

بەڵام کابراکەی دۆستی (ئەڵەمان)
بێ سەبرو بێ جەخت ئەچێتە مەیدان

سەگی هار چلەی تەواو بوو ئەمرێ
هەرچی تووشی هات بۆیە ئەیگرێ

هەزارو نۆسەد چلی تەواو کرد
لە چلو یەکدا هاکا (هیتلەر) مرد

بەخوا تاقەتی بەشەر نەماوە
دنیای گوڵ گوڵی کرد ئەم خوێناوە(٣)

---

(٣) ئەم دێڕە لای کاکەی فەللاح پاشو پێشە.

(٦٣٤)

کـــــەوش دڕا جـــــارێ پینـــــە ئـــــەکرێ
زۆر پینـــــە کـــــرا پێـــــی پیـــــاو ئـــــەگرێ

پـــــێڵاوو قـــــەبری تـــــەنگ بـــــە ئـــــازارن
دەســـــت تـــــەنگو ڕووگـــــرژ هـــــەردوو بـــــێ کـــــارن

ســـــەد بـــــزن ســـــواری گـــــامێش ئـــــەکرێ
ئینجـــــا پـــــێڵاوی پێمـــــان ئـــــەدورێ

ئـــــای پـــــێ خاوســـــی چـــــەند بـــــاش بـــــوو جـــــاران
نـــــە (کەرەتـــــە) بـــــوو، نـــــە کـــــەوش هەڵکێشـــــان(١)

ئێســـــتا موحتـــــاجی (کەرەتـــــە)ین هـــــەموو
بـــــەڵکوو پێڵاومـــــان بـــــۆ هەڵکێشـــــی زوو

پیـــــاوی بـــــە تـــــەمکین ڕەنجـــــی بـــــە بـــــادە
بـــــە لوغـــــەتی میســـــر (جـــــەواد) (گـــــەواد)ە

ژین، ژمارە: (٦٣٤)، ١٩٤١/٧/١٧.

(١) کەرەتە: واتە پاژنە هەڵکێش.

لە حیجاز ناوی نامووس (پەشە)یە
خاتوو ئایشێش لای ئێمە (وەشە)یە(٢)

پاروو گیرایە قورگ چاری ئاوە
ئاو لە بین گیرا کفنی جاوە

هیچ کەس لەپڕێ نەبووە بە کوڕێ
تا دەبێ بە پیاو سەد کفن ئەدڕێ

ئەوەی لەسەر کار پیاوی دانابێ
ئەبێ سەرکاری پیاوی دانا بێ

ئەگەر بپرسی دوژمن لاڵ ئەکەی
ئەگەر بترسی (عەدو) زاڵ ئەکەی(٣)

لێدە لە سەفی ڕەندان تێپەڕە
چارەی پێشکەوتن تەشقەڵەو گەڕە

---

[٢] پیرەمێرد لەم دێڕەدا مەبەستی لەوەیە کە لای ئێمە ژنان بە (کەر) ئەڵێن ئایشێ گوێ درێژ.

ئەو (وەشە)یەی کە بۆ کەر بەکاردەهێنرێ لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا بە (وەرشە) نووسراوە.

[٣] عەدو: مەبەست لە (عدو)ی عەرەبییە کە مانای دوژمنە بەڵام لە چاپی کاکەی فەللاحدا کراوە بە (دوژمن).

(٦٣٥)

سۆفی ئەڵێ جێم لە عەرش‌و قورشە(١)
هیچ کەس بە دۆی خۆی نایەژێ ترشە

ڕۆژێ سۆفییەو ڕۆژێ دەروێشە
ئاخورِی نییە، وەك سەنگ هەڵکێشە

خۆی پێوا وتی: بالا شەش گەزم
سەیرم کەن ئەزم وا هەڵئەبەزم

کە هاژەی تەرزەی لەپڕ هاتە گوێ
بۆ کون ئەگەڕا کە خۆی تێ کوتێ

پیاو ئەو پیاوەیە خۆی لێ نەگۆڕێ
مریشك کە تەرا، هێلکەی ئەدۆڕێ

ئەو پارانەیان دا بە تەلغراف
ئابڕووی خۆیان برد بە لافو گەزاف

ڕۆژێ خەڵك ئەکەن بە (ئیبنو زیاد)
هەزار سوێند ئەخۆن ئەچن بۆ جیهاد

ژین، ژمارە: (٦٣٥)، ١٩٤١/٧/٢٤.

(١) ئەم دێڕە لای کاکەی فەللاح پاش‌و پێش خراوە.

ئەگەر کەفارەت لە سوێند بدرێ
گەنمێکی زۆر بە فەقیر ئەبرێ

سبەینێ کە دەور گۆڕا هەر ئەوان
بە (ماسکەوە) ئەکەونە مەیدان(٢)

هەرچی هەڵدەسێ ناوی ڕەئیسە
نازانن ئەوە پشتێن گوریسە

خۆزگە ئەو کەسەی کە نەناسراوە
دەخڵی نەئەبوو بەسەر سەراوە(٣)

---

[٢] مسك: واتە ڕووپۆش، دەمامك.

[٣] بەسەر دنیاوە (لای کاکەی فەللاح).

(٦٣٦)

ئەڵێن تا سەر بێ، ڕزقی لە دوایە
ئەمە قەولێکە باوەڕ بە خوایە

بەڵام ئاشکرا بەچاو ئەبینرێ
لە گرانیدا زۆرکەس ئەمرێ

ڕزق لە ئاسمان نایەتە زەوی
شەرتی ئەمەیە تۆ شوێنی کەوی

بەڵام نەوەك سواڵ لەم ماڵو لەو ماڵ
بە ڕەنجی شانو کەسبێکی حەڵاڵ

باوجود کاری خوا کەس نایزانێ
مەرد ئەخاتە لای نامەرد بۆ نانێ

نەمدی پیاوێکی پیاو دەوڵەمەند بێ
پێی پیاو هەمیشە ئەبێ لە بەند بێ

ئەوەی کە نایخوا دەوڵەتی زۆرە
(ماڵی خۆنەخۆر بۆ چەکمە بۆرە)

بەخوا ئەمانە داخی دڵمانە
(نان ئەو نانەیە ئەمڕۆ لە خوانە)

ڕەشەبا كەیفی شەوی لێ تێكدام
ناچار وەك قازی كوێر شەو بە تەنیام

داخەكەم شووتیو كاڵەكم تەپی
ترۆزی كۆن بوو، سیس بوو ڕەپی!

لەسەر هیچ حاڵێ دنیا نامێنێ
گاهێ بولبول، گاه بایەقوش ئەخوێنێ(١)

ژین، ژمارە: (٦٣٦)، ٣١/٧/١٦٤١.

(١) ئەم نیوە دێڕە لای كاكەی فەللاح بەم شێوەیە (گا بایەقووش، گا بلبل ئەخوێنێ).

(٦٣٧)

لە (باحوورا)دا زۆر کەسمان پیشا
(گەلاوێژ) زوو کە، وەرە لە پێشا

خاوەن (گەلاوێژ) کەوتۆتە ناو تەم
وا چاکە ڕۆژێ بیبەینە سەر چەم

هیچ کەس نایەوێ کەس لیێی زیاتر بێ
هەر باوك ئەڵێ کوڕم چاکتر بێ

خورما گەنانەو گەرمەی گەرمایە
باقڵ گرانیش مەرگی لە دوایە

گرانی ئێمە هەر بە هەوەسە
کەس نیە بڵێ: ئیحتیکار بەسە

ئەڵێن نان و ماست ئەدەن بە پیران
دوای ئەوە دایان ئەهێڵنە بیران(١)

ژین، ژمارە: (٦٣٧)، ١٩٤١/٨/٧.

(١) ئەهێڵنە (لای پیرەمێرد) ئەهێڵنە (لای کاکەی فەللاح).

تێبینی: لە دێڕی یەکەمی ئەم پەندەدا (گەلاوێژ) بە مەبەستی (گەلاوێژ) کەوتنە.
لە دێڕی دووەمدا مەبەستی لە کۆڤاری (گەلاوێژ)ە.

هی وامان هەیە بەو نانو ماستە
ڕازییە بەڵام نایدەنێ ڕاستە

قەدری عافییەت کاتێ ئەزانین
منداڵ هاوارکا: برسین، بێ نانین

هێند بەناز ناوی (نازی)مان برد
بە سوێندی درۆ جیهادمان ئەکرد!

بە بەدنمەکی کەوتینە ڕۆژێ
پەشیمانانمان پەنجەی ئەکرۆژێ

خوا بکا بەمەندە لەسەرمان لاچێ
نەك (تەور داسی) شەڕ هەڵمان پاچێ

(٦٣٨)

کاتێ شیرازەی کتێبێ شێوا
هەر پەڕەیێکی بۆ شوێنێ ئەڕوا

چەند جۆگە ئاوی یەکتر بگرێ
(سەددی چین)یش بێ، بەری ناگرێ

کە لغاوت دا بەدەم ئەسپەوە
سەر دەنێ بە ڕێی چاڵو کۆسپەوە

تۆ ڕێ لە بەدکار ببەستە، بەستە
بەڵێ دەمی سەگ بە لوقمە بەستە

تۆ ئەخۆی برسی چاوی تێوەیە
برسێتی ڕەگی هاریی پێوەیە

کە دوو کەڵەشێر هاتنە شەڕ کردن
بۆ منداڵێکیش ئاسانە گرتن

بەردی سەرشکێن کە لە یەك بدرێن(١)
بەرگەی یەك ناگرن، زوو هەڵئەوەرێن(٢)

ژین، ژمارە: (٦٣٨)، ١٩٤١/٨/١٤.

(١) کە لە یەك بدرێن (لای پیرەمێرد)، کە لە یەك بدەین (کاکەی فەللاح).

(٢) زوو هەڵ ئەوەرێن (لای پیرەمێرد)، زوو هەڵ ئەوەرێین (لای کاکەی فەللاح).

ئەمانە پەندی قەومی خۆش بەختە
نەگبەت ڕووی کردە قەومێك سەرسەختە

کە خوا بیەوێ نەخۆشی بمرێ
(ئەفلاتوون) بێنە چاری پێ ناکرێ

کە بەختت نەبێ ئەبێ قوڕ پێوی
هەر بڵێ ڕەحمەت لەوەی کە ڕۆیی

(٦٣٩)

ترشیت خوارد، دانت ئالْ ئەبێتەوە
کە گریای چاوت کالْ ئەبێتەوە

ڕیس چەوتی بادەن ئەبێ بە خوری
فنگت تەڕ نەبێ ماسی ناگری

ناشی تەشوێی خۆی دەمەسوو دەکا
ڕیاکار مەدحی ڕووبەڕوو دەکا

دۆستت بەرەوڕوو قسەی ڕەق ئەکا
پاش ملە پیاوت لەسەر شەق ئەکا

ئەو کەسەی لەسەر سفرە دۆستتە
پاش ملە چاوی وا لە پۆستتە

ئەوانەی فێری درۆو غەیبەتن
ڕوویان مەدرێ شوومو نەگبەتن

پیاوی وام دیوە بۆ نانو کەباب
کەوتۆتە زەمی مامو خالْو باب

ئەمە شوورەیی‌و حەیا بردنە
چاری ئەمانە هەر دەرکردنە

پشیلەی بێ عار بەشی فسەیە
کوتەکیش خەرجی هەندێ قسەیە

سەد شوکور ئێستا (پۆکەر) لەناوە
ماوەی غەیبەتی مەجلیس نەماوە*

* ژین، ژمارە: (٦٣٩)، ١٩٤١/٨/٢١.

(٦٤٠)

نرخی شت سەکەوت زۆر گرانییە
هەر ڕۆحە بۆ شەڕ، کە بەهای نییە

کوشتاری بەشەر لە وزە دەرچوو
(سەپان) دروێنەی وا بۆ ناکرێ زوو

(مانیاتیرمە)یە کە (هیتلەر) ئەیکا
ئەم هەموو خەڵکە خۆی بە کوشت ئەدا(١)

ئەگینە مردن هێندە سووک نییە
شەڕ تەقەی شایی سەر ڕێی بووک نییە

ئێستا بە ملیۆن کوشتار ئەژمێرن
وا دەردەکەوێ لە ژیان تێرن

لە لایێکەوە فەننی ئەڵمان
بووە بە سەرمایەی حیرەتی جیهان

ژین، ژمارە: (٦٤٠)، ١٩٤١/٨/٢٨.

[١] ئەم نیوە دێڕە لە دەستنووسی پیرەمێرددا پێش ئەوەی لە ژیندا بڵاوی بکاتەوە بەم شێوەیە بووە:
(ئەم خەڵکە وا خۆی بۆ بە کوشت ئەدا).

کەچی هەروەك کەر لێیان ئەخورێ
بە بۆمبای دوژمن جەرگیان ئەبرێ

هەر دینی ئیسلام ڕێی سەلامەتە
بۆ هەموو بەشەر جێی هیدایەتە

خوا فەرموویەتی بە جینسی بەشە
(خۆتان مەخەنە ناو تەهلوکەی شەڕ)

ئایینی (نازی)و مەسلەکی (هیتلەر)
ئەمەیە، کەچی خۆ دەکەن بە کەر

لەم دوورەیشەوە ڕۆح بە پەروازن
بە دەستە چیلکەی ناوی ئەنازن

(٦٤١)

هەر خزمە، کە تۆ ئەخوێنێتەوە
ئاو ئەڕوا، زیخە ئەمێنێتەوە

پیاوت نارد بۆ ئیش قووەتی بەرێ
سەعات قورمیشی نەکەی ناگەڕێ

بۆیە ئەم قەومە ئیشی لە پاشە
بۆ هەموو کارێ (دەوەن بە ئاشە)

ئەگەر پایزان تۆ (سەد) ببەستی
لە بەهاراندا لە لافاو ڕەستی

خۆ ئەگەر بڵێی: دووگی خۆم خۆش بێ
ڕۆژێکت لێ دێ کە گورگت تووش بێ

هەندێ بۆ (نازی) کەوتوونە داوا
(سەی کونەماسیو پاسی جرتاوا)(١)

لە جێیەك بنوو ئاو هات تەڕ نەبی
سەودایی بکە، تووشی شەڕ نەبی

زین، ژمارە: (٦٤١)، ١٩٤١/٩/٤.

(١) سەی کونەماسی: مەبەستی لە سەگەکانی کونەماسییە.

حەرام خۆریش بیو بە بەشێکی کەم
شلەبخۆری و بچیە جەهەننەم!!

ئەگەر ئەکوژرێیت بۆ نیگاریٚ بیٚ
ئەگەر ئەگرێیت با بۆ شاریٚ بیٚ

ئەگەر قازانجت هەر بۆ خۆت بویٚ
ناشارێیتەوە خەڵکت لیٚ ئەدویٚ

تەلەسمی جامی چل کلیلە
هەرچی چەوت نەبیٚ دیارە خلەیە!

(٦٤٢)

ســـەیرکەن یـــاران! خـــوا هـــەر ئـــەو خوایـــە
کـــە ئێســـــتا بـــــزن وا ســـــواری گایـــــە

یـــاخوا قـــەت (گـــەدا) موعتەبـــەر نـــەبێ
فـــەقیرو هـــەزار تووشـــی شـــەڕ نـــەبێ

بـــەخۆوە نـــەدیو کـــە بـــوو بـــە زەعـــیم
ئـــەکوژێو ئـــەبڕێ بـــەبێ تـــرس‌و بـــیم

دوێ شـــەو لـــە خـــەوما پادشـــایە بـــووم
کـــاتێکم زانـــی وەك گەدایـــە بـــووم

شاهەنشـــا یـــەعنی پادشـــای شـــاهان
ســـیفەتی خوایـــە نابـــێ بـــە عینـــوان

ئـــەم نـــاوە تـــا ســـەر بـــۆ کـــەس نامێنـــێ
ئاوێنـــەی دەوران عەکســـی ئـــەنوێنێ

کـــە لـــە جێگـــەی بـــەرز بکەویـــە خـــوارێ
تـــەوژمی بـــەرزی تێکـــت ئـــەهاڕێ

بـــەلام لـــە نزمـــی ئـــازارت نابـــێ
پیـــاو بـــەرز نـــافڕێ هۆشـــی لـــەلا بـــێ

(سەددی ئەسکەندەر) ئەڵێن ڕووخاوە
(یاجووجو ماجووج) بۆیە هەستاوە

جەجاڵیش سواری کەری خۆی بووە
بۆ خورما هێندە خەڵکی لە دووە

سا خوایە (عیسای) بۆ بنێرە خوارێ
بەڵکوو ئەم شەڕە هەڵسێ بە جارێ*

* ژین، ژمارە: (٦٤٢)، ١١/٩/١٩٤١.

(٦٤٣)

خۆزگە ئەمزانی ئەم ڕەشەبایە
کە بە هاوین دێت بۆ چ وا گەرمایە

کەچی زستانان کە ڕەشەبا هات
سەرماو بەستەڵەك ئەخاتە وڵات

های شیمال خۆتو شەماڵت بژین(١)
فێنکی دڵە، شنەت بە هاوین

شەماڵ خەرمانی پێ شەن ئەکرێ
ڕەشەبا کەڵکی هیچیان ناگرێ

تۆزی ڕەشەبا چاوی کوێر کردووین
شەو لە سەربانان پێخەفی بردووین

ئەم ڕەشەبایە لە گەردشایە
نازانین چی تر دێنێتە کایە!

بە هەموو بایەك ئەلەرێینەوە
بە هەر فیکەیێك ئەگەڕێینەوە

ژین، ژمارە: (٦٤٣)، ١٩٤١/٩/١٨.

[١] ئەم نیوە دێڕە لای کاکەی فەللاح بەم شێوەیە نووسراوە (های شەماڵ! خۆتو شەماڵت بژین).

ئەم حاڵە هەموو لە ناچارییە
ماڵەو ماڵ گەڕان لە بێ کارییە

ئەوی ئیشێکی بۆ خۆی پێکهانی
نایپەڕژێتە سەر واتەی دیوانی

ئەگەر کاسبی بکەوێتە ناو
ئەوسایە میری ئەگەڕێ بۆ پیاو

ئێستا دووکاندار فرۆختی نییە
لە دووی چاوەشیی ئیشغال شەقییە

سا با ئیدارەی ماڵی دەست کەوێ
بزانە توخنی سزا ئەکەوێ

خۆزگە دەستوورێك ئەخرایە ناو
پیاو بۆ ئیش ئەبوو نەوەك ئیش بۆ پیاو

(٦٤٤)

چەرخ هەر ئەو چەرخە، کە چەرخی سوڕاند
دەنگی شەیپووری ڕەزاشای خەفاند

ئێستا شەیپووری شاپوور ئەخورێ
بە بانووی میسری چرای ئەگرێ

ئەگەر هات ئەویش بڵێ شاهەنشام(١)
لێی قەبووڵ ناکا قەمارەی عەوام

دیکتاتۆری ڕووی لە نەهاتییە
ئێستا دەور دەوری دیموقراتییە

دنیاکەم فانی کاروان سەرای ڕەنگ
نیوەی دڵشادەو ئەو نیوەی دڵتەنگ

گاهێ پشت بە زین، گاهێ زین بە پشت
کاتێ لنگەوقووچ، گا لەسەر تەنیشت(٢)

ژین، ژمارە: (٦٤٤)، ٩/١٠/١٩٤١.

[١] ئەگەر هات (لای پیرەمێرد) ئگونجێ (لای کاکەی فەللاح).

[٢] کاتێ (لای پیرەمێرد) گاهێ (لای کاکەی فەللاح).

گا ئەچێتە بەست ڕێگەی پلیکان
گایی ڕادارە، ڕێگای مەریوان(٣)

ئاهێکە ڕشتەی ستەمکار ئەبڕێ(٤)
هەودا کە توندت کێشا ئەپچڕێ

ئەڵێن هار ئەمرێ بە خۆڵی مردوو
بەسەر (هیتلەرا) بیبێژنەوە زوو

بەڵکوو خوا بیکا ئەوی پێ بمرێ
ئەمەندە لاقی بەندەی خوا نەگرێ

بەهۆی ئەوەوە هێندە کوژراوە
قەبرسان جێگای مردووی نەماوە

---

[٣] ئەم نیوە دێڕە لە دەستنووسی پیرەمێردا بەم شێوەیە بوو: گا جێی سەیرانە دەشتی مەریوان.

[٤] ستەمکار (لای پیرەمێرد) مەریوان (لای کاکەی فەللاح).

(٦٤٥)

وردە مەئمووران بۆ ضەممی مەعاش
بەهۆی هیواوە کەوتوونە تەلاش

تا تریاك دێنن بۆ ماران گەستوو
بەدەم ئێشەوە ئەوان ئەڵێن دوو

نە تەڕەسازەو نە تەڕەماشە
شەڕە گەڕەکەو دەوەن بە ئاشە

تا ڕەگو ڕانمان دوای نەبڕایەوە(١)
ڕێگای کوێستانمان بۆ نەکرایەوە

خاڵانەکەیە (مەمرە تا بەهار
کورتانی تازەت بۆ دێنم لە شار)

ئەگەر خوا ئەکا (هیتلەر) نامێنێ
پایزیش نەشئەی بەهار ئەنوێنێ

(ئیتالیا) کە وەك فس فس پاڵەوان
خۆی هەڵکردبوو، هاتبووە مەیدان

ژین، ژمارە: (٦٤٥)، ١٦/١٠/١٩٤١.

[1] ئەم نیوە دێڕە لای کاکەی فەللاح بەم شێوەیە: (تا ڕەو گۆڕانمان دوای نەبڕایەوە).

ڕۆژێکی لێ دێ بڵێن یۆنان هات
بە گورگە لۆقە دەرچێ لە وڵات

ئەوسا بە گورجی ڕایان ئەفڕێنن
کەرسمەی (مۆسۆلینی) دەردێنن

ئەگەر (هیتلەر)یش وەك ئەوی لێ بێ
(یوم الموعود)یش بۆ جوولەکە بێ

زوڵمو زۆرداری تا سەر نامێنێ
خوا تۆڵەی بزنی بێ شاخ ئەسێنێ

خۆزگە بە شەکری هەرزان، ڕەمەزان
تێر مرەبامان ئەخوارد، وەك جاران

(٦٤٦)

پێی ناوێ پایز ڕەنگی خەزان کا
لە نەونەمامان گەڵاڕێزان کا

فەرتەنەی (هیتلەر) کارێکی وای کرد
وەك گەڵای داران لاوی لەناوبرد

جەهەننەمێکە (هیتلەر)ی بەلید
بانگە بانگیە بە (هل من مزید)؟

لەوساوە کە دنیا دانراوە
هێشتا ئەمەندەی تیا نەکوژراوە

(ز)ی نازی نوقتەی لەسەر لاچووە
بۆیە ڕووی جیهان ئاگری گرتووە

ڕۆژێکیان لێ دێ قەومی ئەڵەمان
بێ ناز بکەونە نووزەی (الأمان)

بەڵام بێ عارن، وەك جاری پێشوو
تێهەڵدەچنەوە دیسان زوو بە زوو

ئەگەر کەڵبەی گورگ نەشکێنێ بە دار
دەست هەڵناگرێ لە مەڕی هەژار

هەندێ لە لاوە بە نووزەی (نازی)
خۆیان ئەخەنە بەر لیسی قازی

ئەوەی کە بۆ پاس چووە (جڕتاوە)
لە (کۆنەماسی) چی تێگیراوە

گاهێ (تورکیزم) گاهێ (هیتلەر)ی
(ئاتوب ئیتملی، بۆیلە ئیتلەری)*

---

* ژین، ژمارە: (٦٤٦)، ١٩٤١/١١/١٤.

(٦٤٧)

خوا، هەندێ کەسی بۆ شەڕ داناوە
(زرێ)ی گوناهی لەبەر کراوە

لە ئاهو ناڵەی هەژار ناترسێ
لە پرسیاری مەحشەر ناپرسێ

خراپە ئەکا لەگەڵ پیاو چاکا
لای وایە دوعا کاری لێ ناکا

کەچی لە پڕێ، ئاهێ ئەگرێ
زرێی ئەدڕێو ئاهی ئەبڕێ

ئەتلێتەوە وەك ماری بە گێنگڵ
بە سەد قێزو بێز ئەیخەنە ژێر گڵ

مەڕنەمووکەکان بە گورزی گران
بەردەبنە وێزەی ئەیخەنە ئامان

هاکا (هیتلەر)یش وەك (ئەسفەندیار)
تیری ڕۆستەمی لێ کەوتە ڕووی کار

چاوی غروری کوێر بوو بە پەیکان
بە کوێری گەڕا یاوەری شەیتان

ئێستا نازانیٚ خوێن ڕێژی چییە؟
چونکو خوٚی ژنو منداڵی نییە

ئەگەر کەسێکی خوٚی بکوژرایە
نەدەبووە باعیس بوٚ ئەم هەرایە

وا بە نای ناحەق جیهانی شێواند
هیچیشی بوٚ خوٚی لیٚ هەڵنەکڕاند

هێندە سەری خوٚی لیٚ دا بە بەردا
کاتێکت زانی دەستی لیٚ بەردا

چرایە لە لای خواوە ئەسووتیٚ
کە فووی لیٚ کرا، کەپوو ئەسووتیٚ(١)

ژین، ژمارە: (٦٤٧)، ١٩٤١/١١/٢٧.

(١) کەپوو: لووت.

(٦٤٨)

هـــەوای زســـتانە (خومـــان) بـــە تاڵـــە
هـــەموو کـــەماڵێ دوایـــی زەواڵـــە

خـــوا بیـــداو وێنـــەی ئەســـتێرە هـــەڵات
بـــەدکار بـــە هـــەڵات، ڕوو زەرد بـــوو هـــەڵات

لـــەم قوببەیـــەدا ئـــەوی بمێنـــێ
دەنگێکـــی خۆشـــە، گـــوێ ئـــەزرنگێنێ

کاتـــێ ئەتبەنـــە (گردەکـــەی ســـەیوان)
ئەتخەنـــە ژێـــر خـــاك بـــە دەنگـــی قورئـــان

شـــەرت وایـــە بـــە دڵ ڕەحمـــەت بنێـــرن
نـــەوەك بـــە جنێـــو هـــەڵت پەســـێرن

پیـــاوی بـــەدزوبان، زوبانیـــان بـــڕی
بـــە پـــەڕەی قورئـــان خوێنەکـــەی ســـڕی

تفیـــان ئـــەکردە ســـیمای بـــێ عـــارێ
ئـــەیگوت: ڕەحمەتـــە، بـــاران ئـــەبارێ!

ئـــەڵێن ئـــەژدەها هـــەڵی ئەکێشـــن
ئـــەم خەڵکـــەیش لـــە دەســـت (هیتلـــەر) بـــە ئێشـــن

خۆزگە ئەویشیان وا هەڵدەکێشا
بەڵام لە پێشدا، دانیان ئەکێشا

کاروانی حوشتر ئەکشان بە بێ دەنگ
کەرێکی دێزیان بووبوو بە پێشەنگ

وتم: (هیتلەر)ە کەوتە پێش ئەڵمان
کەرەکە توند بوو لێم هاتە زوبان

وتی: خوا نەکا ببم بە (هیتلەر)!
وەك ئەو خوا بمکا بە ئالەتی شەڕ!*

* ژین، ژمارە: (٦٤٨)، ١٩٤١/١٢/٤.

(٦٤٩)

ڕێوی پێستی خۆی وەرگێڕێتەوە
کەوڵێکە سەرما ئەگێڕێتەوە

کا، هێند گران بوو ئەچمە ئاسمان
کاکێشی ئەکەم لە ڕێی کاکەشان

بۆ پارەی (کایین) چاوەڕێی (کا) بین
دیارە کە نابێ خۆبین بە خوا بین

عامیلی بێ عیلم، دیدەی بێ نوورە
عیلمی بۆ عەمەل، زیندە بە گۆڕە

باوجود عیلمی ئێستا چەنەیە
بەرەو بەرەوی خۆش داکەنەیە!!

نەك ئێستا، دەورەی ئادەمیش وابوو
بۆ زۆرە ملێ باغ بەرەڵلا بوو

هەروا هاتووەو بەو ڕەنگەیش ئەڕوا
بێ دەسەڵات بی ئەکەویتە دوا

هەرلایێك ئەچی هەر زۆرداریە
چارەی ناچاری دەر کەناریە

بـــــەڵام چـــــی دەکـــــەی لەگـــــەڵ عائیلـــــە
کـــــە بـــــە نوقتـــــەیێك بـــــوو بـــــە غائیلـــــە

هێجگـــــار منـــــداڵێك کـــــەوا ئـــــەخوێنێ
خـــــوێنی توانـــــایی بـــــاوك دەردێنـــــێ

کەســـــیش نازانـــــێ بۆچـــــی دەخوێنـــــێ
لـــــەم خوێندنـــــەدا چـــــی تیـــــا ئـــــەبینێ

گوایـــــە هـــــەموویان ئـــــەبن بـــــە مـــــەئموور
باوکـــــە جـــــێ نـــــەما، پڕبـــــوو دەرو ژوور*

* ژین، ژمارە: (٦٤٩)، ١٩٤١/١٢/١١.

(٦٥٠)

منـــدالْ لـــە زكـــى دايكيـــا خـــوێن ئـــەخوا
كـــە هاتـــە دنيـــا ئاوڵـــە دەرئـــەدا

ئـــاى ئـــەوەى خـــوێنى خـــەڵكى ئەمـــژێ
نـــازانم ئاوڵـــە بۆچـــى نـــايكوژێ

تـــەماع ســـوێراوەو، وەك ئـــاو دەنوێنـــێ
تـــا بيخواتـــەوە تينـــوێتى دێنـــێ

بـــۆ هەنـــدێ ســـوێراو ئـــەبێ بـــە هـــەنگوين
تـــەماعكارەكان وا زۆرتـــر ئـــەژين

ســـەرى كـــەر كـــرا بـــە ڕەشـــى گـــاوە
لـــەم دنيايـــەدا پرســـين نـــەماوە

ئەگينـــە ســـەلكێ شـــێلمو چـــەوەنەر
گەييـــە ڕادەيێـــك لـــەوزە بـــەدەر

لـــە (قەڵاچـــوالان) زەمـــانى پێشـــوو
بـــۆ عيـــبرەت كێلـــى قـــەبريان نووســـيبوو

مـــەنێكى گـــەنم بـــە دوو جلـــق ئـــەدرێ
واى لـــەوەى مـــاڵى پـــێ بـــەخێو ئـــەكرێ

بەفری ئاسمان، بۆمبای سەرزەمین
(خامیش) گرانە، بێ کفن ئەمرین

هەزار ئەناڵێ بە گیانەڵاوە
خوایە هیوامان هەر لای تۆ ماوە

بە دار گرانی دارمان بۆ کڕا
پەژارەی (هیتلەر) لەناو دەربڕا*

* ژین، ژمارە: (٦٥٠)، ١٧/١٢/١٩٤١.

(٦٥١)

ئازا لە بەندو زنجیر ناپرسێ
ترسنۆك لە بای زگی ئەترسێ

قسەی بێ فێڵو ڕاست وا لای شێتان(١)
درۆو دەلەسەیش لای پیاوی شەیتان

خەڵك بە نوقلانە چییان گوت وایە
زوبانی مەخلووق قەڵەمی خوایە

بە (وگاع . وگاع) وەلەکی بەغدا
لەقلەقیان خستە ناو شەت بە هەڵدا

گاڵەو ناڵەی خەڵك (هیتلەر)ی شکاند
خوا عەدالەتی بە عالەم نواند

هاکا بیستمان وەك کوندە پەپوو
چاوی (هیتلەر)یان کوێر کرد بە قوقوو

بەڵام چ فایدە ئەو دنیای سووتاند
بیشکوژرێ خۆ ئەو بەدیی خۆی نواند!

ژین، ژمارە: (٦٥١) ١٩٤٢/١/١.

(١) ئەم نیوە دێڕە لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا بەم شێوەیە: (قسەی بێ فێڵو ڕاست لای شەیتانە، درۆو دەلەسەیش لەلای شەیتانە).

پێشڕەوی شەڕ بوو، بۆ قەومی ئەڵمان
باری نەگبەتی خستە سەر شان

تۆبەخواردوو بوون کە جارێکی تر
بۆ دیکتاتۆرێ نەبن بە لەشکر

ورچ بە زاتی شێر ئازایی نواند
چنگی پڵنگی بە هەڵمەت شکاند

(٦٥٢)

لە بەفر ساردتر هەناسەی سارده
تەقاویت ئەڵێ مەلا، یە، ئارده

ئەڵێن بانێکەو دوو هەوا، وایە
نازانێ خۆیشی ئەمەی لەدوایە

جاران (ژاپۆن) بوو یاجووجو ماجووج
ئێستا (نەڕنایش) کردوونی بە عووج

بەڵام کە ناوی (بسم الله)ت هانی
خۆی ڕاناگرێ غوولی یابانی

یاریی ئەم شەڕە بووە بە (واغێن)
کە (کایە) کوێر بوو ئەبێ بە تێچێن

هەر تێوە ئەدەن هەتاکوو هەڵدێ
ئینجا ئەستێرەی عەدالەت هەڵدێ

پیرێژنی چەرخ (عاشوورای) لێنا
لە هەموو قەومێ گۆشتی بۆ هێنا

خەڵك برایەوە، شەڕ نابڕێتەوە
ئاگری (هیتلەر) ناکوژێتەوە

لــــه جـــەژنا دوژمــــن ئاشــــت ئەبێتــــەوە
دوو جـــەژن یـــەك كـــەوت، شـــەڕ نابڕێتـــەوە

ئـــــەیانگوت (جـــــەجاڵ) وەك بەنـــــدوباوە
مـــــن بـــــاوەڕم كـــــرد (جـــــەجاڵ) هەڵســـاوە

مەگـــەر بـــە (مەهـــدی) چـــاك بـــێ ئـــەم حاڵـــە(١)
زاڵـــــم خـــــۆت بگـــــرە وادەی زەواڵـــــە

ژین، ژمارە: (٦٥٢). ١٩٤٢/١/٨.

(١) مەهدی: لای پیرەمێرد: کە مەبەستی لە (محمدی مهدی)یە.

میهری: لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا.

(٦٥٣)

دەوڵەمەندی (ڕژد) خاوەن ماڵ نییە
بەچی ئەزانێ ئەو حەماڵ نییە؟

سیلاحی دەستی ئەبنای زەمانە(١)
درۆو، بێ شەرتیو، خیانەت سیانە

درۆییێکی وا کە بیسەلمێنی
شەرتێك کە سوێندی نامووس بەڵێنی(٢)

بەسەرزاری دۆست، کەچی بە دزی
کاتێکت زانی هەروەك مار گەزی

لەگەڵ ئەو حاڵە ئەوان لە کاران
ئەڵێی نە بایان دیوە، نە باران

هەموو تازەیەك زەوقێکی تیایە
مردنی تازەی برسی بەڵایە

ژین، ژمارە: (٦٥٣). ١٩٤٢/١/١٥.

(١) ئەبنای زەمانە (لای پیرەمێرد)، ڕۆڵەی زەمانە (لای کاکەی فەللاح).

(٢) بەڵێنی (لای پیرەمێرد). بهێنی (لای کاکەی فەللاح).

ئەڵێن تەنگانە شیددەت بسێنێ
گوریسی هێزی خۆی ئەپچڕێنێ

وای ئێمە پچڕاین، گوریس ناپچڕێ
دوای ئێمە خۆشی بەکێ ئەبڕێ؟

(هیتلەر) لە (ئیلتەر) جمعە بە جەرگە
بە هیچ ناپچڕێ هێندە سەگ مەرگە

ئەیانگوت سەگەل ڕاوە ورچ ئەکەن
ورچ سەگی خەساند، گونیان چرچ ئەکەن

(٦٥٤)

تیغی جەوهەردار هەرچەندە جوانە
جەوهەر نارێژێ پێوە چەسپانە

بەلام جەوهەری ئینسان ئەپرژێ
بەهۆی ئەوەوە زۆر خام ئەبرژێ

تیغی جەوهەردار بریندار ئەکا
پیاوی بە جەوهەر زام تیمار ئەکا

پیاوچاك پەلو پۆی ئەکا بە سێبەر
لەو سێبەرەدا کار ئەچێتە سەر

سێبەری داری گوێزی کوێر قورسە
لە ژێر داری (بی) بنوو مەترسە

دارگوێز بە حەو ساڵ ئینجا بەر ئەگرێ
مێو بە سێ ساڵە لێی ئەخورێ ترێ

کە تۆ ئومێدی نان لە خەڵك ئەکەی
دیارە خزمەتی داری پەڵك ئەکەی

ڕەنج بدەی لەگەڵ پیاوی نا پیاوا
ڕەنجی شانی خۆت ئەدەی بە ئاوا

پێشینان ئەڵێن لە داخو دەردا
هاتیتە ئەمەی خۆڵ بکەی بەسەردا

خۆڵی بەر قاپی دەوڵەمەند پێوە
پارە ڕژاوە ئاڵتوونە پێوە

من ئەڵێم نابێ ئەم ئێشە وابێ
چونکو دەوڵەمەند پارەی گوم نابێ*

* ژین، ژمارە: (٦٥٤). ١٩٤٢/١/٢٢.

(٦٥٥)

لەسەر هیچ بارێ ناوەستێ ئینسان
سروشت دراوە ئینسان لە نیسیان

گیا لەسەر بنجی خۆی ئەڕوێتەوە
ئینسان کە چێنرا سەوز نابێتەوە

ئەڵێن ڕۆحی ئەم لەبەر ئەوایە
کەوابێ ڕۆحیش چەشنی کەوایە

ئەوەی کە ئەڵێن ڕۆحی خەبیسە
ڕۆحی پیاو نییە، ڕۆحی ئیبلیسە

هەی وایشمان هەیە ڕۆحی شەیتانە
(شیاطین الأنس) نەصصی قورئانە

باوجود کە خوا ڕێم لێ تێک نەدا
چیم دەست ئەکەوێ لە دۆستی بەدا؟!

لەگەڵ بەدگۆدا ئازای دەربەرە
بە موحاوەرەو بە موجاوەرە

پیاو بێ جێ توند بێ، قاچی شەق ئەبا
(سرکە) کە توند بێ (قاپی) شەق ئەبا

غەیبـــــەتی حــــەمام دەنـــــگ ئەداتــــەوە
چــــیتی (بەقــــەمیش) ڕەنــــگ ئەداتــــەوە

ئــــەو حــــەڵوا خۆشــــەی پاشملــــە ئــــەیخۆی
خــــوا فەرموویــــەتی گۆشــــتی بــــرای خــــۆی

زســــــتانان خۆشــــــە کۆمــــــەڵی شــــــەوێ
بــــەڵام (مــــاڵ وێــــر) غەیبــــەتی ئــــەوێ(١)

)

ژین، ژمارە: (٦٥٥). ١٩٤٢/١/٢٩.

(١) ماڵ وێر: مەبەست لە وێر کردنە، واتە بەخشین.

(٦٥٦)

ئەو چوار عونسورەی سروشتی منن
هەرچواریان لەگەڵ یەکدا دوژمنن

ئاوو، ئاگرو، با، لەگەڵ خاکا
ئەویان لەگەڵ ئەو کاتێ هەڵ ناکا

کە من لە مانە دروست کرابم
چۆن لەگەڵ برای خۆما برابم؟

سەیر ئەو سەیرەیە ئەوانەی چاك بوون
نەتەوەکانی ئەوان ناپاك بوون

جارێ کورانی ئەوەڵ پێغەمبەر
ئەوان یەکتریان دایە بەر خەنجەر

دووەم یوسفی شیرین خەتو خاڵ
براکانی خۆی هاویشتیانە چاڵ

ئیستایش دەبینین کورە وەلیەکان
دەست ئەوەشێنن بە تیرو پەیکان

وەڵلا وەبیللا کاری ئەڵلایە
ئەم بگرەو بەردەو شەڕو هەڵلایە

ئەگینـــە خـــوا خـــۆی بـــە ئێمـــەی فـــەرموو
بمانویســـــتایە ئوممــــــەت یـــــەك دەبــــوو

ئەگـــــەر دونیامــــان وەك بەهەشـــت ئـــــەبوو
هیچکەســــــێ بــــــەلای خــــودا نەدەچـــــوو*

---

* ژین، ژمارە: (٦٥٦). ١٩٤٢/٢/٥.

(٦٥٧)

عەشق ئەو عەشقەیە وەك دوگمەو قەیتان
لە یەکتر ئاڵێن بە دەست لە ملان

بە جووت بگەوزێن لە سینەی سافا
دەم لەناو دەمداو مل لە تەنافا

ئەوەیان خۆشە کە بێ منداڵن
جەرگیان ناسووتێ کە بۆی بناڵن

موعجیزەی گەورەی (عیسا) ئەمەیە
منداڵی نییە بێ قڕەو وەیە

ئەم مانگەیش هێشتا شینی (حوسەین) بوو
واوەیلا (زەهرا)و ناڵەی کەونەین بوو

هی ئەوتۆ هەیە بۆ نانی منداڵ
چاری نامێنێ ئەبێ بە حەماڵ

هی ئەوتۆیش هەیە سەری بائەدا
بە بادە غەمی خۆی بە با ئەدا

هی وایشمان هەیە تریاك ئەکێشێ
ماریش پێوەیدا، هیچ کوێی نایێشێ

منیش بە بەنگی موحیبەتی خوا
نەمار، نە دووپشك، گۆشتی من ناخوا

چەند خۆشە ئینسان لە خۆیا پاك بێ
لە بەندوباوی دونیا بێ باك بێ

سەرگوزشتەکەی دووپشك و کیسەڵ
لەم زەمانەدا بووە بە مەتەڵ!*

* ژین، ژمارە: (٦٥٧). ١٩٤٢/٢/١٢.

(٦٥٨)

هەندێ تەبیعەت وەك دووكەڵ وایە
بە گەردو خوڵەو سەر لە هەوایە

هەندێ سەرگەردان وەك ئاو شەیدایە
بەردەڵ بەردییە، ڕوو لە بەغدایە

دەستەیێكی تر بە تەپو گڕە
پیاو دەسووتێنێ، زادەی ئاگرە

هەندێ وەك دایك دڵسۆزەو چاكە
ئەتگرێتە خۆی، وەك خاكی پاكە

بەڵام كە خاك بێ لە ڕێی ئینسانا
عادەتە هەرچی هەڵسا پێی پیا نا

پێسی زیندوانی بەسەرا ئەكرێ(١)
كە مردیشی ئەو لە باوەشت ئەگرێ

ئێستا ئەمەوێ تێبگەم ئەم چوارە
بۆ ڕۆژی ئەمڕۆ، كامیان بە كارە؟

ژین، ژمارە: (٦٥٨). ١٩٤٢/٢/١٩.

(١) پێس: مەبەستی لە پێستە.

باوجود هەرچی من بڵێم بۆشە
هەرکەس ئەتواری خۆی لەلا خۆشە

هەمووی لە قاڵبی وەستایێك دەرچوو
(وخلقناكم أطوارا)ی فەرموو

سروشتی (هیتلەر) ئاگری قودرەتە
شەیتانەو لای خەڵك وا بە حورمەتە

(٦٥٩)

زستانان دووپشك ئەچنە كونەوە
من خزاومە كون، ئەمدۆزنەوە

وەمزانی سەرما دووپشك سڕ ئەكا
كەچی سەرما ئەو گەرمتر ئەكا

هەر هەنگ ناموسی خۆی ڕادەگرێ
بە پیاویەوە دا، لە داخا ئەمرێ

بەرخو كار دەنگی بلوێریان ئەوێ
سەد بلوێر لێدەی، گا بۆی نانەوێ

جاران موختاران گزیریان هەبوو
بە گزیر ناوی چاكان دەرچوو

یاخۆ گزیرمان خوا لێ نەستێنێ
ئەگەر ئەو نەبێ پیاوچاك نانوێنێ

چەند خۆش بوو جاران بە میرو گزیر
كە ئەمووستیلە ئەیكردی بە میر

یاخوا باز ئەنیشت بەسەر سەرتەوە
ئەكەوتیە شاهی بە یاومرتەوە

ئێستا ناوێرێ لە کون دەرکەوێ
بە (بابی، بابی) مەگەر سەرکەوێ

بابی بابیشمان لە بەهارایە
بەهاریش هێشتا شەڕ لە کارایە

هانام بە تۆیە خودای کردگار
لێمان نەشێوێ سەیرانی بەهار*

* ژین، ژمارە: (٦٥٩). ١٩٤٢/٢/٢٦.

ئەم پەندە پیرەمێرد لە ڕۆژنامەی (ژین)دا بە ناوی (ئافاقی)یەوە بڵاوی کردۆتەوە، ناونیشانی (پەند)یشی بۆ داناوە.

(٦٦٠)

کە بە مندالّی (قبوولّی) نەخۆی
گەیشتیە پلاو ئەلّێی: خەلّکی کوێی؟

یاخوا قەت گەدا نەگاتە مەسنەد
هەموو کار بەدەست ئەبنە پیاوی بەد

جاران (بسم الله) ئەکرا لەسەر نان
ئەبووە تێرەخۆر، قاپێك بۆ هەمووان

ئێستا (بسم الله) کەوتۆتە غابات
پیتو بەرەکەت بۆیە دوایی هات

پیر ریشی نەبێ گووچنەی دووخە
سەییدی بەدخوو (ئایەی مەنسووخە)

بێدەنگی دەم ڕاست بە هیچ نازمێرن
(فیکە) بە برای (بێ لێو) ئەسپێرن

لە (هەورامانا) ڕمبازی نەبوو
کەچی (هەورامی) یەکەسوار دەرچوو

سواری گلابوو لە دەوری (هاوار)
ئەیگوت: سوار نەگلێ، چۆن ئەبێ بە سوار؟

خێر بە دەستی خۆت نەبەشیتەوە
خێری ئەو خێرە ئەبەشیتەوە

سوار گلاو دیسان ڕێی سەختی پێوا
بۆ ئەوە دەشێ بیکەی بە کێوا*

* ژین، ژمارە: (٦٦٠). ١٩٤٢/٣/٥.

(٦٦١)

چرووك لە دونیا خۆی قەمتەر ئەكا(١)
لەولایش حیسابی دەوڵەمەند ئەدا

ڕاستی، بارێكە هەناسەی ئەبڕێ
هەرچی هەڵیگرت شەڕی پێ ئەبڕێ

گۆچان كە قەفی چەماوەتەوە
سەر چەوتەو، سەرچەوت ڕاست ئەكاتەوە

نیكاح بەردێكە سەر (مەڵۆی) ئەنێن
(حاجی یاتمەز)یش بە تەڵاق ئەڵێن

جاران ئەیانگوت عەیبو شوورەیی
ئێستا ئەبێ دووی شوورەیی كەوی

(ڕۆستەم) بۆ ئەمەی تیغی كول نەكا
دوو كەسی ئەگرت ئەیدا بە یەكا

ئەوەی بە پارەو بە دەستەڵاتە
شەڕیشی وەك ڕێی بە قۆنتەراتە

ژین، ژمارە: (٦٦١). ١٢/٣/١٩٤٢.

(١) ئەم پەندە لای كاكەی فەللاح لە تەك ژمارە (٦٦٠)دا دراونەتە دەم یەك.

جاران ئیتالیا شەڕە گای ئەکرد
ئێستا گاجووتی (بنیتۆ)ی بار کرد

هەندێ بە لفکەی زبر دەشۆرێن
هەندێ بە نەرمی لە بار دەگۆڕێن

شەرت ئەوەتە تۆ میزاج بناسی
(ئەنتریۆت) نەدەی لە جێی ڕۆن ماسی(٢)

---

(٢) ئەنتریۆ: مەبەستی لە (یۆد)ە.

(٦٦٢)

چەند خۆشە کچی جوان خوێندەوار بێ
شێوەی هامسەری تێدا دیار بێ

ئەوسا ئەتوانێ کە قەدری مێردی
ڕاگرێو پشتی نەدا لە عەردی

کوڕو کچ ئەگەر جوانی یەکیان خا
کە لە یەك تێر بوون، دیواریان ڕووخا

چڵێس زەحمەتە بە ژنێ هەڵگا
جارجار سەردەکا بە (دیزەی) خەڵکا

(ئێسری باڵانی) زۆڵەو چەمووشە
کە گوێی مەڵاس کرد، ئەزانی تووشە

بەڵام هەندێ کەس گوێی نابەنە چەرم
(جووتە) لێ ئەدەن، بە تێکەڵی گەرم

ئەگەر (گوێرەوسار) نەبێ بۆ گوێلك
بێیستانمان ئەبێ بە دەشتی کۆڵك

پــــیری زاتێکـــــی خســـــته مەینـــــەتی
هــــاواری کێـــری (شــــەرح موغنی)یـــــەتی(١)

کـــورد لەبـــەر کێـــری خـــوای بـــیر چـــووەوە(٢)
(لیلـــــة القـــــدر)ی پیـــــا خـــــرج بـــــووەوە

جـــــاران جـــــار بـــــەجار ئەکەوتـــــە ســـــەما
بـــە شـــەڕی (هیتلـــەر) نەشـــئەی تیـــا نـــەما

یـــــاخوا (هیتلـــــەر)یش وەك مـــــاری تۆپیـــــو
هێـــزی نـــــەمێنێ بـــــۆ ئەمـــــدیو ئـــــەودیو

ژین، ژمارە: (٦٦٢). ١٩٤٢/٣/١٩.

(١) لە ناو فەقێکانا بۆ پێکەنین دەیگێڕنەوە کە مامۆستایەك بە پیری ژن دەهێنێ، هەست دەکات ئەو گفوگورەی جارانی نەماوە، لەبەر خۆیەوە دەڵێ، ئای بۆ کێرەکەی زەمانی شەرحە موغنیم، واتە ئەو دەمەی کە فەقێ بووم و شەرح موغنیم دەخوێند کە هەڕەتم بوو.

(٢) لای کاکەی فەللاح: کورد لەبەر هەوەس.......

(٦٦٣)

هەروەکوو (نەفی نەفی) ئیسپاتە
زوڵم لە زاڵم، وەك حەسەناتە

ئەڵماس بە بەردی بێ قیمەت ئەشکێ
کە شکا ئیتر پێکا نالکێ

بەڵام (ڕوو سووری) چاری کراوە
باوکی ماقووڵ بێ، بۆی داپۆشراوە

پیاوێ کە دەستی لە دەست هەڵبڕا
زۆری پێ نەچوو پێی هەڵاواسرا

شەرتە ئەو دەستەی کە هەڵدەبڕێ
ئەبێ دەستێ بێ بۆ دزی نەبڕێ

هەندێ موسیبەت کە خوا ئەینێرێ
بە سەدای کردەی بەدمان ئەژمێرێ

کە دەستت بەسەر پشیلەدا هێنا
ڕەگی کۆترو کەوی دەرهێنا

عەرش کە بە ناڵەی هەتیو ئەلەرزێ
بۆ چ بەو لەرزەیە (هیتلەر) ناتەزێ؟

تا ڕووی سەر زەمین بە خوێن سوور ئەبێ
گێپەڕی ملی ئەو ئەستوور ئەبێ

بەهار بۆ جوان خۆشە بگەڕێ
داری پیر بە بای بەهار نالەرێ

پیری‌و جوانی تێکڕا زەحمەتە
یادی جوانی بۆ پیر حەسرەتە

پیر تەقاویت بوو، ناکەوێتە یاد
ئیتر دای ئەنێن بە نەفسی زیاد

نازانن خۆیشیان وایان بەسەر دێ
گۆڕ وایە بەدکار دەری کەن لە دێ*

* ژین، ژمارە: (٦٦٣). ١٩٤٢/٣/٢٦.

(٦٦٤)

کە لە ڕووناکی کەوتیە تاریکی
چاوت نابینێ پێوە خەریکی

ئەبێ ڕاوەستی تا چاوت ڕادێ
تا چاوت ڕادێ کوێراییت دادێ

لە تاریکیشدا شەم شەمە کوێرە
کەوتە ڕووناکی، نابینێ کوێرە

ئەمانە دەردی کوتووپڕییە
قۆرتی نەگبەتی کاسە پڕییە

هەرچی لە پڕێ کە بوو بە کوڕێ
خۆی لێ ئەگۆڕێ، زۆر بەرز ئەفڕێ

دیارە ئەو کەسەی کە بەرز ئەفڕێ
ئەستۆشکانی گەوجیی پێ ئەبڕێ

ئاخ ئادەمیزاد لەخۆی بایە
بۆ دوو ڕۆژیش بێ شاهی شایە

ئەم بەرز فڕینەو ئەم مل شکانە
لە ئادەمەوە ئیرسی باوکمانە

دنیا هەزاران (فیرعەون)ی دیوە
کەللەی (کەی) لە ژێر خاکا ڕزیوە(١)

دوای ئەوەیش ئەوەی دوو ڕۆژی بەرکەوت
نەسرەوت تا هەوای سەر کەوتو سەرکەوت

دنیا شێواوە بە کەس چا نابێ
سا مەگەر دەوری (مەهدی) پەیا بێ

ژین، ژمارە: (٦٦٤). ١٩٤٢/٤/٢.

(١) کەی: لەقەبی پادشایانی کۆنی ئێرانە.

(٦٦٥)

بارانی نیسان دوڕو گەوهەرە
لە ڕاستی ئێمە زاڵەی بێ بەرە

فریشتەی ڕەحمەت لە تەقەی بۆمبا
هەڵفڕییەوە، ڕەنجمان بوو بە با

خوا فەرمووی: دنیا! بچۆرە بنە
ڕووبکەرە ئەوەی، کە ڕووی لە منە

کەچی دنیای کە چ پێچەوانەی کرد
هەرچی خوای نەویست، خۆی بۆ ئەوە برد

ئێستایش ئەوانەی کە خوێن ئەڕێژن
هەندێ بەدنمەك چاکیان پێ ئێژن

بە نانی (عێراق) پەروەردە ئەبن
کەچی بە نەزمی (نازی) ئەنووزن

ڕەحمەت لەو کەسەی (ئەسپێ) ئەکوژێ
لە باخەڵیایەو خوێنی ئەمژێ

نیسکی (مۆریاس)و هەرزنی (ڕەنگاڵ)
بێ بەرو پشتن، بۆ کەس نابنە ماڵ

لەم سیایەتەی ئینگلیزە ناگەم
پیاوی بەدنمەك ئەخاتە پێش دەم

پیرەمێرد ئەڵێ: پیاوێ سەرکەوێ
ئەبێ دورِناس بێ، کووژەکەی نەوێ

دەربارەی ناکەس پیاوەتی مەکە
بە کۆڵ بیبەیتە (کەعبە) لەك لەکە!*

* ژین، ژمارە: (٦٦٥). ١٩٤٢/٤/٩.

(٦٦٦)

بووکە بارانە ئاوی پیا دەکەن
ئینجا بۆ باران ڕوو لە خوا دەکەن

خوا هەموو ساڵێ بۆ (کەپرەشینە)
باران ئەنێرێ ئەڵێن: ئایینە

بۆ ئاین نییە ئەو تۆزە ئاوە
بورجی ئاسمان هەروا سوڕاوە

ئەگینە ئەگەر بە دوعای (جوو) بێ
ئەبێ بۆ (هیتلەر) مەرگێکی زوو بێ

لام وایە (هیتلەر) نەسلی شەیتانە
بۆ شەڕ خولقاوە، عەدووی ئینسانە

لەسەر زەمینو دەریاو هەوادا
بە شەڕ بۆ بەشەر بۆمبای هەوا دا

چەند پیرو جوانو منداڵی هەژار
لە گیان کێشاندا لێی کەوتنە هاوار

کەچی ناڵەیان تەئسیر نانوێنێ
کوا دادی مەزڵووم عەرش ئەلەرزێنێ؟

ئـــەوی بـــە گونـــاه ڕەش ئەبێتـــەوە
(تـــیر) ڕێ لـــە لەشـــیا نادۆزێتـــەوە

وا چـــاکە ئینســـان هێنـــد کوناهکـــار بـــێ
کـــە (تـــیر) نـــەیبڕێ، لـــە مـــەرگ ڕزگـــار بـــێ(١)

ژین، ژمارە: (٦٦٦). ١٩٤٢/٤/٢٣.

(١) لە مەرگ ڕزگار بێ (لای پیرەمێرد) لە مەرگ بێ زار بێ (لای کاکەی فەللاح).

(٦٦٧)

سروشـــــتمان چـــــونكو گـــــەنمی تیایـــــە
هـــــەویر بـــــۆ هـــــەموو زاممـــــان دەوایـــــە

ئەگـــــەر ئاوبەنـــــدیش زۆرمـــــان پـــێ بێنـــــێ
نیوەنمـــــــــەكێ ژانـــــــــی ئەشـــــــــكێنێ

لەبـــــەر ئەوەیـــــە ئەگـــــەر نـــــەبرژێین
فـــش هەڵـــدێین بـــە بـــای غـــروور ئەترشـــێین

لـــە فەســـیلەدا تـــیرە تیرەیـــن، جـــوێین
گـــــاڵو زوڕاتو دانەوێڵـــــەو جـــــۆین

هـــاڕیونی ئاشـــی چـــەرخ بـــە قینـــەوە
ئـــاردی نـــاو دڕكـــین، یـــەك ناگرینـــەوە

چـــاومان ژوور ســـەری خۆمـــان نابینـــێ
عالـــەم ســـەركەوتو (كـــورد) وا دەمێنـــێ

دووكـــەڵ لـــە نزمـــی بـــەرز ئەبێتـــەوە
دیـــزە لـــە بـــەرزی تـــل ئەبێتـــەوە

ئـــەوروپا ئـــۆردووی كـــۆلارەی هەیـــە!
كـــوردیش كـــەلارەی تەپاڵـــەی هەیـــە!

(تەکەنمـــــــەد)ی ئێمـــــــە (بـــــــەرگن)ە
فانیلـــــەی ئـــــەوان (ڕۆنـــــگ)ە بـــــەر گنـــــە

ئـــەو گیایـــەی ئێمـــە ئەیخەینـــە بـــەر کـــەر
ئـــــەوان (ئاوریشـــــمی) لێ دێننـــــە بـــــەر

ئـــەوەی لـــەم خاکـــە خـــۆی پەیـــدا ئـــەبێ
دەس خێـــوی کـــەوێ کیمیـــایی ئـــەبێ*

* ژین، ژمارە: (٦٦٧). ١٩٤٢/٤/٣٠.

(٦٦٨)

چنار کە بڕاو جوێ بووەوە لە بن
ئەیکەن بە پەیژە، پیا سەرئەکەون

(ڕەسەن) بۆ ناسوار، ئاوزەنگی نادا
(کەر) هەرچی هەستا سواری بوو پیادا

(مازوو) چونکو خۆی بێ ئەرك بەبەرە
بێ منەت فەیزی (مەننی) لەسەرە(١)

داری (سەرو) چونکو بە باڵا ئەخورێ
قووچ بووەتەوەو بەریش ناگرێ

ئەوی بە دەعیە بەرز ئەبێتەوە
وەك (شۆڕەبی)یە، ئەنەوێتەوە

پیاو خراپ هێندە کەوتۆتە کایە
چاك دەڵێ: کاشکێ خراپ بوومایە!

وا چاوم لێیە پیاوی بە نامووس
خوا خستوویەتە ژێر ئەمری (جاسووس)

ژین، ژمارە: (٦٦٨). ١٩٤٢/٥/١٤.

(١) مەن: وشەیەکی عەرەبییە واتە (گەزۆ).

خــوا بۆیــە کــاری ئــەوتۆ ئەســازێ
هــیچ کــەس بــە عــیلمو فــەزڵی نــەنازێ

جـاران لـووس بـاو بـوو، ئێسـتە زمـانی لـووس
بــازاڕی گەرمــە ئێســتا (قــزە ڕووس)(٢)

مــن فــەخر ئەکــەم ئێســتا بــەم ئیشــە
کــە بــاوی دەســتەی ئاغــای بــێ ڕیشــە(٣)

یــاخوا هــەر ئــەوان بکەونــە ڕاســی کــار(٤)
تــاکوو دەرکــەوێ بــەکارو بــێ کــار

---

(٢) قزە ڕووس: پێشیان دەگوت (قەزە ڕووس). سەرتاشێکی ئەرمەنی بەناوبانگ بوو لە شاری سلێمانی.

(٣) ئاغای بێ ڕیش: وەك زاراوەیێك بۆ ئافرەت بەكار دەهێنرێ.

(٤) ڕاسی کار (لای پیرەمێرد)، سەرکار (لای کاکەی فەللاح).

(٦٧٠)

ئەم شارە تەسلیم چشتێ کراوە
بە مەتەڵ شەش پای دوو سمی ناوە

کلکی لە بانی پشتی ڕوواوە
کە کلکی بگری ڕوو لە سڵاوە

بە هەر بارێکا پەنجەت خستە ژێر
ئەبێ بە ئالەت بۆ شەڕو بۆ خێر

خوا فەرموویەتی ڕاستی هەڵکێشن
کەچی بە (کەچی) خەڵك لێی بە ئێشن

چونکە میزانی عالەم شێواوە
ئەویش بە جارێ پەتی پچڕاوە

بەدکار بە زرێی گوناه ئەخورێ
بۆیە کە تیری دوعا نایبڕێ(١)

هیچ کەس لە کاری خودایی ناگا
خۆی خوایەو خوایی ئەداتە دەست گا!

ژین، ژمارە: (٦٧٠)، ١٩٤٢/٥/٢٨.

(١) بۆیە کە تیری دوعا نایبڕێ (لای پیرەمێرد)، بۆیە کە تیری گوناه نایبڕێ (لای کاکەی فەللاح).

بەفر ملیۆنی ڕەق ئەکاتەوە
باران بۆ خەزنەی خۆی ئەباتەوە

لە باتی باران بۆمبا ئەبارێ
(سون)یش بەربۆتە دەغڵ بە جارێ(٢)

بە جارێ دنیا بوو بە مووی زەنگی
تۆفانی بەلا گەییە ئاوزەنگی

باوك ئەولادی ناوەتە ژێر پێ
ئاخۆ بەزەیی خودا بۆ کەی بێ؟

---

(٢) سون: مەبەست لە سنە کە جۆرە جانەوەرێکە بەردەبێتە دەغڵو دانو پووچەڵو بێ بەری دەکات.

(٦٧١)

گەرما ڕتووبەت لە لەش دەردێنێ
سەرما دەستوپێی پیاو ئەتەزێنێ

هاوینان دنیا پڕ لە میوەیە
زستانان بەفر بە کرێوەیە

ئەوەی سروشتی ساردە وەك زستان
تەزوو ئەخاتە ناو جەرگی ئینسان

ئەوەی کە دڵی گەرمەو بە ڕەحمە
لە ناو پیاوانا زینەتی بەزمە

پیاو هەیە هێندە ساردو بێ باکە
ئاگری جەهەنەم تینی تێ ناکا

ئەڵێن (سەمەندەر) لە ئاگرایە
نەمدەگوت ڕاستە، ئەوەم نەدیایە

(بایەقووش)م دی، خوێندی لەسەر ماڵ
ئاگری تێ بەر بوو، دایە کۆی زوخاڵ

هێندێکیش چاوی پیسیان کار ئەکا
چاوی پیس کاری ژاری مار ئەکا

چی دەبێ ئەگەر چاوپیسێ جارێ
(پەح) لە (هیتلەر) کاو بیخاتە خوارێ

دوعاو نزای خەڵك تەئسیر نانوێنێ
مەگەر بۆمبای چاو هەڵی تەکێنێ

وا عالەمێ مرد (هیتلەر) هەر ماوە
ناوی بە بەڵای خودا نووسراوە*

* ژین، ژمارە: (٦٧١)، ١٩٤٢/٦/١١.

(٦٧٢)

دنیا دوو ڕێیە بۆ ئەهلی بڕوا
ڕێیەکیان دێتو ڕێیەکیان ئەڕوا

عاقڵ چۆن ئەنوێ لەو دوو ڕیانە؟(١)
مەگەر ئەو کەسەی خەوی گرانە

دنیا خەوێکە بۆت نایەتە دی
هێشتا کەس بەری ئەو خەوەی نەدی

یەکێك ئەبینی شیرین خەتو خاڵ
لە پێش چاو لاچوو ئەبێ بە خەیاڵ

دووکەس ئەگەڕێن بە ڕۆژو بە شەو
لەگەڵ لێك بڕان ئەگەڕی بە خەو

سەد خواردەمەنی خۆشت بۆ ئەکرێ
ئەیخۆی کەچی زك توێشوو هەڵناگرێ

هەر شۆخو شەنگێ کە دڵ ئارامە
دوای وەسڵ ئەبینی کە (ئیحتیلامە)

زین، ژمارە: (٦٧٢)، ١٨/٦/١٩٤٢.

[١] ئەنوێ (لای پیرەمێرد)، ئەڕوێ (لای کاکەی فەللاح).

یادی خوا نەبێ تێری پی ناخۆی
هەتا زۆرتر بێ، شێت گیرتری بۆی

ئەگەر بێتو خوا ئەوەی پێ بەخشیت
مەترسە ئیتر بە هیچ نالەخشێیت

خوای کرد دەروونت ڕاهات بەو نووره
خەمو خەفەتی دنیات لێ دووره

(٦٧٤)

هەوری بەهاری بە هەڕو گوڕە
بە تاوو تەرزە توندەو بە گوڕە

کە خۆت لێ گرتە پەناو پاسارێ
زوو بەسەر ئەچێ ئیتر نابارێ

ئەگەر ڕووبەڕووی ڕۆییت بێ پەروا
بە تەوژمەوە بەسەرتا ئەڕوا

هەرچی تەنك بێ دیارە زوو ئەدڕێ
ئینسان ئەستوور بێ ئەوسا ئەپچڕێ

(هیتلەر) لە دوولا کەوتە پەلامار
ئەکوژێو ئەکوژێ بێ پەروا وەك هار

دیارە کە دوایی (سەمەندۆك) ئەکرێ
ئینسانی خوێن ڕێژ مەرگی پێ ئەبڕێ

دنیا بە جارێ بووە بە گۆمی خوێن
ئەولادمان ئەڕوا بێ سەرو بێ شوێن

بەم ڕەنگە ژیان تامی نەماوە
ماسی ژێر دەریایش هێلکی بڕاوە

گرمەی بۆمباو تۆپ گەییە ئاسمان
لەرزەی خستە ناو بارەگای یەزدان

کاتێکت زانی کە قینی قەههار
بۆ تۆڵەی خوێنی ناحەق کەوتە کار

ڕەگی زاڵمی لەبن دەرهێنا
ئەم شەڕوشۆڕە نەما لە بەینا*

* ژین، ژمارە: ٦٧٤، ڕۆژی: ١٩٤٢/٧/٢.

(٦٧٥)

ئەو کەسەی دڵی کەسێ خۆش ناکا
هەڵگردی نابێ لەتەك پیاوچاکا

کە ئەیروانی بە ڕووی گرژو مۆن
وەك منداڵی سیس ئەکەوێ بە بۆن

ئەوی خزمەتی خەڵکی پێ ئەکرێ
لە ناوا ناوی بە چاکە ئەبرێ

کە تووشی کەسێ هات بە پێکەنین
قەدری ئەگیرێ وەك شای سەرزەمین

زاتەن لەزەتی دنیاش ئەوەیە
بێ غەمی لەلای پیاوی بێوەیە

کاتێ دڵپاك بێ، دڵنیا ئەبێ
لەگەڵ چاکانا ئاشنا ئەبێ

ئەوەی کە لەگەڵ خۆیشیا دڵ پیسە
هەر گردەی ئەوەو بردەی ئیبلیسە

ئەوەی بە هەرەو گورە دلێرە
گردەوەی نییە، پووچە، بێ خێرە

بـــاووجود ئێســـتا ئەوانـــە پیـــاون!
بـــێ دەنگـــی ئـــازا، کـــەمتریان مـــاون

هـــەر لـــە ئـــەوەڵی دنیـــا تـــا ئـــەمڕۆ
(دەنـــی) لـــە پێشـــەو (دانـــا) ڕەنجـــەڕۆ

زاتـــەن دنیـــا خـــۆی نـــاوی (دەنی)یـــە
ئـــیتر ئـــەم تانـــەو توانجـــە چیـــیـــە؟(١)

ژین، ژمارە: (٦٧٥)، ١٩٤٢/٧/١٠.

(١) ئەم نیوە دێڕە لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا بەم شێوەیە (ئەم تانەو توانجە ئیتر بۆ چییە؟).

(٦٧٦)

ئەڵێن: جەهەننەم لە ژێر زەمینە
بە ئاگری ئەوە ئەم گەرماو تینە

ئەی خۆ ڕەشەبا کە لە بەرزییە
گوایە بووارەی کوونی دەرزییە

هێجگار ئەو عەیشی ئێمە تاڵ ئەکا
بە تۆزو غوبار چاو بەدحاڵ ئەکا

ئەم شارەی ئێمەی کردووە بە (مەکۆ)
هەرچی دێت بڕوا، بانگ ئەکا مەڕۆ

فێری فیشاڵی وەهامان ئەکا!
فەلەك لە دەستمان بەرد بە با ئەکا

ئەم بایە ڕەنجمان ئەدا بە بادا
با، با نەکەینە، سەر لە هەوادا!

تاو تاو کە هەتاو لێمان دێتە ناو
هەناومان ئەکا بە شێلمی پیشاو

کەچی بە سەرمایش (کەسیرە) ئەبین
بایێکی لێ داین لە (برە) ئەچین

نازانین بەرگەی هیچیان ناگرین
گا کلکی لێداین، ئەکەوین، ئەمرین

هێندەیش بە نەفسی خەڕۆمان بایین
هەر لە پەیجۆری خەیاڵی شایین

هێندە بەرز ئەفڕین باڵمان شل ئەبێ
دوایی شکانی سەرو مل ئەبێ*

* ژین، ژمارە: (٦٧٦)، ١٩٤٢/٧/٢٣.

(٦٧٧)

کە دەزوو بکەی بە دەرزییەوە
ئەگەڕێی کونی بدۆزییەوە

بەڵام کە ویستت هەودای وەرگەڕێ
پەنجەت گەیشتێ خۆی دێتە دەرێ

چاکە وەك دەزوو پێوەکردنە
خراپە هەودا لێ لابردنە

هەندێ بە هەوەس خراپە ئەکەن
لەلای کاربەدەست بەوە دەردەبەن

فەسڵی بەدکارییان هێنایە کایە
فەسڵێ دەور گۆڕا ئەو لە کارایە

(خوا دەفەرموێ: من بمویستایە
چاکەم دەخستە ناو ئەم دنیایە)

دیارە ئەمانەی کەوا بەدکارن
حوکمی ئارەزووی پەروەردگارن

کەوایە بۆچی و گلەیی لە کێ؟
دیارە کە خوا خۆی گەردشی ئەوێ!

ئەگینە (هیتلەر) یەك گیانی هەیە
چۆن ڕێی پشێوی جیهانی هەیە؟

خوێن ڕێژ (مەنفووری) هەموو دنیایە
ئەو (پەرستیدەی) ئەڵمانیایە

ئەم نەگبەتیە کە شانی گرتوون
کاتێک زانی هەموویان مردوون*

---

* ژین، ژمارە: (٦٧٧)، ١٩٤٢/٧/٣٠.

(٦٧٨)

کە چاوت بڕییە عەیبی هاوماڵت
لەو خراپتری هاوار بە ماڵت

لە قیسمی ئافرەت، ئەوی بێ عارە(١)
لە پێکەنیندا بە دانیا دیارە!!

پیاو خراپ توند بێو بێ شەڕ بگێڕێ
سپێنەی چاوی لێ وەردەگێڕێ

ئەو کەسەی لەناو عەواما دوورە
بێ قڕەو بێ وەی، ڕەنگی هەر سوورە

مەلا پڕ دەمیان کرد لە ترخێنە
حوکمیان لێ دەکرد، وەعز بخوێنە

شێرە بەفرینە لە درۆ بکرێ
بەرگەی هەتاوی ڕاستی ناگرێ

ئەگەر بزانی تێ نەگەیشتووی
کاتێکت زانی کە پێ گەیشتووی

ژین، ژمارە: (٦٧٨)، ١٩٤٢/٨/٦.

[١] لە قیسمی (لای پیرەمێرد)، لە بەشی (لای کاکەی فەللاح).

پیاوچاك مەدحت كرد ئەو شەرم ئەیگرێ
كە غەیبەتت كرد، گوێی لێ ناگرێ

خۆت مەئاڵێنە خۆشەویستییەوە
ئەوە بزانە دوور ئەكەوییەوە

دەعیە ڕەنگێکە ئەدرەوشێتەوە
بەڵام (زەڕکەفتە) زوو ئەچێتەوە

خەوو مەرگ هەردوو برای یەكترین
لە مەرگ بێزارین، بۆ خەو ئەگەڕێین

(٦٧٩)

هەندێ (کەللە) هەن کە مێشکیان تیایە
هەرچی کە ئەڵێن لای (نادان) بایە

هەندێ وەك (تەپڵ) کە پڕە لە (با)
با، دەنگی ئەوان بۆ ڕێی دوور ئەبا

مەلاییێکی باش، مەلای دێیە بوو
جاش مەلایەك هات بە گژیا چوو

وتی: خەڵکینە ئیمتیحانمان کەن
خۆ شوکور ئێوە زۆر چاك تێ ئەگەن!

وتی: سا مەلا! گایەك بنووسە
تۆ نەتخوێندووە، زوبانت لووسە

مەلا (گا)ی نووسی بە دوو حەرفی ورد
هێند ورد بوو کە چاو کاری لێ نەکرد

ئەوی تر ڕەسمی گاییێکی کێشا
هێندە زەلام بوو باری ئەکێشا

خەڵکەکە وتیان: ئەمە گامێشە
ئەوی تر لە (گا) ناکا (گوومێشە)

جا ئێستایش فیکری (عەوام) هەر وایە
زۆر کەسمان تێکەڵ بە کەرو گایە

ئەگینە دانا چۆن باوەڕ ئەکا؟
لەم شەڕە (هیتلەر) سەری خۆی دەرکا

نەخوازەڵا خوای عادلو عالم
چۆن مەخلووقی خۆی ئەدا بە زاڵم؟*

* ژین، ژمارە: (٦٧٩)، ١٣/٨/١٩٤٢.

(٦٨٠)

ئەگـــــەر ئەتـــــەوێ دڵـــــت تـــــەنگ نـــــەبێ
لـــــە دڵتـــــا مـــــەیلی داواو جـــــەنگ نـــــەبێ

بـــــە حـــــەق یـــــا ناحـــــەق کـــــە ڤینـــــت هەســـــتێ
ئـــــەو ڤینـــــە ڕێگـــــای نەشـــــئەت ئەبەســـــتێ

کـــــە بـــــە گـــــژتا بـــــێن، خۆڕایـــــی نـــــیـــــیـــــە
خۆیشـــــت ئـــــەیزانی گوناهـــــت چیـــــیـــــە؟

ئەڵبـــــەت تـــــۆ ئـــــەڵێی مـــــن خوێنـــــدەوارم
بـــــۆ ئـــــیش‌و کـــــاری مـــــیری بـــــەکارم

بـــــەوە ئەتـــــەوێ بـــــەرزی بنـــــوێنی
بـــــاقی خـــــەڵکی تـــــر خـــــوار خـــــۆت ببینـــــی

نـــــازانی مەســـــنەد بـــــە خوێنـــــدن نابـــــێ
ئـــــەوە بـــــە کـــــارە کـــــە خـــــولقی چـــــا بـــــێ

زۆر (تەحســـــیلدیدە) ئەســـــووڕێتەوە
هەیشـــــیانە بـــــێ شـــــێو، ســـــەر ئەنێتـــــەوە

لـــــەولاوە یـــــەکێ دێـــــت بـــــە چـــــاووڕاو
خـــــۆی ئەچەســـــپێنێ ئەکەوێتـــــە نـــــاو

ئەبێ ڕاوەستی فەویەی دەرکەوێ(١)
ئەویش خۆ (سەبری ئەییووبی) ئەوێ

ئاویش نەماوە بوار بەرکەوێ
تا ڕەش‌و سپی تێدا دەرکەوێ!

لەوساوە دنیا بووە بە (پارتیزان)
دەستە لە پێشە زانست، یا نەزان

ژین، ژمارە: (٦٨٠)، ١٩٤٢/٨/٢٧.

(١) فەویە: مەبەستی پیرەمێرد ئەوەیە کە تۆ ڕاوەستەو چاوەڕوان بکە کابرا خۆی دەردەکەوێ‌و دەزانی بایی چەندە، ئەم نیوە دێڕە لای کاکەی فەللاح بەم شێوەیە نووسراوە: (ئەبێ ڕاوەستی قووەی دەرکەوێ).

(٦٨١)

ئازایی باوان بە وارس نابڕێ
زۆر وەجاخزادە لە برسا ئەمرێ

ترسنۆك سەری لە ئیش دەردەچێ
بەلاَم ناوێرێ لە گژ ئیش هەلَچێ

تا بەختو قیسمەت بۆت نەبن بە یار
هۆش‌و هونەرت بۆ ناکەونە کار

خۆ لە تەهلوکە، پاراستن فەرزە
هەندێ جار سکووت شیعرێکی بەرزە

تێ هەلَمەقوتە، بلَێ ئەزانم
ئەلَێن (نازانم ڕەحەتی گیانم)

لە درێژەدا ئەدەب‌و کەمالَ
گەلێ چاکترن لە حوسن‌و جەمالَ

ئەگەر تێکۆشی‌و بۆش دانەنیشی
ناکەویتە دوا، دایەم لە پێشی

هەر خوایە تەغیر ئەدا بە تەدبیر
وا چاکە باوڕ بکەین بە تەقدیر

زۆرجار نەدیدە قیسمەت ئەباریٚ
پارووویش لە دەمت کەوتۆتە خواریٚ

ئەگەر ئەکەویە جوستوجۆی ئەحواڵ
قسە یا لە شێتییە یا منداڵ

بەلاٚم وا چاکە لە هیچ گویٚ نەگری
ئەوسا بیٚ واتەو بیٚ ئەزیەت ئەمری*

* ژین، ژمارە: (٦٨١)، ١٩٤٢/٩/٣.

(٦٨٢)

لـــــە بارەگـــــادا تـــــا بـــــارە کایـــــە
بـــە دیـــاری نەبـــەی، ناچـــیتە کایـــە(١)

لـــە بارەگـــای خـــوایش عـــادەت هـــەر وایـــە
بـــەڵام بـــۆ ئـــەوێ، دیـــاری تەقوایـــە

هـــیچ کـــەس هـــیچ کەســـێ ناباتـــە بەهەشـــت
(دە)م بـــۆ نـــەژمێری نـــاڵێم بگـــرە (هەشـــت)

ئەمەنـــدەی هەیـــە پیـــاوی وەفـــادار
ئەگـــەر دەســـت کـــەوێ، ئـــەو بکـــە بـــە یـــار

دۆســـتی ســـەر ســـفرە، لای چـــەپا ســـفرە
لـــە تەنگانـــەدا بـــە دۆســـتی مـــەگرە

هەرچـــی لـــەلای تـــۆ ئـــەخوا کـــە ڕۆیـــی
ئـــەڵێ: لێمانـــدا، بـــە کـــەری خێـــوی

نازانـــێ ئـــەوەی نـــان بـــە خـــەڵك ئـــەدا
بـــە هیـــوای پـــاداش، ڕەنـــج بـــە بـــا نـــادا

ژین، ژمارە: (٦٨٢)، ١٩٤٢/٩/١٠.

(١) ئەم نیوە دێڕە لای کاکەی فەللاح بەم شێوەیە: (نەبەی بە دیاری ناچیتە کایە).

ئەمە زەوقێکە خۆی لەلای خۆشە
ئەگینە هیوای غەیری خوا بۆشە

هەزار جار تاقی کراوەتەوە
کەرەم پاداشی نەدراوەتەوە

هەیە بە دەرسی عیلمو بە پارە
عومری خۆی دانا کەم کەسی یارە

یەکێك ئەناسم کە لە (هەولێرە)(٢)
لە عیلمو نانی، عالەمێ تێرە

کەچی نانخۆری زۆری حەسوودە
هەندی پێی دەڵێن ڕەنجی بێ هوودە

حاشا لەلای خوا پایەی بڵندە
ئیتر با سپڵە نەبێ بە بەندە

---

(٢) مەبەستی لە خوالێخۆشبوو مەلا ئەفەندیی هەولێرە.

(٦٨٣)

بە پشت ئێستری چەمووشدا مەڕۆ
خووی ئەو (لەقەیە) خۆت لادە لەو تۆ(١)

سەگی نەهێن گر، لە کەس ناوەڕێ
بە لایا مەڕۆ! لە پڕ ئەتگرێ

باوجوود ئێستا کە سەگ نەماوە
(هەڵەوەڕ) لە جێی ئەو دانراوە

پشیلە دیار نەبێ، شایی مشکانە
هەروا هاتووە ئەم، دەورو دووکانە

دەوڵەمەند لە دەست سوالکەر بێزارە
حەقیانە، هەندێ سوالکەر بێ عارە

ئاردو ڕۆن نییەو بە ناعیلاجی
لە هیچ کوێ نایە بۆنی ناوساجی

خوا (ئەسپێ)ی خستە فەردە ئاردەوە
بۆیە تەماعکار وا نەیشاردەوە

ژین، ژمارە: (٦٨٣)، ١٩٤٢/٩/١٧.

(١) ئەم نیوە دێڕە لای کاکەی فەللاح بەم شێوەیە نووسراوە: (چونکە ئەو لەقەی خۆی ئەدا لە تۆ).

لە پێشدا ببوو بە بگیر، بگیر
کە ئەسپێی تێدا کەوتە دەست فەقیر

ئەم موڵکو ماڵەی دڵمان پێ خۆشە
لە سەرەمەرگا حەسرەتە، بۆشە

درۆزن زانی درۆی سەر ئەگرێ
پێی ڕادێ ئیتر شەرم نایگرێ

ئەو شیرینییەی لە درۆدایە
لە ڕاستی تاڵدا هیچ کەس بۆی نایە

(٦٨٤)

ئەوی بە هیوای ڕۆژی دوایییە
غەمی جیهانی لەلا شایییە

مادام لەو دنیا خودای بۆ ئەبێ
با ئەم دوو ڕۆژە کوێخایی نەبێ

پیاوێ لە دووریێ ئاگری ئەدی
هێزی دەروونی بۆ دەهاتە دی

هیوا چاکترە لە نائومێدی
تا مەئیووس نەبی، ناکەویە بەدی

هەرکەسێ پارەی زۆری هاتە دەست
ڕاحەتی دڵی دەردەچێ لە دەست

قەناعەتت بێ، بۆ ئیحتیاجی
جامێ دۆشاوو دوو نانی ساجی

پاقلاوای زیافەت، باری منەتە
لە ژێر ئەو بارە، دەرچوون زەحمەتە

منەتو هیوا نەفست دوو بارن
وەك (زوحاك) لەسەر شانت دوو مارن

ئینسان لە خەودا پارە دەبینێ
کە هەستا دەستی توند ئەقووچێنێ

دەست ئەکاتەوە، هیچی تیا نییە
دەوڵەت خەوێکە ئەویش فانییە

کەچی چاکەیێك ئەکەی ئەبینی
لە هەردوو دنیا پاداش ئەبینی*

* ژین، ژمارە: (٦٨٤)، ١/١٠/١٩٤٢.

(٦٨٥)

گوناهیش ئەکەی با پەنهانی بێ
با نەزانیی تۆ، کەس نەزانی بێ

کە جارێ ناوی خراپیت زڕا
هیوای باوەڕی خەڵکت لێ بڕا

کابرایەك جارێ درۆی کردبوو
درۆزنێ بوو، ئاگر لە ماڵ چوو

عیززەتی نەفسی خۆیشت مەشکێنە
واز لە تەمەنناى ئاوێنە بێنە

ژووری زستانە پڕ فەرش ئەکرێ
میوان قۆندەرەی قوڕی پێ ئەسڕێ

برسێتی ڕەگی هاری پێوەیە
کەچی ڕەمەزان هەر لە جێوەیە

برسیی وا هەیە کە لە داخی خوا
ئەگەر ڕەمەزان بێتە لای ئەیخوا

هی وایشمان هەیە هەشت نۆ نەوع تەعام
لە بەردەمیایەو پێی ئەڵێ بێ تام!

لەزەتی خوواردن هەر لە دەمدایە
لە (دیزە ڕەشدا) هەر یەك هەوایە!

ئاخ ئەرکی دیزەی ڕەشمان نەبوایە
کێ بە کێی ئەگوت ئەمە پاشایە

خۆزگە حەکیمێ بە دڵسۆزییەوە
چارەی برسێتی ئەدۆزییەوە

ئەوسا نە (هیتلەر) ئەم شەڕەی ئەکرد
نە بۆ نان کەسێ لە برسا ئەمرد(١)

ژین، ژمارە: (٦٨٥)، ٨/١٠/١٩٤٢.

[١] نە بۆ نان (لای پیرەمێرد)، نە یۆنان (لای کاکەی فەللاح).

(٦٨٦)

دنیا بە جارێ وەك ئاگری سوورە
شوکور ئەم ئاگرە لە ئێمە دوورە

بەلاّم لەملاوە پەتی ئیحتیکار
لە ملمان توند بوو، خستینیە هاوار

برنجمان ئەبەن، بە ڕەنج ئەمێنین
دڵمان وا خۆشە کە نەوت ئەستێنین!

هەر چیمان هەیە بە (نۆت) ئەبرێ(١)
کە خواردن نەما (نۆت) خەمشەی بڕێ

بزن بە مەڕی گوت وا زستان دێ
با خانۆچکەیێك بکەین نزیك دێ

مەڕ وتی زستان با هەر بە جۆش بێ
خانووم بۆچییە، دووگی خۆم خۆش بێ

کە زستان هات مەڕ چووە لای بزن
وتی: بزن گیان! ڕەفیقت بووم من

ژین، ژمارە: (٦٨٦)، ٢٢/١٠/١٩٤٢.

(١) نۆت: مەبەست لە بەنکەنۆتە.

وتوومە بزن لە جێی گشت کەسمە
تەنها جێی سەرم بدەرێ بەسمە

بەزۆر سەری خۆی لە کولانە چەسپاند
گورگ هات لەدواوە دووگی لێ فڕاند

مەڵێن: پیرەمێرد واتەی بۆش ئەکا
بزن بۆ شەوێ جێی خۆی خۆش ئەکا

ئێمە کە (مازوو) لە دەست دەربێنین
دیارە بە (سیچکان) تۆڵە ناسێنین

من لێبوومەوە لەم پەندو بەیتە
من وا بۆ تۆمە، ئەی تۆ بۆ کێتە؟

(٦٨٧)

خۆزگە هەرکەسێ کە حەفتەی ڕابوورد
چاکەو خراپەی بەراورد ئەکرد

تێبگەییایە لە کردەوەی خۆی
بیزانیایە کامیان چاکە بۆی؟

ئەوسا ئەخلاقی بەشەر چاك ئەبوو
لە ڕاستی یەکتر دڵیان پاك ئەبوو

ئەمرۆ بە بێباك واین لە جێگادا
سبەی بۆ توێشوو، واین لە ڕێگادا

دوێنێ هەتاو بوو، ئەمرۆ سێبەرە
پێنجو دوو ڕۆژێ، پێچی مێزەرە

لەپێش چاومانە زرتو زیندووە
کە بەلاداهات ڕوانیت مردووە

بەڵام بنیادەم هێندە بێ عارە
سەردەنێو ئەڕوا، بەبێ هەوسارە

خـــوا ئەمانـــەتی دا بـــە کێـــوو گـــرد
هیچـــیان نەیانویســـت ئیبایـــان لێ کـــرد(١)

کەچـــی بنیـــادەم گرتیـــە ئەســـتۆی خـــۆی
وایزانـــی ســـووکێ ئـــەبێ بـــە مـــاڵ بـــۆی

ئێســـتا کـــە داوای لێ ئەکەنـــەوە
ملپێچـــی ئـــەکا بـــە شـــیوەنەوە

ناڵـــێ ئـــەم عـــومرە لام ئەمانەتـــە
دەســـت پیـــا گرتنـــی بـــۆم خیانەتـــە!

ژین، ژمارە: (٦٨٧)، ٢٧/١٠/١٩٤٢.

(١) ئیبایان لێ کرد: واتە تەبەڕایان لێ کرد، لێی دەرچوون، خۆیان نەکردە خاوەنی.

(٦٨٨)

ئـــاو مـــــردوو زینــــدو پـــاك ئەكاتـــــەوە
گـــــــڵ گلاَویمـــــــان لێ ئەشـــــــواتەوە

وا دیـــــارە ئێمــــــە لـــــە ئـــــاوو گڵـــــین
لـــە سروشـــــتمانا پـــاكو یـــــەك دڵـــــین

كەچـــی بـــە جۆیـــێ هـــــەوا ئەســـــتێنین
ئـــــەبین بــــە ئـــاگر خـــــەڵك ئەســـــووتێنین

ئـــــاگری جەهەننـــــــەم ناهێنینــــــە بـــــیر
بـــــە پـــاڵی شـــــەیتان ئەكەوینـــــە (بـــیر)

چـــونكو ئاگرەكــــە لـــەپێش چـــاو نیـــیـــە
هەنـــدێ ئـــەڵێن (حـــەو! جەهەننـــەم چیـــیـــە؟)

كەوتینـــــــــــــە دەورێ، تێكەولێكەیـــــــــــــە
هـــــەزار هـــــاواری پــــــاروو تیكەیـــــــە

خـــــەیاڵی ئـــــاشو ئاشـــــەوان جـــــوێیـــــە
هیچـــیان نـــــازانن دانیـــــان لــــە كـــوێیــــە

كاتـــێ بـــاراش هـــات هـــــەردووكیان ئـــــەیخۆن
ئـــاوی ئـــاش بـــبڕێ، بـــەرداش لەســـــەرخۆن

ڕۆنو برنج کڕ (نۆت)یان زۆر پێیە
چۆلەکەی دەشتیو بەردی دەشتێیە

ئێستا تل نادەین بە برینەوە
با سارد بێ ئەوسا سارد ئەبینەوە

ئەم (تەق، هاویتە) بۆ تەقاویتە
مەعاشیان کەمەو نانیان بێ پیتە

ئەوی هەتیوو لێکەوتەی ناوێ
خوا لە دەفتەری خۆی دەریان هاوێ*

* ژین، ژمارە: (٦٨٨)، ١٩٤٢/١١/٣.

(٦٨٩)

ئەگەر خۆت لەلای کەم دەست کەم بگری
ڕێی خۆشەویستی لای خوا ئەگری

لەخۆ بایی بوون ماڵ ئەڕووخێنێ
وەك سرکە هەنگوین چۆن ئەترشێنێ

زۆر هەرزەچەنە تووشی شەڕ ئەبن
زۆر قین لە سکیش بە قین گەڕ ئەبن
قینو حەسوودی لە دڵتا بێڵی
دوو هێڵ لە زەویی خۆشی ناکێڵی

ئەگەر زوبانت فێرکەی بە چاکە
دۆستو دوژمنت پێت ئەڵێن چاکە

سەبر کلیلی دەرگای خۆشییە
قەناعەت کەوڵی شایی پۆشییە

هەرچی خوا کردیو بە چاکت زانی
ئەکەویتە ڕێی خۆشگوزەرانی

ئەگەر تووڕە بی بە نافەرمانی
خۆشی نابینی لە زیندەگانی

خۆ ئەگەر بڕوات ببێ خوا هەیە
لە خوا دابڕانت دەردێکی کەیە

کەوابێ بۆچی بە قینەبەری
خۆت لە لوتفی خوا ئەگەی بێ بەری

ئیمان دوو بەشە، بەشێکیان سەبرە
ئەو بەشەکەی تر شوکرانەی قەدرە*

* ژین، ژمارە: (٦٨٩)، ١٩٤٢/١١/١٢.

(٦٩٠)

ڕەجمی شەیتانی حەجی موسوڵمان
قەومی یەهوودو کوشتنی هامان

حەدیسە ئەڵێن: دوو ئەبێ بە سێ
(هیتلەر) سێیەمە، چۆن ئەخەلەسێ؟

(هیتلەر) نەك تەنها یەهوود بە تەنێ
دەست هەرچی کەوێ پێستی ئەکەنێ

خۆزگە شەیتانو هامانو هیتلەر
چاومان لێ ئەبوو کە ئەکەونە شەڕ

بانگمان کردایە بە هەلەل هەلەل
قورقوڕاگەی یەك هەڵێنن سەگ گەل

شەیتان زۆر کەسی لە ڕێ وەرگێڕا
هیچیان وەك هیتلەر شەڕی نەگێڕا

یەکێ لەوپەڕی دنیا بەدکارە
لەم پەڕی دنیا بە جنێو لێی بارە

هەندێ گوناهی ئەبێ بە زرێ
پەیکانی تیری دوعا نایبڕێ

عـــــاقڵ لـــــە کـــــاری خـــــودا نەزانـــــە
(لا یســـــأل عمـــــا یفعـــــل) قورئانـــــە

بـــــە مێشـــــوولەیێك نـــــەمروود ئـــــەکوژێ
خـــــوێنی دنیایێـــــك بـــــە هیتلـــــەر ئـــــەڕژێ

هەنـــــدێکیش بۆیـــــە بـــــەرز ئەبنـــــەوە
کـــــە کەوتنـــــە خـــــوارێ دەم ئەکەنـــــەوە

نـــــانی دەلیلـــــی حـــــەجاج ئـــــەبڕێ
پێشـــــڕەوی حوشـــــتر بـــــە کـــــەر ئـــــەبڕێ!*

* ژین، ژمارە: (٦٩٠)، ١٩٤٢/١١/١٩.

پیرەمێرد ئەم پەندەی بە ناونیشانی (بالۆرە)وە بڵاو کردۆتەوە.

(٦٩١)

پایز هات گەڵای داری هەڵۆمراند
(وەیشوومە) پشتی بێ پشتی شکاند

دار ڕووت بوو گەڵای کەوتە بنەوە
پیرو جوان تێکڕا لێك ڕاست بوونەوە

ئەو درەختانەی کەوا بێ بەرن
ئەشی هەر وەکوو (کەوا) بیبڕن

پیاویش کەوا خوّی لە خوّی بگوّڕێ
بێ بەرە، بیبڕە، بیخەرە گوّڕێ

(کفی بالشیب واعظا) هەیە
نایەتە بیرمان کە پیری کەیە!(١)

(حسبنا الله ونعم الوکیل)
بۆ هەموو کارێ ئەبێ بە دەلیل

(أطع ربك تسمی عاقل)
(ولا تعصه تسمی جاهل)

ژین، ژمارە: (٦٩١)، ١٩٤٢/١٢/١.

(١) کەیە (لای پیرەمێرد)، هەیە (لای کاکەی فەللاح).

فەقیر لای خواوە کە ڕزقی بۆ بێ
لەولاوە زۆردار دێتو تێی ڕۆبێ

ئەڵێن ئەوەی چشت لە خەڵك ئەفڕێنێ
پەردەی نامووسی خۆی ئەدڕێنێ

واتەی کەم دەستە ئەم بەندوباوە
ئێستا هەڵمەتو فڕاندن باوە

خوا زۆر بە حیلمەو ئێمە بە پەرۆش
دەریای غەزەبی درەنگ دێتە جۆش

(٦٩٢)

مـــــردن بـــــە عیـــــززەت تـــــەنها جارێکـــــە
ژیـــــان بـــــە زیـــــان گـــــران بارێکـــــە

نـــــابی دوژمنـــــی خـــــۆت بـــــە کـــــەم بگـــــری
دەرزی خـــــوێنی ڕەگ بـــــەردا پێـــــی ئـــــەمری

تـــــا ترســـــی مـــــردن نەهاتۆتـــــە پـــــێش
قوربـــــان قوربانـــــە لـــــە ئاقـــــاری پـــــێش

لـــــە ســـــەرەمەرگا دێیتـــــە تەنگانـــــە
گیـــــانی فرزەنـــــدیش لـــــە لات قەڵغانـــــە

زۆر بـــــرا هەیـــــە، کـــــە مـــــاڵی بـــــڕا
لەگـــــەڵ برایشـــــا برایـــــی بـــــڕا

تـــــا بـــــاوك مـــــاوە بـــــرا برایـــــە
مـــــیرات کەوتـــــە نـــــاو هـــــەراو هوریایـــــە

هەنـــــدێ تـــــەماعیان هێنـــــدە مەحکەمـــــە
ســـــوێندی درۆیـــــان خـــــوارد لـــــە مەحکەمـــــە

حوججـــــەتی حەجـــــە مایـــــەی درۆیـــــان
(حجـــــر الأســـــود) ڕۆی کـــــردە ڕوویـــــان

گوناه لە پارە بە وەفاترە
تەنها گوناهە هاودەمی قەبرە

حاجییەتی بۆ من زۆر کەڵك ئەگرێ
باوەڕ بە سوێندی درۆم ئەگرێ

نازانم دنیا داری بێ بەرە
دەورەی ژیانم پێچی مێزەرە*

---

* ژین، ژمارە: (٦٩٢)، ١١/١٢/١٩٤٢.

(٦٩٤)

خوا زیندەوەری جوێ جوێی داناوە
هیچ کەس لە وێنەی یەك نەخولقاوە

سروشتی ئادەم لە چوار عونصورە
زدی یەك: باو خاك، ئاوو ئاگرە

ئەمانە لەگەڵ یەك چۆن هەڵدەکەن؟
تا دەستیان بڕوا یەك لەناو ئەبەن

بۆیە گەورەیان لەسەر دادەنێن
کە هەڵکردێکیان بکەوێتە بەین

بۆ ئەو کەسانەی کەوا بەدخووە
لە بەهەشتەوە کوتەك هاتووە

ئەگەر تەوژمی باگردێن نەبێ
دڵۆپەیش نەبێو خانوویش ئەتەپێ

گا بێ نەقیزە هۆ ناکاتەوە
فیل بەبێ چەکوش مل ناداتەوە

ئەسپی بێ لغاو سوار هەڵ دەگرێ
سەگ نەیبەستیەوە میوانت ئەگرێ

هەندێکی وایش هەن بە دڵنەوایی
خزمەتت ئەکەن زۆر بە ئازایی

بەڵام ئەوانە بەدکار نایەوێ
توخن بە گەورەی دیوانی کەوێ

خوا فەرموویەتی: شەیتانی ئینسان
هەر لە ئینسانە بۆ درۆی نیسان*

* ژین، ژمارە: (٦٩٤)، ١٩٤٢/١٢/٣١.

(٦٩٦)

هەندێ چشت هەیە قەدری نازانی
کە ڕۆیی لە دوای ئەو پەشیمانی

بە پیری خۆشی جوانیت دێتە بیر
جوانیش کە ڕۆیی نایەتەوە گیر

کە نەخۆش کەوتی ئەڵێی ئاخو داخ
هیچ خۆشتر نییە لە بەدەنی ساخ

پارەیش لە سەرفی خۆت ئەتۆرێنی
نایخۆی خەمیە خۆی کە ئەیدۆڕێنی

کە بە جلی جوان پیاو پەسەند ئەکەی
لەلای هونەرمەند خۆت بە پەند ئەکەی

فریشتە هونەر نییە کە چاکە
لە شوێنێکدایە لە بەد بێباکە

ئەگەر ئازایە با بێتە ناومان
ئەویش وەك (هارووت) ئەخەینە زیندان

بیدە بە دوژمن بە سەرفرازی
بەڵام لە دۆستت چشتێ نەخوازی

هەرچەند شاردنەوەی سڕ سەر سڕ ئەکا(۱)
سڕ نەشاردنەوەیش سەر لەبەر ئەکا(۲)

بە جەزای گوناه با تووناوتوون بێ
نەك شەرمەزاری عەفووی دوژمن بێ

وەك (دیۆژن) بە، سێبەرت نەوێ
لە کووپەی خۆتا، ڕاکشێ شەوێ

ژین، ژمارە: (٦٩٦)، ١٩٤٣/١/٣٦.

(۱) لای کاکەی فەللاح نووسراوە: (سڕ سەر ئەکا).

(۲) لای کاکەی فەللاح نووسراوە: (سڕ شاردنەوەیش).

(٦٩٧)

مار تا زیندووە بە پێچ ئەکشێ
سەری پان بۆوە، ڕاست ڕائەکشێ

هەیە لە بەدی زۆر قۆرت ئەبینێ
کە دەرفەتێ دێ هەر تێی ئەچێنێ

باوکمان بە گەنم بەهەشتی دانا
گەنمە بۆ داو ئەبێ بە دانە

ئەڵێن: جەهەننەم لە دەم مارایە
ئاگری گرانی وا لە کارایە

پڕ بەردەرگامان ڕازیانەیە
ژانەزگ مشتەی ناو هەمانەیە

لایە یاساغەو لایە بەرەڵڵا
بەرد بەستوویەو سەگ گەمارۆ ئەدا

یەك بە سەد ئەشیا شەنو کەویەتی
مانگانەی میری لە جێی خۆیەتی

زۆر مەئموور دەرچوون کەتنە کاسبی
مەعاش! کە تێرم نەکەی، با نەبی

تا ئەمڕۆ ئێمە لە ڕووی جیهاندا
زۆر بەختیار بووین لە گوزەراندا

ئێستایش هیوامان وایە لەلای خوا
لەگەڵ چلەدا، چلەی هار بڕوا

لە سەرو لە ژێر شکا ئەڵەمان
چارەیان بڕا، کەوتنە (ئەلئەمان)*

* ژین، ژمارە: (٦٩٧)، ١٩٤٣/٢/٤.

(٦٩٨)

(یەك شەممو) نەمام بنێ، دێتە بەر
(دوو شەممو) هەڵسە بچۆرە سەفەر

(سێ شەممو) نەحسە بۆ کورد بە جەنگە
(چوار شەممو)ی بەهار سەیرو ئاهەنگە

(پێنج شەمموان) باشە بووکی تیا ئەبەن
هەینی بە جەژنی مۆمین ناو ئەبەن

(شەممو) تەعتیلی جوولەکەی تیایە
لای من هەموویان ڕۆژی خودایە

بەلاّم چاوی پیس پیاو دەئەنگێوێ
تەئسیری زۆرە، بگەرە لە کێوێ

(وإن یکادوا) کە خوا فەرموویە(١)
بۆ ئەوانەیە کە چاو لە دوویە

زین، ژمارە: (٦٩٨). ١١/٢/١٩٤٣.

(١) وإن یکادوا: ئیشارەتە بۆ ئایەتی {وَإِن يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ} کە بۆ چاوەزار دەنووسرێ.

حاكمی بابان چاویان هەڵئەكەند
بەوە تۆڵەیان لە چاوپیس ئەسەند

چەندێ زوبانی بەدگۆیان بڕی
هەندێ (ژوڕناڵی) جاسووسیان دڕی(٢)

ئاخ خۆزگە ئەمە ئەكرا بە قانوون
چاوپیس‌و بەدگۆ لەناو دەرچوون

زمانیان بڕن، گرۆی بەدگۆیان
شوێنێكی تریان بۆ دێتە زمان

ئەڵێن: خوا بۆیە بەدكار ئەژێنێ
لەناو ئەواندا پیاوچاك بنوێنێ

ئەمە زەمانی مەهدیی پێ ئەوێ
ئێستا كەس نییە پیاو چاكی بوێ

(٢) ژوڕناڵ: مەبەستی لە ڕاپۆرتە.

(٦٩٩)

ئەوەی دەزانی گۆشتی پێ ناگری
خەمی بۆ مەخۆ، بە شوێنیا مەگری!

بێ گوومان هەرچی کە خواستی خوا بێ
بە کەس ناگۆڕێ، هەر دەبێ وابێ

بۆ خواپێداوان لە پڕ ئەبارێ
زۆر پاروویش لە قوڕگ ناچێتە خوارێ

خوا نەیداوەتێ کە بیخوا ئینسان
کەچی پێی دەڵێن: لەغاوی شەیتان

کەوابوو ئیمان بە خوای خۆت بێنە
بە خەفەت دڵی خۆت مەڕەنجێنە

حەددیس فەرموویە: ئیمان بەقەدەر
پیاو ئەپارێزێ لە ڕەنجو کەدەر

هی وا دەبینی کە کەم ئیمانە
هەر کردەی ئەوەو بردەی شەیتانە

خوا ماڵی دنیای داوە بۆ خواردن
هەر خواردن چاکەو خۆش ڕابواردن

دەوڵەمەند باوەڕ بەمانە ناکا
ئەو هەر ئەیەوێ زۆرتر پەیدا کا

ئەڵێ: کە پارە خەرج کەی نامێنێ
کە نەشما، خەڵك، پێت پێ ئەکەنێ

ئەمیشە ڕاستە لای پارەپەرست
ئاخ مەرگ بواری کەس نادا بە بست*

* ژین، ژمارە: (٦٩٩). ٦/٣/١٩٤٣.

(٧٠١)

ڕشەبا شەڕیە، ئەیشڵێن بەهارە
چەرخی چەپگەردیش، شڕی بەهارە

خوا ئەم گەردشە بۆیە ئەنوێنێ
بڵێن: هیچ لەسەر ڕێی خۆی نامێنێ

خوا فەرمووی: ئەگەر لە قەڵایشدا بن
ڕزگاری نییە لە چنگی مردن

ئەمە بە چاوی خۆمان ئەبینین
کەچی بە مردن ئیمان ناهێنین

ئەگەر بە مردن ئیمانمان ئەبوو
گرانجانیمان لەناو دەردەچوو

هەموو ڕزقێکمان یەك بە دە زیادکرد
ئابڕووی ئایینی ئیسلامیان برد

بۆ خوێنی هەزار قەپ درێژ ئەکەن
هەر بەو خوێنەوە ئەچن نوێژ ئەکەن

هیچ ساڵێ برنج وەك ئەمساڵ نەبوو
تێفکرن! نرخی لە وزە دەرچوو!

سەعدی فەرموویە: بۆ ئەم هەڵدایە
(بەرد بەستراوە، سەگ بەرەڵدایە)

منیش بێ ترس‌و پرس بم وائەبم
بە تەفرەی شەیتان زوو ئیغوا ئەبم

ئەم تۆزو خۆڵەی ئەیکەنە خەلە
لە ڕێی ئاییندا هەر غەشەو غەلە*

---

* ژین، ژمارە: (٧٠١). لەم ژمارەیەوە تا ژمارە (٧٠٩) پەندی تێدا نییە.

(٧١٠)

ئەو کەسەی کەوا لەخۆی بایە
دووی با کەوتووە، ڕەنج بە بایە

خودبینی عەکسی ئاوێنەی دێوە
ئەمدیوی دیوی، دێوی سەرگێوە

بۆیە گلێنەی چاوم خۆش ئەوێ
ئەبینێو چاوی بەخۆی ناکەوێ

دنیا ئەبینێو خودبینی ناکا
عەزیزە لەناو ئەندامی چاکا

بەدکار لای گەورە کە تێدەکۆشێ
پەڵە هەور تیشکی ڕۆژ دائەپۆشێ

خوا ڕەگی چقڵ لە بن هەڵکەنێ
دەست بۆ گوڵ ئەبەی، دەستت ئەڕنێ

هەنگوینیش چزووی هەنگی لە گەڵە
بەڵێ هەر نۆشی، نێشی تێکەڵە

ئەمە فەرموودەی ڕاستی (نەبی)یە
کە لە جیهاندا ئاسایش نییە

ئەگەر سەرکەوتن تا سەر، سەربگرێ
بۆچی لە بەهەشت ئەکراینەدەرێ؟

دیارە کە خۆشی بۆ کەس نامێنێ
لە بیر نامێنێ کەیفەکەی دوێنێ

ئەمڕۆ کەوتیتە ناو دۆستو ئاواڵ
کە شەوت لێ هات، خەوە یا خەیاڵ

لەگەڵ تاڵیشیا دنیا شیرینە
هەندێك بە دینی دنیا بێ دینە

هەیشە کە دنیا (دەنی) ئەزانێ
دوورە لە دەوری دوو نان بۆ نانێ

بەهیوای ڕەزای خودا بێ غەمە
لە پاشەبەرەی نەوەی ئادەمە*

* ژین، ژمارە: (٧١٠)، ١٩٤٣/٦/١٠.

(٧١١)

دوژمنی یارو، یاری دوژمنان
دوژمنێکی ڕاست چاکترە لەوان

دوژمن بە درۆ خۆی دەکا بە دۆست
ڕۆژێك ئەیبینی دەردەچێ لە پۆست

چونکو خوا ڕاستەو ڕاستی خۆش ئەوێ
داری ڕاست بەلای چەوتا نانەوێ

گۆچان کە بە زۆر ئەچەمێتەوە
لە ئاوا داینێیت، ڕاست ئەبێتەوە

(بەدگەوهەر) شەوقی (فویە) ئەنوێنێ
کە (فویە)ی لاچوو شەوقی نامێنێ

ئەڵماس بە (کان)ی خۆی خۆش (طینەتە)
بۆ پەنجەی پیاوی گەورە (زینەتە)

ئەوەی سروشتی خواداوی پاکە
لە درۆی بەدخواو دوژمن بێباکە

چوار کەس لە چوار جێ خۆیان ئەنوێنن
لەو چوار جێیە (گۆی) هونەر ئەفڕێنن

ئازا لە جەنگا، خوێش بە زەبوونی
دۆست بە تەنگانە، ژن بە نەبوونی

گەورە کە هۆشو دووربینی لابێ(١)
ئەشێ (بەدزوبان) لێی تەوەللا بێ

مەسنەدی دنیا کە گڕو پفە
کە بۆ ئازار بێ شایستەی تفە(٢)

هەندێ بە پارە سەلەم ئەبڕن
دانەی داوێکە پێی خەڵکی ئەگرن

هەندێکیش چاکە بۆ پاداش ناکەن
هەر بە تەبیعەت مایل بە چاکەن

ژین، ژمارە: (٧١١)، ١٧/٦/١٩٤٣.

[١] گەورە (لای پیرەمێرد)، گەوهەر (لای کاکەی فەللاح).

[٢] کە بۆ ئازار بێ (لای پیرەمێرد)، کە بۆ نەزان بێ (لای کاکەی فەللاح).

(٧١٣)

هەندێ وەك (کەروێشك) خەوی درۆیە
هەندێ وەك (ڕێوی) بە چلۆچۆیە

(کەمتیار) بەوەی پێی دەڵێن چاکە
قولەپێی ئەسمن، نقەی بۆ ناکا

(تانجی) قەلادەی زیوی بکە مل
کەروێشكو ڕێویت بۆ ئەخا لە گل

سەگیش بە نانێ نایەڵێ (دوون)ان
بە دزی شەوان ڕووبکەنە ماڵان

ولاخ بە (ئالیك) ئەتبا بە ڕێوە
خزمەتکار بەندی خۆراکی شێوە

ئەگەر ئەولادت باش نەکەی بەخێو
لە هەموو شوێنێك لێت ئەبێ بە (خێو)(١)

خوا کە گیانو نان ئەدا بە بەندە
ناسینی ئەویش بە (کەرەم) بەندە

ژین، ژمارە: (٧١٣)، ١٩٤٣/٧/٨.

[1] (خێو): جاران بە جنۆکە دەوترا، مەبەست لە خراپەکارییە.

کەم کەس چاکەیان وا لە پێش چاوە
(بەدنمەك) سپڵەی ناوە، بەدناوە

لە پێشدا (چەقەڵ) لە ناو شارا بوو
(سەگەل) فێڵیان کرد، ئەوان بۆی دەرچوون

ئێستاکە بە شەو، دێن دەلوورێنن
سەگەل بە (یۆخ، یۆخ) ڕایان ئەفڕێنن

ئەم پەندە کەڵکی ئەوە دەگرێ
بە بەڵێنی سەگ باوەڕ ناکرێ

(٧١٤)

هەر قینە دڵی دۆست ئەڕەنجێنێ
(حیلم) ئاگری قین دادەمرکێنێ

(شەیتان) یەکێکی داناوە لێرە
کورتەباڵایەو چاوێکی کوێرە

شەیتان لاسایی ئەو ئەکاتەوە
بە بێ (شخارتە) ئاگر ئەکاتەوە

(دەهۆڵ) بەو دەنگەو بەو شیڕەتییە
سەری بێ مەغزەو هەوای پەتییە

بەڵام سەد عاقڵ هەڵدەپەڕێنێ
هەزار کەس لە دوور بۆ شایی دێنێ

چاک ئەڵێ ماڵی بەدکار ئاوا بێ
تاریکی نەبێ، ڕۆژ قەدری نابێ

بە زستان ئینسان ئاگر یاد ئەکا
هاوین قیمەتی بەفراو زیاد ئەکا

دەوران دەورانە هاوینو زستان
لەسەر هیچ حاڵێ نامێنێ ئینسان

نەخۆشـــــی قـــــەدری ســـــاغی ئـــــەنوێنێ
برســـــێتی تـــــامی نانـــــت بـــــۆ دێنـــــێ

هەنـــــدێ کـــــە لـــــە پـــــڕ دەوڵەمەنـــــد ئـــــەبن
یـــــا پیـــــاو ئـــــەکوژن، یـــــا ئەیـــــدەن بـــــە ژن

تـــــازە دەوڵەمەنـــــد خـــــانوو ئـــــەکڕن
یـــــا ئۆتـــــۆمبیلی تیـــــا لێ ئـــــەخوڕن

لـــــەوە ناپرســـــن خـــــەڵکی ژێـــــر کـــــەوێ
شـــــاهی هـــــەر خۆشـــــە بـــــۆ تـــــەنها شـــــەوێ*

---

* ژین، ژمارە: (٧١٤)، ١٩٤٣/٧/١٥.

(٧١٥)

سەیری نادان کە، خەم ئەڕەوێنیٚ
(تەرسەقول) زانی چاو ئەشکێنیٚ

(مێباز) بە ئازا ناوی ئەبریٚ
ژن لێی دەرکەویٚ، شاربەدەر ئەکریٚ

(زەروو) خوێنی پیس لە لەش ئەمژیٚ
(ئەسپیٚ) بە میکرۆب ئینسان ئەکوژیٚ

(گوێز) بەو بەرزییە بەری وا وردە(١)
تەرزێکی (شووتی) بەشی دوو گردە

(وەلەک)یٚ پەنجا (وشتر) یەخ ئەدا
(گوللە)ییێك، ئاگر لەویش بەرئەدا

بە تاییٚ، شاییٚ تەختی تەختی ئەبیٚ
یەکیٚ بە ئەسپیٚ خاوەند بەخت ئەبیٚ(٢)

ژین، ژمارە: (٧١٥)، ١٩٤٣/٧/٢٢.

(١) گوێز بەو بەرزییە (لای پیرەمێرد)، گوێز بەو زلییە (لای کاکەی فەللاح).

(٢) مەبەست لە خاوەن ئەسپی ڕەسەنە، بە تایبەتی ئەوانەی لە ڕایسزدا گرەوەی لەسەر دەکەن.

لە کێلی قەبری شای (قەڵاچوالان)
نووسراوە هاوار بە دوو (جلق)ە نان

ئێستا دوو سەدەو کەسیش ناپرسێ
دەوری مەهدییە وا کەس ناترسێ

تا دێت زەمانە ڕوو لە (بەدی)یە
بە ڕێکەوت باوی (نەدیو بدی)یە

ئێرە زۆر چاکە ئەولا بڕوانن
هەموویان دزی (گوێلک)ی خۆیانن

ئەم حاڵە دیارە خواستی خواییە
دوان لە کاری خوا، خۆڕاییە

(٧١٦)

سپلە شەربەتی گیانی دەرخوارد دەی
ڕۆژێ نەتدایێ، ئەڵێ (بڕۆ دەی)

سەگ پاررووە نانێ لە تۆ ببینێ(١)
شوێنت دەکەوێ بۆ هەموو شوێنێ

هونەر لای پیاوی (نەوسن) نابینی
(تەن پەروەر) هەڵدێ کە گەییە تینی

زەوی لە ئاسمان هەر بۆی دەبارێ
لە زەویش بۆ ئەو، تۆزو غوبارێ

کەوابوو ئەبێ پایەبڵندان
پارە ببەخشن بە مستەمەندان(٢)

خوا چاوی لییە، عەیبت ئەپۆشێ
هاوسێ بۆ عەیبت، لە غەیب ئەکۆشێ

خراپە بکە لەگەڵ پیاوی چاک
بەلام مەرحەبا مەکە لە ناپاک

ژین، ژمارە: (٧١٦)، ١٩٤٣/٧/٢٩.

[١] ببینێ (لای پیرەمێرد)، بسێنێ (لای کاکەی فەللاح).

[٢] مستەمەند: ئەو کەسەیە کە پێویستی بە یارمەتی هەیە.

چاك خاك بۆ سەرخۆی ئەبێژێتەوە
ناپاك میللەتێك ئەڕێژێتەوە

بێ دەوڵەتێ ڕوو ئەکاتە شاری
بە (دەومن بە ئاش) باراش ئەهاڕێ

ئەم قەومی کوردە بەوە دەمرێ
هیچ کەس، هیچ کەسێ لە ژوور خۆی ناگرێ

ئەو دەڵێ خاوەن پێوانەو گەزم
ئەم دەڵێ ئەزم وا هەڵدەبەزم

ڕۆژێکیان لێ دێ کەوا سەر سەختی
ئەبێتە مایەی کزیو بەدبەختی

ئەوسا کە دەوران ڕووی کردە کەچی
ئەڵێ (گەزی چی)؟ لاچۆ (جاوی چی)؟

(٧١٧)

بەورو ڕشەبا، حەز لە یەك ناكەن
خوا با هەردووكیان لە یەكتر ڕاكەن

ئەم دوانە ئەگەر هاوین یەك كەون
هەناسە ئەبڕن (مێمڵ)ی خەون

چەن خۆشە هەوای سافو سینەی ساف
لە پێشدا ئەمە، خوا دابووی بە (جاف)

ئێستا لە شوێن (ڕست) خێوەتی شای جاف
ڕستی (ڕەست) ئەستۆی پێچا بە تەناف

(پۆكەر) ئالیكی خستۆتە جۆكەر
دیارە پیشەی وا چۆن ئەچێتە سەر؟

ئەی: گڵە كوێر بێ، بۆ مەحموود پاشا
دەك شەرمەزار بی چەرخی چەواشا

لە شوێن ئاوازەی قورئانی ئەوان
كار كەوتە (كارێ)و (فلۆش) بە شەوان(١)

ژین، ژمارە: (٧١٧)، ١٩٤٣/٨/٥.

(١) كارێ: زاراوەیەكە لە پۆكەرو هاری كاری‌دا، بەكاردەهێنرێ.

فلۆش: ئەمیشیان زاراوەیێكی یاریی پۆكەرە.

گوایە (ئیدمان)ی پایەی بڵندە
بەڵام کێ ئەڵێ کەرت بە چەندە؟

شەڕ خاوەند موڵکی کرد بە (ملیۆنەر)
با هەزار دینار بدەن بە (پۆکەر)

خۆ کەسیان نالێن هەژارمان هەیە
چاو هەڵنابڕن بزانن کەیە؟

دوای ئەوەی شەڕو گرانی لاچوو
ئەڵێن: درێغا ئەویش خەوێ بوو

وەك من بە دەنگی ئیزاعەی کوردیم
ئەڵێم خەوی بوو، دیمو یا نەدیم

(٧١٨)

لەناو گێژاوی گەردشی دەوران
بە نەپەشۆکان ئەبیە مەلەوان

ئەگەر سەبرت بوو هیچ ناشلەژێیت
کە پەلەت نەبوو هەڵناخلیسکێیت

هاونشینی بەد، ئەخلاق ئەگۆڕێ
پیاو خراپ چاکیش ئەخاتە گۆڕێ

ئەو پادشایەی گوێی لە (هامان) گرت
لەگەڵ میللەتی خۆی دەری نەبرد

ئیمان ئەوەتە کە لە دڵ دەربێ
نەك ترسی شیرو حەپست لەسەر بێ

لەگەڵ خراپا نالێم تۆ چاك بە
بەڵام بە کردەی چاك خۆت بێباك بە

لە بەخشو بەخشین پەشیمان مەبە
بەشەرتێك دۆستی (لە ئیمان) مەبە(١)

زین، ژمارە: (٧١٨)، ١٩٤٣/٨/١٦.

(١) لە ئیمان: واتە لە ئیمەکان، وشەیێکی عەرەبییە بە مانا پیاوی بەدکردارو دووڕوو.

چەند خۆشە خەوی خۆشی پێ بگرێ
دوژمنت نەبێ، خۆشیت سەر ئەگرێ

ڕۆژ ئەرکی مەسنەت، شەو خەیاڵی ماڵ
سڕموتت نابێو عەیشت ئەبێ تاڵ

تۆ کە ئەزانی هیچ تا سەر نییە
ئەم تەقەللایەو ئەرکەت بۆچییە؟

لێدە لە تیپی ڕەندان بە تی تی
چی دەبێ، ببێ، کەیفی خۆیەتی

هەزاران وەك تۆ هاتو تێپەڕی
پاسیان ئەکردو سەگیان پێ وەڕی

(٧١٩)

هەرکەسە هەوڵی گیانی خۆی ئەدا
هیچ کەسم نەدی ڕۆح بکا فیدا

هەرچی هەڵدەستێ نیشتمان پەروەرە
کە دەرفەتی دی، بەشی خۆ بەرە

ئەگەر هەر مەلێ هەنجیرخۆر بوایە
ئەشیا بە کاڵیش هەنجیر نەمایە

ئەوانەی کەوا سەرکەوتوون تەواو
بە فیداکاری لاوان هاتنە ناو

هەندێکیش پیاویان ئەکەوێتە ڕێ
توێکڵە شووتییان ئەخەنە ژێر پێ

(دڕك) ئەخەنە ژێر، کلکی ئێستری تۆڕ
بۆ ئەوەی سواری بگلێنێ بە زۆر

لیسی کوێرییە کەوتۆتە ناومان
هەروا ئەکەوێ لە سەرو چاومان

بۆ هەموو کارێك غایە پێویستە
بێ غایەو مەسلەك هەر نەنگەویستە

ئەوەی ئەخوێنێو ئەیهێنێتە کار
ئەبێ بە چرا بۆ ڕووناکی شار

هەندێکی واش هەن چراوەکوژێنن
(جووتە) ئەهاون، کاسە ئەڕژێنن(١)

ئەمانە ئەبێ کە (ئەشکیل)یان کەن
یا بە (نەقیزە) ڕەقەن کێڵیان کەن

هی واشیان هەیە (قۆچ) ئەوەشێنێ
کەڵەکی (میری سوور) ئەڕووخێنێ

ژین، ژمارە: (٧١٩)، ١٩٤٣/٨/١١.

[1] ئەڕژێنن (لای پیرەمێرد)، ئەڕێژن (لای کاکەی فەللاح).

(٧٢٠)

بەرچاوو پێڵاو هەردووکیان تەنگ بێ
ئەبێ پێی دڵو پێی ڕۆین لەنگ بێ

ناوەجاخ بێنە بیخەرە سەر کار
لە پێشدا برای خۆت ئەدا لە دار

خوا غەنی کردو لە وزە دەرچوو
(إن الإنسان ليطغى)ی فەرموو

کە بە هەڵپەهەڵپ، پاروو نەجوورا
کاتێکت زانی لە بینت گیرا

ئەگەر عەیبی خۆت بێنیتە بەرچاو
(عەیب) لە کەس ناگری، زوو ئەبی بە پیاو

بەڵام ئەو عەیبەی کە واپێتەوە
بە زۆری (کوتەك) ناشارێتەوە

ئەوی بێ عەیب بێ، خوایە بە تەنیا
لە پێغەمبەران عەیبیان دەرهێنا

سەرکەوتنی شاخ چەندە گرانە
هاتنە خوارەوەی هێندە ئاسانە

قەسابی ناشی پێستی مەڕ ئەدڕێ
لە پڕێ هیچ کەس نابێ بە کوڕێ

ئەگەر (مەبعووسی) بێ مەعاش ئەبوو
(ڕئیسی تەجنید) ئەرکی تووش ئەبوو

گوێم لێ بوو پیرێ، وای ئەگوت پێرێ
خوا دەوڵەت بۆ سەر دەوڵەت ئەنێرێ(١)

ژین، ژمارە: (٧٢٠)، ١٩٤٣/٨/٢٦.

[1] ئەم نیوە دێرە لای کاکەی فەللاح بەم شێوەیە: (خوا دەرت ئەداتو دەوڵەت ئەنێرێ).

(٧٢١)

ئەگەر لە پارەی خەڵکی بپرسیت
چاوت تێر نابێ، تا دەمری برسیت

ئەوی بە چاکەی چاکان ئەزانێ
دۆش دادەمێنێ دوایی بۆ نانێ

هەر شوێنێ کە ئاو گرتی ئاوایە
(دێمەکار) کێڵان ڕەنجی بە بایە

ئاو بۆ خواردنەوە زیندەگی دێنێ
لە وزە دەرچێ پیاو ئەخنکێنێ

(هەنگ) کە بۆ هەندێ، هەنگوین ئەڕژێنێ(١)
بۆ پیاوی (ناعال) ژار ئەپرژێنێ

تا (زوقم) نەبێ دەست ناتەزێ
تا پێی پیا نەنێیت ماریش ناتگەزێ

دەستی دۆستان لە خەنە بگرە
دەستی دوژمنیش، ماری پێ بگرە

ژین، ژمارە: (٧٢١)، ٢/ئەیلوول/١٩٤٣.

[1] ئەم نیوە دێڕە لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا وا نووسراوە: (هەنگ بۆ هەندێ چاک هەنگوین ئەژێنێ   بۆ پیاوی ناعال ژار ئەڕژێنێ).

(هەڵاتت) نییە بۆیە وا لاتی
حەڵاڵ خۆرییەو کەم دەستەڵاتی

ڕەمەزان هەرچەند دیسان دێتەوە
لە کۆڕی (پۆکەر) جێی نابێتەوە

پارەدار ئەڵێ گرانی کوێیە؟
چۆلەکەی دەشتی و بەردی دەشتێیە

ئۆتۆمۆبیلچی قۆناخ ئەسێنێ
بێ دەرپێش، هەر جاو لە خەو ئەبینێ

(٧٢٢)

هەرزە گەرد بە هیچ پێڵاو ئەدرێ
هەندێ ڕۆژووەوان ناشتای پێ ئەبڕێ

دڵو زوبانت کە یەك نەکەوێ
باری ئیمانت لاسەنگ ئەکەوێ(١)

ناڵەیێکی شەو بۆ قاپی یەزدان
کاریگەرترە لە نوێژی ڕۆژان

(شەوان خەڵوەتە، یار بێ ئەغیارە)
(گشت لیێ نوستوون، دۆست خەبەردارە)

سەردەقی مانگی خێر، ڕەمەزانە
نۆمینەی حەجیش، جەژنی قوربانە

بەڵام ئەم پەندە لای ئێمە باوە
ڕەمەزان بە جەنگەو (صەفەر) بەدناوە

لە ڕەمەزاندا (شەیتان) دەرئەکرێ
بنیادەمی بەد لە جێی دائەنرێ

ژین، ژمارە: (٧٢٢)، ٩/ئەیلوول/١٩٤٣.

[1] ئەکەوێ (لای پیرەمێرد)، ئەنەوێ (لای کاکەی فەللاح).

سەد نوێژ بۆ ئاغاو شێخ دائەبەسترێ
بەڵام ڕۆژوو هیچ ڕیای تیا ناکرێ

حەج پیاو لە گوناهـ پاك ئەکاتەوە
زۆرتر بۆ سوێندە کاتێ هاتەوە(٢)

تەفرەی (مامەڵەی) کە هاتە مەیدان
قوڵفی کابەیە سوێندی درۆیان

ئەڵێن تەئسیری حەج وەك شەرابە
پێی دەرئەکەوێ چاکەو خراپە

(٢) کاتێ (لای پیرەمێرد)، پیاو (لای کاکەی فەللاح).

(٧٢٣)

میوان ڕزقی خۆی لەگەڵ خۆی دێنێ
کوێ خانەخوێ بێ لە جێی دەستێنێ

خوا فەرموویەتی تۆ هەر ببەخشە
سەد هێندەی ئەوت بۆ دێ مەلەخشە(١)

ئەو ڕزقەی کەوا خوا بۆت ئەنێرێ
لە ئەجەل زیاتر، لە دووت ئەگێڕێ

بەڵام ڕزقی خوا شەرتی باوەڕە(٢)
بێ باوەڕ ماسیش ناگرێو تەڕە

بە بەش نارەزا، لەخۆی بێزارە
تۆ دایم لە خۆت خوارتر بنوارە

هاونشینی چاک خەم ئەرەوێنێ
بەدخوو پرشنگت، لێ ئەپرژێنێ

مەبە بە مورغی قورسە هێلانە
خۆت لە دنیادا غەریب بزانە

ژین، ژمارە: (٧٢٣)، ١٦/ ئەیلوول/١٩٤٣.

(١) سەد هێندە (لای پیرەمێرد)، سێ هێندە (لای کاکەی فەللاح).

(٢) شەرتی باوەڕە (لای پیرەمێرد)، بۆ خۆش باوەڕە (لای کاکەی فەللاح).

ئەو دراوسێیەی کەوا بێومیە
بزانە چاکەی بەسەرتەومیە

کە دراوسێکەت بۆ شێو هەڵی کرد
حەق وایە فریای کەوی دەستو برد

کەبابی سەخی دەوای دەردانە
پاقلاوەی چرووک دەردو سندانە

چەند خۆشە لەگەڵ یەک دوو، دۆستی چاک
هەڵسیو دانیشی بە دڵێکی پاک

ئەوسایە بڵێی بەهەشتی دنیا
بە من دراوە بە تاقی تەنیا

(٧٢٤)

ئـــەو کەســـەی ئـــەبێ بـــە واســـیتەی خێـــر
بـــۆ بـــاغی بەهەشـــت ئـــەبێ بـــە ئـــاودێر

بەهەشـــت قۆنـــاغی پیـــاوی سەخیـــیـــە
(بـــەخیل) لـــە ســـایەی (طوبـــا) بەریـــیـــە

ئـــەوی ئەیبەخشـــی مایـــەی نەجاتـــە
هەرچـــی مایـــەوە مـــاڵی میراتـــە

ســـێ ڕۆژ نـــاکۆك بـــی لەگـــەڵ بـــرای دیـــن
دڵـــت ژەنـــگ ئـــەگرێ (مەحرووومـــە) لـــە دیـــن

عـــەزیزی قـــەومت کـــە هاتـــە کـــزی
دەســـگیریی بکـــە زۆرتـــر بـــە دزی

پزیشـــك ئـــەپرژێ لـــە پـــیر وەك (کـــوورە)
بەدەســـت خـــۆی نیـــیـــە تـــۆ لێـــی ببـــورە

کـــە بـــەڵێنت دا زوو بـــە جێـــی بێنـــە
شـــەرت بـــەجێهێنان، ڕوکنـــی ئایینـــە

کـــە بـــە دۆســـتی دەســـتێکت گوشـــی
ئـــەبێ بـــۆ ئیشـــی بـــە دڵ تێکۆشـــی

هەر خزمێ لەگەڵ تۆدا نەسازێ
ڕاستی کەرەوە بە چەکوش و گازێ

چونکو مودارا حوکمی دنیایە
ئەوی مودارای نەبێ تەنیایە

بە پێی عەقڵی خەڵك لەگەڵیان بدوێ
کە گیا بە هەوای سروشتی ئەڕوێ*

* ژین، ژمارە: (٧٢٤)، ٢٣/ئەیلوول/١٩٤٣.

(٧٢٥)

من بۆت ئەنوسم بە دەرس بیخوێنە
دەستێ کە حاکم بیبڕێ بێ خوێنە

بەلام ئەو دەستەی لەو هەڵدەبڕێ(١)
حەق بێ، خوا نانی ئەویش ئەبڕێ

خەڵك بۆیە ڕانی بە شوان ئەسپێرێ
کە لە گورگو دز، پاسی بدێرێ

ئەگەر گورگ هاتو مەڕێکی فڕاند
ئەو گورگە قەدری شوانەکەی شکاند

شوان ئەبێ سەگی گورگ خنکێنی بێ
خۆیشی گالۆکی سەرشکێنی بێ

ئەوەی ماڵ بە زۆر لە خەڵك ئەسێنێ
خۆڵەمێشێکی لەجێ ئەمێنێ

گڕی ئەو ئاگرە بە چاو دیارە
کەس باوەڕ ناکا هێشتا لەم شارە

ژین، ژمارە: (٧٢٥)، ٣٠/ئەیلوول/١٩٤٣.

(١) لای کاکەی فەللاح نووسراوە (لە هەوەڵ دەبڕێ).

ورج هـــات بـــەخۆیاو کەوتـــە چـــەپۆڵە
پشـــتی پڵنگـــی کـــرد بـــە کەمۆڵـــە

کـــەس لەمـــە ســـەری لێ ســـوورِ نامێنـــێ
خـــوا تۆڵـــەی بزنـــی بـــێ شـــاخ ئەســـێنێ

بـــە (دیمـــوقراتی) مـــن ڕەنگـــم ســـوور بـــێ
خـــوا بکـــا پڵـــنگو ورچـــم لێ دوور بـــێ

پیشـــــەی حوکمـــــدار دڵنەوایـــــیـــــە
لـــە سیاســـەتدا (ئـــابی) دایـــیـــە(٢)

---

(٢) ئـــەم نیـــوە دێـــڕە لـــە چـــاپەکەی کاکـــەی فـــەللاحدا نووســـراوە، لـــە پـــەراوێزدا نووسیویەتی: هەروا سپی بوو.
بـەڵام لـە (ژیـن)دا نیـوە دێڕەکـە بـەو شـێوەیەی سـەرەوە نووسـراوە مەبەسـتیش لـە (ئابی) برا گەورەیەو (دایی)ش بە تورکی واتە (خاڵە).

(٧٢٦)

خەزان هات گەڵای ڕەزان هەڵوەری
تێكرا تێپەڕی بەرو سێبەری

درەختی وەفا هەر ئەو چاك ئەكا
داڵدەی سێبەرو، بەر، بۆ كەس ناكا

شتێك كە سەودای وەفای كەوتە سەر
نایگاتێ، هەروەك شوێنكەوتەی سێبەر

(عەنقا) بە خەیاڵ باڵی بۆ ئەكرێ
(وەفا) بە هێواش ڕێی پێ نابرێ

ئەم بووكە كۆنەی كە دنیای ناوە
هێشتا (جیازی)ی بە كەس نەبڕاوە

شەیتان لە خەودا دێتە باخەڵ پیاو
دنیا بە خەویش ناكەوێتە داو

بۆ هەندێ دۆستی بە سەرزاریە
ئەوەی ئەیداتێ دڵ ئازاریە

پیاوی دنیایی نەیوتوە ئۆخەی
وەك (هل من مزید) هەر بانگ ئەكا دەی

تا دوایی لە دوای ئەو بەجێ ماوە
سووکێ بۆ مێردێ ژنی براوە

هاوین کڵاوێک با فڕاندبووی
پەلەیان نەبوو، پایز کەوتنە دووی(١)

منیش کە عومرم ڕۆیی و بەسەرچووم
وا شوێن کڵاوی بابردوو کەوتووم

واتەیێك لەناو (سنە)دا باوە
وا (مەلیچك)ێك هاوەحەواوە

ڕوو ئەکاتە خەڵك هەروا ڕووبەڕوو
یێژی کە ئەوەی لە دەست دەرچوو چوو

ژین، ژمارە: (٧٢٦)، ١٤/تشرینی یەکەم/١٩٤٣.

[1] پایز (لای پیرەمێرد)، پییر (لای کاکەی فەللاح).

(٧٢٧)

هەر قینت هەڵسێو دەست بوەشێنی
پەتی ژیانی خۆت ئەپچڕێنی

خەتی جارانمان جەوهەری شیر بوو
نەخوێندەوارمان ئازاو بە گیر بوو

ئێستە بۆمبایە لەگەڵ کەوتە کار
نە شیرت دێڵێو نە دار نە دیوار

جاران ئەیانگوت، فلان کەس مەردە
لە لێقەوماندا کوردی نەبەردە

ئێستا کەلیمەی (مەرد) وەرگەڕاوە
لە جێی ئەو (درەم) پەسەند کراوە

(دینار)یش ناوی بە فارسییە
(دین ئار)ەو پیشەی فریادڕەسییە

کەچی (دینار)ە جێنشینی (دین)
سەودای ئەو بووە بە لەکەی ئایین

پارەدار ئەڵێ: خۆ ئەم قسانە
واتەی لاتییەو داخی دڵیانە

ڕاست ئەڵێن بەڵام ئەوانیش بە فێڵ
هەزار هەژاریان خستۆتە ئەشکێڵ

ئاخ چی بکەم ئەمە دەردێکی قورسە
کە ترس لە پرسە، لەویش مەپرسە

شاعیر لە هەموو نەزمێ ئەیێژێ
نەیزانی شیری داپیر ئەڕێژێ*

* ژین، ژمارە: (٧٢٧)، ٢١/تشرینی یەکەم/١٩٤٣.

(٧٢٨)

ئەڵێن بەرد لە جێی خۆیا سەنگینە
ئەوی کە تۆرا، بچۆ بیبینە

ئاو کە مایەوەو نەڕوا لەبەری
کەس لەبەر بۆگەن ناچێتە سەری

ئاگر مەرحەمەت بۆ کەس نانوێنێ
بیشی پەرستی، هەر ئەتسووتێنێ

دار چاکە ئەگەر بێتو بینێژی
زۆری پێ ناچێ بەری ئەچێژی

دزێک نیوە شەو ئەچێتە ماڵێ
ئەیەوێ هەرچی تیایە بیماڵێ

لێی ڕائەپەڕن، ئەڵێن کورە کێی؟
ئەڵێ من (بەگچیم) باوەڕ ئەکەن پێی

ئەڵێن: بەگچی چۆن بێ دەهۆڵ ئەبێ؟
ئەڵێ: بەیانی گوێتان لێ ئەبێ!

بەیانی دەهۆڵ دەنگی دایەوە
بەگچی دزیبووی، هیچ نەمایەوە

پف لە (دۆ) ناکا، ئەوی لوا بۆی
هەر کەسە بووە بە دزی گای خۆی

(دز)و خاوەن ماڵ ئەگەر یەك کەوێ
بە کونەباندا گا سەردەکەوێ

پەندی پێشینان کە بێ مەعنایە
هەم (بێ بەهایە) هەم (بێ بەهایە)!!*

* ژین، ژمارە: (٧٢٨)، ٤/تشرینی دووەم/١٩٤٣.

(٧٢٩)

بیانووی نەوسنیم دۆزییەوە بۆ خۆم
ئەوی ئازایە بلێت: من ناخۆم

برسێتی ڕەگی هاری پێوەیە
وەك زستان تۆفەو بە کڕێوەیە

ئەم هەراو جەنگە هەر بۆ خواردنە
نەخواردن دوایی گیان سپاردنە

ئەو دەخواو ئەمیان تەماشا دەکا
دیارە لە دۆستی ئەو حاشا دەکا

یەکێ زۆردارەو یەکێ بێ زۆرە
بۆیە لە ناوا فیتنەو زۆر زۆرە

هەرچی بە بەشی خۆی ناڕازییە
ناسزاو سزای جەزای قازییە

کەس بە خۆی نالێ سبەینێ دەمرم
بۆ چ باری گوناه لە ئەستۆ دەگرم

چەقەڵ کە فرسەت لە مریشك ئەبینێ
لە پێشدا بەڕێز ئەیانخنکێنێ

ئەڵێ کە خنکان فڕێ ئەدرێن
بە ناچار هەموو بە من ئەبڕێن

نازانێ سەگی چەقەڵ کوژ هەیە
ئەوی بە (وەیە) گۆڕی ئەوەیە

گشت سەرنویشتی ڕۆژی ئەزەلە
ئێمە دەخاتە سەر پەلەوزەلە

لەولایشەوە پێم ئەڵێ: موختاری
کردە، خواکردەو تۆ گوناهکاری*

---

* ژین، ژمارە: (٧٢٩)، ١٨/تشرینی دووەم/١٩٤٣.

(٧٣٠)

بۆ ئەوەی بە دڵ بەندەی خودایە
سەرو ژێری خاك وەكوو یەك وایە

هەر ئەو دەستەیەی كە خوا ئەناسن
هیچ خەمیان نییە، كە بێ كراسن!

دەستەیێكی تر (كۆستۆم) لەبەرە
كە دایانماڵین خەمیان لەبەرە

هەندێكیش خۆیان بۆ ماڵ ئەكوژن
وەك (زەروو) خوێنی خەڵكی ئەمژن

كاتێ دەستی مەرگ ئەیانجەڕێنێ
هەموویان بە زۆر لە زگ دەردێنێ

بۆ دەوڵەت ئەوەی كە شێتگیرترە
تا باری قورس بێ، لەلای خۆشترە

هەرچی ئینسافی نا بە تاقەوە
ڕۆژێك ئەبینێ بوو بە ناقەوە

منداڵ خوێنی دایك ئەمژێ لە زگا
كە هاتە دەرێ ئاوڵە دەر ئەكا

کەچی ئەو کەسەی کە (شەکر) ئەخوا
تووشی عیللەتی (شەکری) ناکا، خوا!

بە تورکی (شەکر عیللەتی) هەیە
دوکتۆر ئەزانێ مردنی کەیە؟

(شوکور) وەك (وەفا) کە نا بەدیدە
هەرچی بە شەکر بمرێ شەهیدە

(شەکر عیللەتی)و شەکر قیللەتی
لێکی بڕیون (قاوە)و داڵتی!!*

* ژین، ژمارە: (٧٣٠)، ٢٥/تشرینی دووەم/١٩٤٣.

(٧٣٢)

ئەگەر (پەنجەرە)ی تۆ شووشەبەندە
بەرد بهاویە خەڵك، کاری تۆ گەندە

کە شەڕەجنێو بکەی لە کۆڵان
دایك و باوکی خۆت ئەکەی بە قەڵغان

ئەگەر تۆ ئێشی دەرزی بچێژی
بە سووژن خوێنی خەڵکی نارێژی

ئەوی ژاری چەشت لە زەردەواڵە
ئیتر هەنگوینی لە دەمدا تاڵە

هەیە بۆ تەفرەی دوو (حۆقە) ساوەر
حەجێ ئەنێتە پێنەماوی باوەڕ

مەئمووری گەورە ئاوە دەکشێ(١)
وردەڵەکانمان زیخە ئەنیشێ

ماسی کە زل بوو ئەچێ بۆ دەریا
(ئەژدەها)یش بە زۆر بۆ (دۆزەخ) بریا

ژین، ژمارە: (٧٣٢)، ١٦/کانوونی یەکەم/١٩٤٣.

(١) ئەم دێڕە لە (ژین)دا هەیەو لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا نییە.

ئاو لە جێیەکدا کە زۆر بمێنێ
ڕەنگی ئەگۆڕێو (زەروو) هەڵدێنێ

(زەروو) خوێنی پیس لە لەش ئەمژێ
(کوڵەوەیبابە) کە پیاو ئەکوژێ

ئاخ کوڵەوەیبابە، داخ کوڵەوەیباب(٢)
جەرگی عالەمت سووتاند وە کەباب

لەم گێتییەدا دەنگی باش باشە
کە لە گۆڕیشدا یارەو وێڵداشە

(٢) کوڵەوەیباب: جۆرە مارێکی کوشندەیە، لێرەدا پیرەمێرد فەرمانبەرێکی تەموینی کورتەبنەی بەرتیل خۆری بە کوڵەوەیباب شوبهاندووە.

(٧٣٤)

دەم مـــــەنێ بـــــەدەم (قلیـــــانی) خـــــواوە(١)
کـــــە بلێیســـــەی بەســـــت هێلکـــــت بـــــڕاوە

لـــــە کـــــاری خـــــودا ورد مەبـــــەرەوە
ســـــەر شـــــۆڕکەو، بـــــڕۆ، لـــــەدووی کـــــەرەوە

ئەگینـــــە هـــــەر تـــــۆ (ســـــوخرە) کـــــێش ئـــــەبی
بـــــە کـــــاری (بێگـــــار) ناوکەڕێـــــژ ئـــــەبی

ئەگـــــەر بلێـــــی مـــــن هونـــــەر ئـــــەنوێنم
بـــــە کـــــارزانی خـــــۆم (مەســـــنەت) ئەســـــێنم

لـــــە ڕەزاقـــــی خـــــوا ئەکەویـــــە ئینکـــــار
ئەوســـــا ئـــــەویش تـــــۆ ئەخاتـــــە ژێـــــر بـــــار

(هـــــارون الرشـــــید) کاتـــــێ میســـــری گـــــرت
وتـــــی: بـــــەم مولکـــــە (فیرعـــــەون) خـــــوایی کـــــرد

لـــــە ڤینـــــا دایـــــە دەســـــت (قولـــــەڕەش)ێ
ســـــەیرکەن خـــــوا مـــــولکی خـــــۆی چـــــۆن ئەبەخشـــــێ

ژین، ژمارە: (٧٣٤)، ٢٠/کانوونی دووەمی/١٩٤٤.

(١) ئەم پەندانە بە ناوی (حوسەین مەیارە)وە بڵاو کراونەتەوە.

پەمووادانەیان چاند، ئاو دای پۆشی
هاواریان بۆی برد هیچ بۆی نەلەخشی

وتی: ئەمساڵ خەڵك (خوری) بچێنێ
ئاو ئەیشواتەوە (چڵك)ی نامێنێ

ئێمە تێ ناگەین (حکمة الله)یە
ئیتر چییە ئەم قیڕەو هەڵڵایە

(رجال الغیب)ی ئەمساڵ (خووی) وایە
دەستەی خودپەسەند، ناخاتە کایە

وا چاکە، هەموو ئاوێك بنۆشین
چاو لە گوناهی یەکتر بپۆشین

(٧٣٦)

هەورە تریشقە گرمەی بڕاوە
بۆیە (دوومەڵان) لێمان تۆراوە

دوومەڵان ناوی دەمەل بە کۆڵە
بەبێ تۆو ڕیشەی دەردەچێ، زۆڵە

کەچی بەرەوی زۆرە ئەمەندە
لەبەر زۆڵییە کەوا پەسەندە

ئەمساڵ حەج بووبوو بە بابی بابی
پارەی ئێرە بوو، چوو بۆ (وەهابی)

من کە منداڵی شارم برسی بێ
ئەیدەم بەو ئەگەر لەخواترسی بێ

هەر مەولوود چاکە کە تام لە خۆیە
بەلام لەوەیشدا (کەوا بخۆیە)(١)

ئەگەر سەیرانی نەورۆزی ئەمساڵ
بە دوو مەعاشم بۆم ببێ بە ماڵ

ژین، ژمارە: (٧٣٦)، ٩/ئازار/١٩٤٤.

[1] کەوا بخۆ: زاراوەیەکە بەو مەبەستە بەکار دەهێنرێ کە خەڵکی بایەخ بە ڕواڵەت دەدەن نەك بە کاکڵ، ئەوی پۆشتەو پەرداخ بێ دەخرێتە لای سەرەوە.

بۆ هەموو کەسێك هەر سەیرانێکە
تێکرا پێنج یاپراخ لەگەڵ نانێکە

چایش ئەخۆنەوە بە هەڵپەڕکێوە
چۆپی کیژانیش ئەبەین بە ڕێوە

خوا ئەمساڵ گەورەی چاکی داوینێ(٢)
قەوم بە قدوومی ئەو خێر دەبینێ

(٢) مەبەستی ئەومیە لەو سەردەمەدا (بهاءالدین نوری) بووە بە موتەسەڕیفی سلێمانی کە هاوڕێی پیرەمێرد بووەو ئەدیبیش بووە.

(٧٣٧)

هەندێ کەس کە هات نۆرەی خۆی دەست کەوت
ئەبینی سووکێ بەدارا سەرکەوت

کە بەرزبووەوە هێند بێ ترس ئەبێ
ئەمەندە ئەخوا هەتا قورس ئەبێ

کە قورس بوو ئیتر دار ڕای ناگرێ
تەقلە لێ ئەدا بە سەرەنگرێ

وا چاومان لێیە ئەو چی بەسەر هات
کەچی لەو زیاتر ئەکەونە هەلات

مێشێ لە هەنگوین کە پێی گیر ئەبێ
تا دێت مێشی تر لێی شێت گیر ئەبێ

میوەی نەگەییو زگ ئەیێشێنێ
تەماع بۆ پیاوان ڕوو زەردی دێنێ

وا گەورەی دیوان کەوتۆتە بزار
لاڵو پاڵ کەوتوون، مشکو مار پەژار

ماری کەسیرە کە کەوتە هەتاو
هیچ ئامان نادا بە ژنو بە پیاو

دەرمانی زاری مار، کە تریاکە
ئێستا بە (تریاك) زۆر کەس هیلاکە

پشیلەبۆر وتی: نەمرم بەم تیرە
منو مشكو جێی ئەو ژنە پیرە

ئینسان وا ناڵێ چاوی ناترسێ
هەلی بۆ هەڵکەوت لە هیچ ناپرسێ

خوا فەرمووی ئێمە ئەمانەتیمان
هاتین خستمانە سەر کەژو کێوان

هیچیان نەیان ویست (ئیبا)یان لێ کرد
لەولاوە ئینسان هات پڕی پیا کرد*

* ژین، ژمارە: (٧٣٧)، ٢٨/ئازاری/١٩٤٤.

(٧٣٨)

دنیـــــا لەســـــەر هـــــیچ بـــــارێ ناوەســـــتێ
نابـــێ پیـــاوی ژێـــر پشـــتی پـــێ بەســـتێ

هێجگـــار ئەوانـــەی کـــە لـــەم دیوانـــەن
ئەگـــەر بـــایی بـــن، شـــێتو دێوانـــەن

چـــونکو لـــە پڕێـــك کلکیـــان ئـــەگیرێ
(بێنـــەو بیبـــە)یان لێ وەردەگـــیرێ

کـــەوای دیوانیـــان لەبـــەر داماڵـــێ
ڕوویـــان نایێنـــێ بچـــنە هـــیچ ماڵـــێ

بـــەڵام ئـــەو کەســـەی سروشـــتی چـــاکە
لـــەناو گێـــژاوی چـــەرخا بـــێ باکـــە

ئـــەڵێن (چـــەرخ) لەســـەر بـــارێ نامێنـــێ
ئـــەمڕۆ (گەدا)یـــە، کـــە شـــا بـــوو دوێنـــێ

ســـەگی بـــە وەفـــا کـــە مووچـــەدارە
پشـــیلەی زیانکـــار بەشـــی هـــەر دارە

ئـــەم دووگـــە چـــەورە بـــێ بـــەڵا نـــیـــیـــە
مەڕوانـــە ئـــەوەی کەســـی لا نیـــیـــە

شەیتان ڕوووی کردە لای هەر سەرمەستێ
دەمودەست، دەم و دەستی ئەبەستێ

زوبانیش زۆرجار مایەی زیانە
دەم و دەستی چاك خۆشی ژیانە

ئەگەر هەڵت کرد بە وشك و بە تەڕ
ناوی خۆت بنێ، پاشای بەحرو بەڕ*

* ژین، ژمارە: (٧٣٨)، ٦/نیسان/١٩٤٤.

(٧٣٩)

کیسەی باخەڵتو کاسەی هەژاران
خاڵی کەو پڕکە ئەبی بە یاران

دوو ڕێت لە پێشە لە (گردی سەیوان)
هەواری ئەمان، هەواری ئامان

وەك خاك بە (فیض)بە، بۆ هاوجنسی خۆت
خاکیش ئەبێتە دایکی دڵسۆز بۆت

ئەوەی ماڵ لە خەڵك بە زۆر ئەسێنێ
(گۆڕەوشار) هەمووی لە زك دەردێنێ(١)

(جۆ) بۆ فەقیر دێت، ئەیدزن ئەیبەن(٢)
گۆڕ وایە وەك کەر، کلکو گوێیان کەن

ئەوانەی (کووتاڵ) لە خەڵك ئەگۆڕن
بێ بەرگو کفن شایستەی گۆڕن

ژین، ژمارە: (٧٣٩)، ١٨/نیسان/١٩٤٤.

(١) لە زك (لای پیرەمێرد)، لە ڤنگ (لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا).

(٢) مەبەستی لە سەردەمی تەموینە کە لە سەردەمی شەڕی دووەمی جیهاندا شەکرو چاو دانەویڵەو قوماش بە بیتاقە بوو.

ئێستا دزێتی بووه بە هونەر
نازانم ئەمە چۆن ئەچێتە سەر؟

دەستبڕ کە دەستی لێ هەڵئەبڕن
ڕۆژێکیش ئەبێ دەستی ئەبڕن

کێشانە بەڕاست ئەمری قورئانە
ئێستا بە (قەپان) قەپان، قەپانە

یاخوا ئەوانەی کە (سەنگیان) سووکە
گورزیان گران بێ بە (مەڕنەمووکە)(٢)

(٢) مەڕنەمووکە: مەبەست لە (من ربك)ەیە.

(٧٤٠)

نادان ئەگەر بێو ژوور دانا کەوێ
دانایی دانا، هیچ داناکەوێ

دووکەڵ لە ئاگر هەرچەند لە ژوورە
ئەو چاو دێشێنێو ئەم بۆ چاو نوورە

بڕوانە (برۆ) بەسەر چاوەوە
ئەو (کەچ)و ئەم (ڕوون) لە سەرچاوەوە

دڕكو داڵ کە وان بەسەر دەریاوە
قەدری مرواری پێ نەشکاوە

کەری گول کە پێش حوشتر ئەکەوێ
بەوە قیمەتی حوشتر نانەوێ

مەڕوانە ئەوە کە ئەمڕۆ (دونان)
(قەلەمرداریێ) کردنی بە چوار نان!
گڕو پفێکە ئاگری دزان
کە ڕۆژیان لێ هات، لە تەندوور خزان

پەرێزت پاك بێ، با گوڵەوەچن
لەسەر شوێن پاکی لێت بێ بە دوشمن

کەروێشک لە خەودا چاوی ئەبینێ
کە (دیاردیت) لێ کرد توند ئەیقووچێنێ(١)

ئەوەی کە ئابڕووی نا بە تاقەوە
کاتێکت زانی بوو بە فاقەوە

مەلی بەسەزمان گۆشتی ئەخورێ
دڕندەیش گۆشتی دەرخوارد ئەدرێ

ژین، ژمارە: (٧٤٠)، ٢٧/نیسان/١٩٤٤.

(1) دیاردی: هێمایەکە لە ڕاوە کەروێشکدا بەکار دەهێنرێ.

(٧٤١)

مەلای مەزبووره چوبووه سەر داریٚ
لقێکی ئەبڕی بیکا بە باریٚ

ئەیویست ئەو لقەی خۆی وا لەسەری
لە بندا ببڕیٚ، عەقڵی وای بڕی

ڕێبواریٚ پێی وت: مەلای سەرداریٚ
ئەو لقە ببڕی ئەکەویە خواریٚ

مەلا لێی نەبیست، سا ئەو بەڕیٚ بوو
ئەم لەگەڵ لقدا سەرەنگریٚ بوو

کە کەوتە خواریٚ، وتی ئەم پیاوە
لە غەیب ئەزانیٚ (وەلی) تەواوە

ڕای کرد، چوو پێی وت: کەرامەت داریٚ
تۆ کە زانیت من ئەکەومە خواریٚ

ئەڵبەت ئەیشزانیت کە من کەی ئەمرم؟
توخوا پێم بڵێ لەبەرت بمرم!

وتی: عومری تۆ، پێت بڵێم چەندە؟
بە سیٚ بای زگی ئەو کەرە بەندە!

منیش بەوانەی کە (کۆبۆن) ئەکرن(١)
ئەڵێم: لقی ژێر خۆتان ئەبڕن!

میللەت دارێکە کە سێبەرداره
چۆن لقو پۆپی ئەشکێ ئەو داره؟

دەستی داد زۆریان ئەخاتە خوارێ
کەچی عار نانێن بە کەوتنی جارێ

وا چاکە بە داخ نیشانەیان کەن
کە عاریان نەنا، ڕەوانەیان کەن

ژین، ژمارە: (٧٤١)، ١٩٤٤/٥/١١.

(١) کۆبۆن: بەتاقەی سەردەمی تەموین، کە ڕژێمێکی ئابووری بوو لە سەردەمی جەنگی دووەمی جیهانیدا پەیڕەو ئەکرا.

پیرەمێرد ئەم پەندەی بە ناونیشانی (باڵۆرە)وە بڵاو کردۆتەوە.

(٧٤٢)

ئەو شوێنەی کەوا پڕیە لە نادان
دانا، ناچارە دەرچێ لەناویان

کە زانیت زۆردار کەوتوونە سەر کار
یا مل کەچ کە، یا کۆچ کە بە ناچار

سێ تیرە هەیە کە هونەرمەندن
لەلای خواو بەندە، هەرسێ پەسەندن

یەکێ زاهیدە خۆی ڕزگار ئەکا
دووەم عالیمە دەرسی کار ئەکا

سێیەم بەخشندە کە فریاد ڕەسە
هەر ئەوە کەوا بۆ بێکەس کەسە

ئەو دووانە کەڵکیان هەر بە زوبانە
کەڵکی بەخشندە نانە، بۆ گیانە

پیشەی پەسەندی خوای پەروەردگار
کەرەم کارییە ئەیهێنێتە کار

زۆر کەسی وەحشی توند بوو سەهەندە
بە دەسەندە بۆت ئەبن بە بەندە

کە کۆی کەیتەوەو بیشارییەوە
ئەڵێن داماوە بە بارییەوە

کە لە ڕێی خوادا بە دڵ ببەخشێ
کردگار گونای ئەویش ئەبەخشێ*

---

* ژین، ژمارە: (٧٤٢)، ١٨/ئایار/١٩٤٤.

لە لاپەڕە (٧٥)ی بەرگی سێیەمی چاپەکەی کاکەی فەللاحدا نووسراوە ژمارە (٧٤٢) پەندی تیا نییە.

ئەوی ڕاستی بێ ئەو ژمارەیە ئەم پەندەی تێدایە کە پێشکەش کراوە.

(٧٤٣)

ئاو کە تینوێتی ئینسان ئەشکێنێ
زۆر جاریش ئەبێ پیاو ئەخنکێنێ

ئاگر کە چێشتت بۆ ئەکوڵێنێ
خۆت نەپارێزی، دەست ئەسووتێنێ

هەناسەی هەوا گیان ئەژیێنێ
زستان بێ بەرگ بی، ڕەقت هەڵێنێ

خاک خواردەمەنی پێ دەگەیێنێ
بەسەرتا ڕووخا ملت ئەشکێنێ

ئێمە لەم چوارە دروست کراوین
هەریەکە لە خووی، خۆی بەشی داوین

ئاوو خاک مەندی‌و هێمنی داوە
باو، ئاگر توندی‌و تیژی هێناوە

با کەوتە کەللە، شعوور نامێنێ
ئاتەش مەزاجیش پیاو ئەسووتێنێ(١)

ژین، ژمارە: (٧٤٣)، ٢٥/ئایار/١٩٤٤.

(١) ئاتەش (لای پیرەمێرد)، ئاگر (لای کاکەی فەللاح).

کەم کەس ئەبینم کەوا لەم چوارە
بە ئەندازەیێك بلێم بەشدارە

زۆری وا هەیە بە با، بایە
خۆی بەرز ئەبینێو پارەبایە

ئەم ئەفسانەیە هەمووی بایە(٢)
چاکەو خراپە، دادی خوایە

ئەگەر کردگار گوێی لە من ئەگرت
هەرچی چاکە بوو، بۆ خۆم هەڵدەگرت

(٢) ئەفسانە (لای پیرەمێرد)، قسانە (لای کاکەی فەللاح).

(٧٤٤)

سەگی بەوەفا بە (زێڕ) ئەکڕن
پشیلەی زیانکار، کلکی ئەبڕن

بە (لباد) دانی مار هەڵدەکێشن
داخی بێ دانی پێ هەڵدەڕێژن

(قولەڕەش) ئەیدەن لە بنە کۆتەرە
ئینجا لە (حەرەم) پێی دەڵێن: وەرە

گاجووت لە (گێرەی) فەرمان ئەبەستن
بە (کەڵەمە) توند، دەمی ئەبەستن

بەدخوو کە لەگەڵ گەلدا بەوەیە
کە کزبوو ژیا مەرگی ئەوەیە

بە ئاگر سەهۆڵ دروست ئەکرێ
کەچی هیچ بەرگەی ئاگر ناگرێ

لە عیلم‌و فەندا شەقیین پیاو ژن
هەر بۆ ئەوەیە یەکتر بکوژن

ئەهلی فەن یەك یەك ڕەهەندەترە
ئاخۆ کام بۆمبا کوشندەترە؟

شەیتان لە ڕاستی ئێمە نەزانە
ئیتر بۆ چ بڵێین: تەفرەی شەیتانە؟

ئەمانە هەمووی خواستی خوایە
بە ئیستیغنای خۆی ئینسان بایە*

* ژین، ژمارە: (٧٤٤)، ٨/حوزەیران/١٩٤٤.

(٧٤٥)

لە کەسێ بوردی پەشیمان مەبە
لە خوا لامەدە، بێ ئیمان مەبە

بە هیوا بژیت، دڵت خۆش ئەبێ
بە نائومێدی ڕەنجت بۆش ئەبێ

کە بە ڕەنجی شان پارەت پەیدا کرد
بە فیڕۆی نادەی هەروا دەستو برد

بەڵام لە (ها)یێ بە (هوو)یێ ئەڕوا
بەم هایو هوویەی، ڕەنج ئەچێ بە با

ئەو کەسەی چاوی لە ماڵی خەڵکە
بێ بەرو، سێبەر، وەك داری پەڵکە

قەناعەت ئینسان دەوڵەمەند ئەکا
تەماع بەند نابێ، پێ لە بەند ئەکا

کە بە ترسو لەرز ئەیدزی شەوێ
ڕۆژ دڵ لە مستی، لێت دەرنەکەوێ

تۆ بزانە ئەگەر ماڵت بدزن
چەند پێت ناخۆشەو ئەبی بە دوژمن!

دیارە کە خەڵکیش ماڵی خۆش ئەوێ
کە ئەو پەیدای کرد، بەر تۆ ناکەوێ

ئایینی ئیسلام ئەگەر بزانی
بە ئاسوودەیی مەردی جیهانی

لەو ڕێیە لادەی شوێن شەیتان کەوی
پێت هەڵئەنگوێ، لە پڕ ئەکەوی

هەڵکردی دنیا، دەوران دەورانە
لە هەموو لایێ هەر شەڕەنانە

ئەگەر بەبێ نان هەڵکردمان ئەبوو
کەس بەسەر بەشی کەسا نەدەچوو

بەڵام ئاخ باوکمان کە ئەو گەنمەی خوارد
خۆیشی دەرکرا بە هەناسەی سارد

ئێمەیش بەو ئیرسە لە دووی نان شەقین
شەق تێ هەڵدانەو بەدخوڵقو شەقین*

---

* ژین، ژمارە: (٧٤٥)، ١٥/حوزەیران/١٩٤٤.

ئەم پەندە لای کاکەی فەللاح نییە.

(٧٤٦)

دڵ ئاوێنەیە ڕێی خوا ئەنوێنێ
ژەنگ بگرێ جەلای جە لا نامێنێ

خۆش ڕابواردن، بە دڵی پاکە
ئەوی دڵپاکە، بێ باکە، چاکە

هەموو دەوڵەتی دونیات دەس کەوێ
خۆشی نابینی کە دڵ نەسرەوێ

چەند خۆشە لەگەڵ چەند برادەرێ
بێ کینەو بێ غەم، پیاو بەسەر بەرێ

دەوڵەت کە زۆر بوو سەر ئەشێوێنێ
بڵێی کەیف ئەکەم لەلات نامێنێ

من چەندێ هەندێ ئاڵتوونم دەستکەوت
بە لێکدانەوە خەوم لێ نەکەوت

بێ خەویش ڕێگەی ئیشتیهای بەستم
تا شوێنی کەوتم دەرچوو لە دەستم

ئێستا ئەو بە شوێن مندا ئەگەڕێ
چونکو قانیعم بە وشکو تەڕێ

ئەمانە واتای گوێ ئاگردانن
ئادەمی لە دووی ماڵ سەرگەردانن

خۆهەڵکێشانەو دڵخۆشی بە زۆر
کەم دەسەڵاتی کردمیە حەلاڵ خۆر

ئێستا کە ئەیخۆم زەمی (گورگ)ییە
کێ ئەڵێ: پیشەی ڕێی بزورگییە

بەڵام ئەمەندە هەیە خوا پێداو
بەشوێن ماڵا خۆی ناخاتە قوڕاو*

* ژین، ژمارە: (٧٤٦)، ٢٢/حوزەیران/١٩٤٤.
ئەم پەندە لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا نییە.

(٧٤٧)

(بنـــاوان) شـــل بـــێ، ئـــاوی لێ ئـــەڕوا
پـــێش (قـــەتار) شـــەل بـــێ ئەکەوێتـــە دوا

ســـەر مـــەلا کـــە بـــای لێ بەربێتـــەوە
نوێـــــژی جەماعـــــەت ئەبڕێتـــــەوە

کـــە وتیـــان بێســـان وا بەرەڵدایـــە
خـــەڵك تێـــی ئـــەورووژێ قـــڕەو هەڵدایـــە

بـــۆ ئـــەوەی کـــە خـــۆی کەوتـــەو نـــابوودە
داوو دەرمـــانی عـــەتار بـــێ ســـوودە

ئـــەو شـــوێنەی کـــەوا وتیـــان (خـــەرمیز)ە
کـــەر لێـــی ئـــەمیزێ، یەکســـەر بـــە ڕیـــزە

مـــەڕوانن ئەمـــە پیشـــەی کەریـــە
مـــۆدەی ئـــەم دەورە چـــاو لێ کەریـــە

پـــاکو تـــەمیزی چـــونکو بـــە ئەرکـــە
ئـــەو ئەرکـــە لـــەلای فەیلەســـوف تەرکـــە

ئەو دەڵێ: کە من دەروونم پاکە
جلم چڵکن بێو دڕاو چ باکە

فۆڕمەی مەلەکیی‌و لبادەی دڕاو(١)
بۆ داکەندن بێ، وەك یەکە بۆ پیاو

مەڵێ: ئەم باخە بێ باخەوانە
خوا ئاگای لێیەو جێی دز، زیندانە

ماڵی دزێتی تۆ بیشارەوە
ئەزانرێ بەلای، خەڵکی شارەوە

دوایی کە دەرکەوت پەنهان ناکرێ
دەهۆڵ‌و زوڕنای بۆ لێ ئەدرێ

ژین، ژمارە: (٧٤٧)، ٢٩/حوزەیران/١٩٤٤.

(١) ئەم دێڕە لای کاکەی فەللاح نییە.

(٧٤٨)

کوێخـــــایی بەدەســــــت کەســـــێ نـــــادرێ
هەمیشــــە دەســــتی لـــــە دەســــت هـــــەڵبڕێ

کاربەدەســــــت ئەگـــــەر لـــــە تـــــۆ بترســــێ
دیـــــارە ناڕاســــــتە، خـــــوا لێــــی ئەپرســــێ

خـــــۆ بێــــتو کەســـــێ کـــــردەوەی ڕاســــت بــــێ
لەکـــــەس ناترســــێ ســــەدجار بازخواســــت بــــێ(١)

بــــــەدبینو خــــــودبین هــــــەردووك ناســــــزان
لـــــەلای خـــــواو بەنــــــدە شایســــــتەی جــــــەزان

پێخـــــاوس بـــــەو نـــــەك پـــــێڵاوت تـــــەنگ بــــێ
بــــێ ژن بـــــەو نـــــەوەك لـــــە ماڵتـــــا جـــــەنگ بــــێ

قـــــەرز مەکـــــە هەرچـــــەند وادەت مەحشـــــەر بــــێ
درۆ مەکـــــــە بـــــــا تیغـــــــت لەســــــــەر بــــــێ

کـــــە هـــــەوات بـــــەرز بــــێ، ســــەرت شــــۆڕ ئــــەبێ
(جوانـــــووی) بــــێ لغـــــاو، هـــــەروا (تـــــۆڕ) ئـــــەبێ

ژین، ژمارە: (٧٤٨)، ٦/تەمموزی/١٩٤٤.

(١) لە کەس (لای پیرەمێرد)، لەگەڵ (لای کاکەی فەللاح).

دنیا لە باری نابرێتەسەر
زستان هەتاوو بە هاوین سێبەر

هەوڵ نەدەی، ڕوانیت وا لێبوویتەوە
ئەبێ بیچێنی، تا بیدووریتەوە

چاوت لەوە بێ تۆ بیدەی بە خەڵك
نەوەك چاولەبەر، بێ ئەركو بێ كەڵك

كە بە سەردڕی خۆت ناڕازی بی
ئەبێ بۆ قەرزی خەڵك لای قازی بی

(٧٤٩)

ئەوی (بەربوورە) لە پیاوچاك ئەدوێ
وەك پەشیمانان شاخی لێ ئەڕوێ

تێهەڵچوو مەبە، مەبە بە سەردەق
نەینێیتە (تەبەق) پێی مەڵێ (سەدەق)

لەناو کەشیدەی حاجدا، خاچ دەرچوو
لەژێر خەرقەدا، مرقەم گوێ لێ بوو

ئەو (قەلەندەرە)ی ئازادە سەرە
ئەگەر ئەو نەیێت، تۆ بڵێی وەرە

زاری پیاوکوژە کە گۆڕا هەنگوین
هیچ تاڵێك نابێ، بە تاڵی شیرین

گەلێ جار تاڵی بە دەرمان ئەکەن
بە دەرمان لە دەست دەرد، دەرمان ئەکەن

هەرچی کە تازە هاتە سەر کاری
نەشارەزایە لێی مەگرە جاری

کاتێ پوخت بوو، بۆ جاری دووایی
زۆر ئیش ئەبینێ بە شارەزایی

بـــەڵام تـــۆ پـــەردە لـــە ڕووی کـــار لابـــە
پـــێش هـــەموو شـــتێ (نییـــەت) حیســـابە

کـــە حوســـنی خوڵـــق و نییـــەت بـــوو لای پیـــاو
هـــەر ئـــەوە ئـــەبێ بـــە پیـــاوی تـــەواو

هـــــاوار پیـــــاوەتی بـــــارێکی قورســـــە
کەوتـــــە سەرشـــــانت لـــــەخۆت بترســـــە

ئـــای (وردم دویمـــاز) چـــەند ســـەر ئـــازادە
وەك (هومـــــا) وایـــــە، دایـــــم دڵ شـــــادە*

* ژین، ژمارە: (٧٤٩)، ١٦/تەمووزی/١٩٤٤.

(٧٥٠)

لە کردەوەی خوا سەرم سوڕماوە
مەخلووقی چۆنی خستە ئەم ناوە؟

ماری داناوە زستان بتەزێ
بە هاوینانیش گیاندار بگەزێ

(دووپشکی) هێنا کوێری بێ حەیا
بێ قرەو بڕە بە خەڵکەوە با

هەندێ باڵدار هەن وەك زەردەواڵە
هیچ کەس نازانێ بۆچی عەوداڵە؟

یەکێکی تریان ژەنگەسوورەیە
ژاری چزووەکەی ئاگری کوورەیە

هەنگ نەجیبە بۆ، هەنگوین کەڵك ئەگرێ
کە پێیشیەوە دای، ئەو بۆخۆی ئەمرێ

گورگی سەرسەری، بە گەڕو گوڕە
لە هەموو شوێنێ مێمڵی مەڕە

سەگ بۆ پشیلە، پشیلە بۆ مشك
یەکتریان ناوێ وەك مارو دووپشك

ئەمانە هەموو یەکە بەیەکە
هەرچی ئەڕوانی دوژمنی یەکە

(هارووت)و (ماروت) فریشتەی بالآن
کەوتنە ناو ئێمە، ئێستەیش لە چالآن

وێنەی گورگو مەڕ زۆردارو هەژار
ئەو خوێن ئەمژێو ئەم دەم بە هاوار

ئەوی بە کەڵكو بێوەیە، کەرە
هەم بێ زوبانە، هەم بارەبەرە*

---

* ژین، ژمارە: (٧٥٠)، ٢٠/تەمووزی/١٩٤٤.

(٧٥١)

کە هاتی دوعای بەد لە دوژمن کەی
پێی بڵێ: یاخوا هەرگیز تۆ نەگەی

تێنەگەیشتن هێندە ستەمە
بڵێی: حەیوانە، هێشتاکو کەمە

ئەگەر فریوی شەیتان نەبوایە
هەموو باوەڕمان ئەکرد خوا، خوایە

تینمان نەگاتێ بانگ ناکەینە خوا
کوردی ئەم خوارە، بە (خوێ) ئەڵێن (خوا)

چاوبرسی هەروەك جەهەننەم وایە
(هەل من مزید)ی دایم لەدوایە

(بناوان) شل بێ، جۆگە گرفتە
ئاغازن وابێ، کارەکە مفتە

باغ بەرەڵڵا بێ هەرکەس بۆ خۆیە
کەوتووینە دەورێك کەوا بخۆیە

ئایینە کەوا پارێز ڕائەگرێ
ئایینە سەری تەماع ئەبڕێ

سەری تەماعت بڕی سەرداری
کە ماڵی خەڵکت خوارد شەرمەزاری

کە لەگەڵ مردوو ئەچیە سەرقەبران
باوەڕ بە مردن ئەکەی بە گریان

لەگەڵ هاتیەوە لە بیرت ئەچێ
ئەگەر وایش نەبێ دنیا تێك ئەچێ*

* ژین، ژمارە: (٧٥١)، ٢٧/تەمووزی/١٩٤٤.

(٧٥٢)

ئەڵێن گوندۆرە بە ڕەنگ ناناسرێ
هەر، ترێ چاکە، تامی ئەچێژرێ

شووتی بە شەرتی چەقۆ ئەکڕن
جارێ لە پێشدا بە خێوی ئەبڕن

کاشکی بۆ پیاویش ئەمە ببوایە
نەیانناسیایە، دایان نەنایە

ئەوی بەزەیی بە کەسدا نایە
گۆڕ ئەوە نییە بیهێننە کایە
زستان بۆ خووری مەڕ ئەبڕنەوە
بەهار هات مەڕی تر ئەکڕنەوە

تا (شارەزوور)م بە دەستەوەیە
هەمیشە (کارێ)م بە ڕێستەوەیە(١)

ئەوەی بە ڕەنجی شان دەست نەکەوێ
هەمووی دائەنێ بە کەیفی شەوێ(٢)

ژین، ژمارە: (٧٥٢)، ٣/ئاغستۆسی/١٩٤٤.

(١) کارێو ڕێست: دوو زاراوەی یاریی پۆکەرن.

(٢) بە کەیفی شەوێ (لای پیرەمێرد)، بە ڕەنجی شەوێ (لای کاکەی فەللاح).

ئەڵێن شەرابی مفت بە خومارە
نازانن خومار دەردی قومارە

شەیتان ئینسانی لە ڕێ بردووە
قوماری هێند لا شیرین کردووە

لەو شوێنەی دانیشت نایەوێ هەستێ
ڕێی ئیش‌وکاری تری ئەبەستێ

ڕاستیشت ئەوێ (پۆکەر) زۆر خۆشە
(بانقۆو سیویەك‌و كۆنكەن)ی بۆشە

بە خۆت مەنازە بە هۆش‌و تەدبیر
(پۆكەر) نەزانی، نابی بە وەزیر

(٧٥٣)

ئاو لە ئەزەلدا کە ڕوونەو پاکە
لە کەڵکی ئەخا (گا) بە شیاکە

زۆر پیاوی پاکی تەمیز وەك گەوهەر
هاونشینی بەد لەکەی خستە سەر

خواستی خوا وایە، کە زۆر مەردی خوا
بە چاووڕاوی بەد تەفرە ئەخوا

پەڵە دەرناخا ئەوەی ڕەش کارە
قوماشی سپی لەکەی تیا دیارە

ئاخ ئەو کەسانەی کە چاك ئەگۆڕن
بۆ ژیان ناشێن، شایستەی گۆڕن

نە کاری عەقڵەو نە دیرایەتە
(شیاطین الأنس والجن) ئایەتە

خوا بتانگرێ پیاو خراپینە
لەگەڵ چاکاندا چییە ئەم قینە؟

شەیتان لە ڕاستی چوار چاکمان لادا
ئێمەیش چوارچاکمان بکەین بەلادا

با بەس لە کەلی شەیتان سەرکەوین
تۆزێکیش لەناو خەڵکا سەرکەوین

عەشرەت بزانن جارێکەو ئەمجار
نەکەونە خۆتان، ئەکەونە ژێر بار

(بەراتە)و قاپی کراوەتەوە
بەراتی نەجات نووسراوەتەوە

هەر هێندەی ئەوێ بڵێی منیش هەم
هەموو کارێکت بۆ دێتە بەرهەم

ئەگینە بەرگەی گرانی ناگرین
جاویش گرانە، بێ کفن ئەمرین*

* ژین، ژمارە: (٧٥٣)، ١٠/ئاغستۆسی/١٩٤٤.

(٧٥٤)

چواردە پەندە (هۆشەنگ) دایناوە
کە لە خەزینەی (کەیان)دا ماوە

پەندی ئەوەڵی بۆ دوو زوبانە
بە دوو زوبانی وەتەن وێرانە

جاران ئەوانە زوبانیان ئەبڕین
ئێمە ئەوانە بە پارە ئەکڕین

فیتنەی دووزوبان دۆست لە دەست ئەدا
ئەوی گوێی لێ گرت دەست لە دەست ئەدا

سێ کردەوەی بەد کەوتە ناو بەشەر
باوك برادۆست، زوو ئەدا بە شەڕ

بەد عەهدیو درۆو قین لێك هەڵگرتن
بەسە بۆ بینای خۆشی هەڵگرتن

(مەرد)ێکی گەورە کە هاتە ڕووی کار
ماکینەی درۆی بۆ ئەخەنە کار

ئەگەر ئەو مەردە نییەتی چاك بێ
بۆ ڕێنمایی خوا دڵی پاك بێ

هێنای ڕووبەڕووی یەکی کردنەوە
دیارە گەرەوی زوو لێ بردنەوە

ئیتر درۆزن لە کۆڵ ئەکەوێ
ئەوسا قیمەتی دۆست دەردەکەوێ

بەهۆی دۆستەوە کار ئەچێتە سەر
خوا فەرموویەتی: (شاورهم في الأمر)*

---

* ژین، ژمارە: (٧٥٤)، ١٧/ئاغستۆسی/١٩٤٤.

(٧٥٥)

گێتـــی لەســـەر هـــیچ بـــارێ ناوەســـتێ
چـــۆن ئـــەبێ دانـــا پشـــتی پـــێ بەســـتێ

پـــــاك هەڵـــــدەخزێو هەڵدەســـــێتەوە
ناپـــــاك نەیشـــــکەوێ ناحەوێتـــــەوە

هەنـــدێ کـــە دۆســـتی جـــاهو ئیقبـــاڵن
تـــا لـــە (مەســـنەت)دای جێـــت بـــۆ ئـــەماڵن

لەگـــــەڵ لێکـــــەوتی بـــــبڕای ببڕایـــــە
هاتیـــەوە کایـــە، هـــەر ئـــەو ســـەودایە

خۆزگـــە پێســـتی ڕووم چـــەرمی (گـــا) دەبـــوو
تـــەریق بوونـــەوەم لـــەلا (بـــا) دەبـــوو

بـــۆ چەرمەســـەرێ زوو بـــەکێش ئـــەبووم
لـــە هـــەموو شـــوێنێ هـــەر لـــە پـــێش ئـــەبووم

بـــەلام قـــوڕ بەســـەر ئـــەو کەســـەی وایـــە
ئـــەم ڕەزاڵەتـــەیش مـــەرگی لەدوایـــە

ئـــای بـــۆ نـــانێکی کەســـبی ڕەنجـــی شـــان
ســـەرئازادەتر لـــە شـــاهی جیهـــان

ئەمانە هەمووی فەرمانی خوایە
کوا دەسەڵاتی بەندەی تێدایە؟

دەریای قەدەرە، عەقڵی تیا گومە
(زین لهم أعمالهم)ە

هەندێ ئەیەوێ لە مەجلیسان بێ
هەندێکیش ناوی لەناو ناوان بێ*

* ژین، ژمارە: (٧٥٥)، ٢٤/ئاغستۆسی/١٩٤٤.

(٧٥٦)

هاوینی بێ ئاو، ئای چیت پێ کردین
وەك ماسی ناوی جەرگت ڕەش کردین

ئاخری وا چلەی تۆیشمان بردەسەر
چلە چوار نەوعە، یەکێکیان بەتەر

جاران جێ ماڵی باوەشابان بوو
ئێستا دەرمانی ئەویش هەرزان بوو

هەموو کارێکمان بۆ دەبێ ئاسان
مەرد ئەو مەردەیە نەبێ هەراسان

خۆشیو تەنگانە نامێنن تا سەر
پەندێکمان هەیە کە بیکەینە بەر

بە تاڵیو خۆشی هەر بڵێی ئەڕوا
نەوەك بە زوبان، بە دڵو بڕوا

کەلیمەی (ا ق ب ا ل) پەندێکی تیایە
وەری گێڕیەوە خۆی (ل ا ب ق ا)یە

لە قورئانیشدا فەرموودەی خوایە
ڕاستە تەنگانە خۆشی لە دوایە

چەند خۆشە ئینسان وا دڵنیا بێ
بوونو نەبوون لای کاریگەر نابێ

بەختیاری پیاو، دڵی بێ غەمە
با خەڵك هەر بڵێن دانایی کەمە*

* ژین، ژمارە: (٧٥٦)، ٣١/ئاغستۆسی/١٩٤٤.

(٧٥٧)

کە خراپەت دیو موقابەلەت کرد
ناوی خراپیت لەسەر خۆت بار کرد

بە چاکە جەزای خراپ بەیتەوە
بەوە گرەوی پێ دەبەیتەوە

بەد، بۆ دۆستی ئەکەوێتە دووت
(اوهن البیوت، بیت العنکبوت)

وەك شێر هەڵمەچۆ بە تینی گڕێ
دوایی قاپێکی بۆشت پێ ئەبڕێ

بە شێنەیی بێ، شوێن بزر ناکەی
زوو ماندو ئەبی، ئەگەر توند ڕاکەی

تەنها بۆ چاکە بە دەستوبرد بە
دەربەستی دڵی درشتو ورد بە

بە تەدبیری دۆست کار ببەرە سەر
خوا فەرموویەتی: (شاورهم في الأمر)

کۆنە پۆشانیش بە کەم مەزانە
کلیم، کەلیمی تێدا پەنهانە

زێـــــومری دنیـــــا هـــــەر بـــــۆ ژن چـــــاکە
مـــــەرد لـــــە ئـــــارایش دوورەو بـــــێ باکـــــە

وا چـــــاوت لێـــــیـــــە کـــــە کۆچـــــی خێڵـــــە
نـــــاوی چـــــاك لـــــە شـــــوێن خـــــۆت بـــــەجێ بێڵـــــە

توخـــــوا نـــــایزانی دەوڵـــــەتو ماڵـــــت؟
لـــــە گـــــەڵتا نابـــــێ، هـــــاوار بـــــە ماڵـــــت

گوناهەکەتـــــە کـــــە وەفـــــادارە
لـــــەناو گۆڕیشـــــدا هاودەمـــــەو یـــــارە*

---

* ژین، ژمارە: (٧٥٧)، ٧/ئەیلوولی/١٩٤٤.

لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا نووسراوە (ژین، ٧٥٧ پەندی تیا نییە). بەلام لە ڕاستیدا ژینی ٧٥٧ ئەم پەندەی تیا بلاو کراوەتەوە.

(٧٥٨)

چـــارەی ڕزگـــاری ڕێـــی ڕاســـتە، ڕاســـتە
پـــارێزی نـــەخۆش بـــە نـــان‌و ماســـتە

پیـــاوی بـــێ ڕۆژوو ئێـــوارەی لێ هـــات
كـــز دادەنیشـــێ پەشـــیمان‌و مـــات

ئاغـــا ئـــەمر ئـــەكا خزمـــەتكار نایكـــا
ڕوویێكـــی ئـــەوێ كـــە تەماشـــای كـــا

پیـــاو هیـــوادار بـــێ نـــەوەك ناهومێـــد
چـــۆن ئـــەژیت ئەگـــەر هیـــوا بـــبڕێ لێـــت

هیوایـــە بەرگـــەی تەنگانـــە دەگـــرێ
كـــە بـــێ هیـــوا بـــی بڕســـتت دەبـــڕێ

بـــاوەڕت ببـــێ كـــە ئـــەم خودایـــە
دوایـــی ڕۆژ ئـــەجرو جـــەزای لەلایـــە

زۆردار كـــە ئێســـتا لـــە خـــوا ناترســـێ
(مەڕنەمووكـــە)ی گـــۆڕ دێ‌و لێـــی ئەپرســـێ

ئەوســـایە هـــاوار پـــارەی بـــۆ ناكـــا
ڕێگایشـــی نیـــیـــە كـــە هەســـتێ‌و ڕاكـــا

لووتی لە بەردی (ئەلحەد) ئەکەوێ
هەوای زۆرداری ئەوسا ئەنەوێ

جا ئەگەر ئینسان کردەوەی چاك بێ
لەوێشا بێ باك گۆڕی ڕووناك بێ

بەر عەفوو لیقای یەزدان ئەکەوێ
جێگای بەهەشتە ئیتر چی ئەوێ؟*

* ژین، ژمارە: (٧٥٨)، ٢١/ئەیلوولی/١٩٤٤.

(٧٥٩)

بە (مازوو) لەدەست چووبوو سەرمایە
ئەیویست بە (سیچکە) بێتەوە کایە

قەرز نەدەیتەوە، نابڕێتەوە
(بەرتیل) جێگای قەرز ناگرێتەوە

سەد چاکە بکەی لەگەڵ ناپیاوا
کە دڵت شکاند ئەیدا بە ئاوا

بە قینی دوژمن دۆست لەدەست مەدە
دووکەس حەق بێژەو بەدگۆ دوو سەدە

تا بە چاوی خۆت چشتێ نەبینی
مەکەوەرە سەر ڕێگای بەدبینی

لەسەر کاری چاك هەرگیز مەوەستە
بۆ (تۆڵە) پەلی، پەلە ببەستە

کە دڵت شکاند خێرت پێ نابڕێ
کە شووشەت شکاند پینە ناکرێ

هێواشی ئەسپی (تۆڕ) ئەحەملێنێ
(سرکە)ی توند قاپی خۆی ئەتەقێنێ

بۆ (دروێنە)ی بەد (پەرێز)ت پاك بێ
بەڵام لای گەورە زوبانت چاك بێ

قسە لە پێشدا لێك ئەدرێتەوە
لە دەم ترازا ناگەڕێتەوە

دەست بۆ تەنگانە ئەبێ بە پەرژین
زوبانە سەرت ئەدا بە بڕین

خوا ئیختیاری داوەتە دەست خۆت
ئەگەر خۆت چاك بی عالەم چاکە بۆت*

---

* ژین، ژمارە: (٧٥٩)، ٥/تشرینی یەکەمی/١٩٤٤.

(٧٦٠)

ئەوەی دەرامەد، ئەبەشێتەوە
تۆوی چاکەی لێ ئەوەشێتەوە

خوا (قەناعەت)ی دا بە بەندەی خۆی
ڕووی جیهان ئەبێ بە موڵكو ماڵ بۆی

ئەگەر قەناعەت چاوی تێر نەکا
کوێرەوەریو خەم سەری تێ دەکا

خزمی نزیکت خۆشەویستییە
خۆش ڕابواردن، تەندروستییە

کە پادشا بیو لە ژێر (جێ)دا بی
ئەبێ بە خۆشی لەگەڵ کێدا بی؟

تا لەشت ساغە قەدری بزانە
نەخۆش بی لەلات دنیا زیندانە

تا دەستت هەیە دەستت درێژ بێ
نەك لە پڕ ڕۆژێ ڕێت سەرەولێژ بێ

کە لە دنیادا بۆم نەکەیتە تەشت
گوایە بەخێرت ئەمبەیتە بەهەشت؟

بەچی دەزانیت کە خوێت بەهەشتیت
ئەبینم چەشنی تەریقەی چەشتیت

لە (پاپا)و شێخان بەهەشتیان ئەکڕی
عەقیدەی عەسری، ئەو نانەی بڕی

(نێرە بیدۆشە) بۆ مرید باو بوو
چی بکەین؟ ئەو دەورە، مۆدەی تەواو بوو

کە ئەو لە پێستی خۆیا نەوەستێ
ئەم خەڵکە دەمی خۆی بۆ چ ئەبەستێ؟*

* ژین، ژمارە: (٧٦٠)، ١٢/تشرینی یەکەمی/١٩٤٤.

(٧٦١)

ئـــاو هـــەر شـــوێنێکی گـــرت ئاوەدانـــە
زۆردار لـــە دێیێـــك دانیشـــت وێرانـــە

خۆمـــان دووی پیـــاوی زۆردار ئەکـــەوین
هـــەروا ئـــەزانین مـــەخلووقی ئـــەوین

هەرچـــی پەیداکـــەین ئـــەو ئـــەیباو ئـــەیخوا
ئەوســـایە هـــاوار ئەبەینـــە بـــەر خـــوا

خـــوایش ئەفـــەرمووێ: کـــردەی خۆتانـــە
تـــەنها پیاوێکـــە، هێناوتانـــە

هاوجنســـی خۆتـــان کوشـــت، ماڵتـــان بـــۆ بـــرد
بەســـەر خۆتانـــا ئێـــوە زاڵتـــان کـــرد

چـــاکەو خراپـــەی خۆتـــان ئـــەزانن
هـــەر بنـــاڵێنن کـــە بـــار گـــرانن

لـــەناو خۆتانـــا ئەگـــەر بـــرا بـــن
دڵســـۆزی یـــەك بـــن، بـــەبێ هـــەرا بـــن

هـــیچ کەســـێ پشـــتتان نـــادا لـــە ئـــەرزی
ئینجـــا ئەکەوتنـــە رێگـــەی ســـەربەرزی

ئـــەڵێن چـــوار ڕێـــوی شـــێرێ کـــەوڵ ئەکـــەن
ئێـــوە کـــە شـــێرن بـــۆ چ پشـــت هەڵدەکـــەن؟

لـــە ڕێـــی خزمـــەتی گـــەلا مەســـــرەون
وەك شـــێری بەیـــداخ ژوور ســـەرمان کـــەون(١)

ئێـــــوە دوو چشــــــتتان بـــــۆ دانـــــراوە
یـــــەکێ پـــــێڵاوو یـــــەکێ کـــــڵاوە

ئەگـــــەر پـــــێڵاو بـــــن ئەتانکەنـــــە پـــێ
کـــڵاو بـــن خـــەڵکی لەســـەرتان ئـــەنێ

ســـەرو ژێـــر کـــەوتن بەدەســـت خۆتانـــە
خوێنـــدنو جەهلـــە ڕێگـــای ئـــەم دوانـــە

(٧٦٢)

زین، ژمارە: (٧٦١)، ١٩/تشرینی یەکەمی/١٩٤٤.

لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا نووسراوە: ژین: ٧٦١، ١٩/کانوونی یەکەمی ساڵی/١٩٤٤.

کەچی ڕاستییەکەی ئەم پەندە لە ژینی ژمارە ٧٦١ی ڕۆژی ١٩ی تشرینی یەکەمی/١٩٤٤دا بڵاو کراوەتەوە.

(١) ژوور سەرمان (لای پیرەمێرد)، زوو سەرمان (لای کاکەی فەللاح).

هەندێکی وا هەن کە بە زیندەخەو
بە خەیاڵ ئەبنە حوکمداری شەو

هیچ نەبێ نیوەی عومریان بە خەیاڵ
خۆش ڕائەبوێرن بە مەوقیعو حاڵ(١)

ئەوانەی کە شوێن پارە ئەکەون
بەو مەراقەوە شەویش بێ خەون

لەولایش ئەبینی کە کرێکارێ
پارەی ئەو ڕۆژەی وەرگرت ئێوارێ

خۆراکی کڕی بە خێرو بە بێر
دەستی ماندووە لەسەر سکی تێر

لەم دنیایەدا گوزەران وایە
کێ ئەڵێ: گێتی ئاسوودەی تیایە؟

کۆی ئەکەنەوە بە (جەواڵ)و (هۆڕ)
نازانن بۆیان نابرێتە گۆڕ

کردو کۆشییان هەمووی تەباهە

ژین، ژمارە: (٧٦٢)، ڕۆژی ٢٦ی تشرینی یەکەمی ١٩٤٤.

(١) بە موقعو حاڵ (لای پیرەمێرد)، بە جێگەو بە حاڵ (لای کاکەی فەللاح).

ئەوی لەگەڵیا ئەچێ گوناهە

ئەمانە هەمووی وا لە پێش چاوە
ئینسان لە (نسیان) دروست کراوە

ئەگەر نەبوایە بە فەرامۆشی
بۆ کۆکردنەوەی کێ تێدەکۆشی؟

ئەڵێن پێغەمبەر ئەمەی فەرمووە
پەسەندە بۆیە بە گوێدا چووە

(بۆ دنیات بژی وەبزانە نامری
بۆ ئەولاش، ئەمرۆ ڕێ لەبەر ئەگری)

فەرامۆشییە جیهان ڕائەگرێ
کێ باوەڕ دەکا بەیانی ئەمرێ

خوا لەزەتێکی وای داوە بە ژین
لەلامان خۆشە، کەڕو کوێریش بین

برسیو نەخۆشو ماندووی شەڕوشۆڕ
ژیان هەر خۆشە هەتا لێوی گۆڕ

بنیـــــادەم هیچـــــی لـــــە یـــــەکتر ناکـــــا
وێڵـــــن بـــــە ڕێگـــــای خـــــراپو چـــــاکا

هەرکەســـــە پیشـــــەی خـــــۆی لـــــەلا باشـــــە
لـــــەناو خۆمانـــــدا (دەوەن بـــــە ئاشـــــە)

ڕێێکـــــــــی وامـــــــان نەدیوەتـــــــــەوە
ســـــــــــەرکەوتنی لێ بووەشـــــــــــێتەوە

هـــیچ کـــەس ڕابـــەری کـــەس پەســـەند ناکـــا
چـــونکو نایانبـــەن بـــە ڕێـــی ڕووناکـــا

هەرچـــی ڕۆژێکـــی بەرکـــەوت بـــۆ خـــۆی بـــوو
خـــۆی خـــواردیو هـــەژار هـــەر باوکـــەڕۆی بـــوو

هێجگـــار کـــە (تـــەموین) ســـەنگی مەحـــەك بـــوو
بایـــەع بـــەگزادەو ئـــەهالی (لـــەك) بـــوو(٢)

مەگـــــەر ڕاوەســـــتین نـــــەوەی خوێنـــــدەوار
پـــێ بگـــەن ئـــەوان بکەونـــە ســـەر کـــار

---

(٢) لەك: (لای پیرەمێرد)، بەگ (لای کاکەی فەللاح).
لەك: یەکێکە لە خێڵەکانی کورد.

گەسکێ بدەن لەم تێر نەخۆرانە
ئەگینە ئێستا هەر بخۆرانە

ئەو بێ شەرمەی وا ئەمەی کرد دوێنێ
لەناو میللەتدا چۆن چاو هەڵدێنێ

ئەڵێن چاو بە چاو ئەکەوێتەوە
مەگەر (بێ شەرمەف) تەرق بێتەوە

ئێمەیش لە نووسین نابێ ماندوو بین
دەستی ومیسکەیەو سووزنی پۆلابین

(٧٦٣)

هەرچی کە پشتی بە بەندەی خوا بەست
خوا بەو بەندەیە ئەیخاو ئەیکا پەست

بۆ هەموو کارێ هیوات بە خوا بێ
ئەوسا ناترسی کارت لەدوا بێ

کاری وا هەیە کە خۆت ئەتەوێ
زۆر پێت ناخۆشە بۆت ڕێ ناکەوێ

دوایی ئەبینی ئەگەر بۆت نەبوو
هەرچی کە هەتبوو لەکیست دەچوو

زۆرجاریش چشتێ کە تۆ ناتەوێ
خێرێکی زۆرت لێ چنگ ئەکەوێ

(تحبو شیئا) شەڕی لە دوایە
(تکرهوا شیئا) خێری تیادایە

کەسێك ئەبینی حەزی لێ ناکەی
دوایی سوپاسی ئەکەی بە چاکەی

کەوابێ تۆ خۆت نییەتت پاك بێ
ئەوسایە دۆستت ئەبێ بۆت چاك بێ

لە هیچ ئیشێکدا بە دڵی مەکە
لە کاری گەلدا سەرچڵی مەکە

تۆ بۆنی شیری خاوت لە دەم دێ
کە ڕێ نازانی چۆن ئەگەیتە دێ؟

بەردێ هەڵگرە کە بیوەشێنی
نەك شانو قۆڵی پێ بڕەنجێنی*

* ژین، ژمارە: (٧٦٣)، ڕۆژی ٢ی/تشرینی دووەمی/١٩٤٤.

(٧٦٤)

هـــەنگ کـــە لـــە گـــوڵو میـــوە ئەنیشـــێ
بـــە مـــژین مایـــەی هـــەنگوین ئەکێشـــێ

چـــــــزۆکە ژاری تـــــــاڵی تێدایـــــــە
هـــەنگوینیش وا خـــوا فـــەرمووی شـــیفایە

ئەمـــــە نموونـــــەی حـــــاڵی دنیایـــــە
شـــــیرینی تـــــاڵی هـــــەر لەگەڵدایـــــە

ئـــــادەمیزادیش زۆرتـــــری وایـــــە
هـــەر چـــاکەیکیان بـــەدی لـــە دوایـــە

هـــەنگ بۆیـــە نـــاوی بـــە چـــاکە ئـــەبرێ
کـــە پێیـــەوەی دای، ئـــەو خۆیشـــی ئـــەمرێ(١)

کاشـــکی بـــەدکاریش وەك ئـــەو بوایـــە
کـــە پێیـــەوەی دای خـــۆی بمردایـــە

مـــار تـــا لێـــی نـــەدەی وەزنـــدی نیـــە
شـــێر ئـــەمان ئـــەداو پیشـــەی مەردیـــە

ژین، ژمارە: (٧٦٤)، ڕۆژی ٩ی/تشرینی دووەمی ١٩٤٤.

(١) ئەو خۆیشی (لای پیرەمێرد)، ئەو بۆ خۆی (لای کاکەی فەللاح).

بەلاّم دووپشکو هەندێ لە ئینسان
لەبەر قین نییە، بووە بە خوویان

ئەلێن کە شەیتان خراپیان ئەکا
خێر!! شەیتان، هێشتر لەدوامان ناکا

ئای بۆ خواپێداو کە لەگەڵ بەدکار
لە جێی خراپە، چاکە بکاتە کار

(٧٦٥)

(سەعدی) فەرموویە، کە خوویێکی بەد
کەوتە ڕیشەوە، دەرناچێ ئەبەد

وا منیش ئەڵێم کە پیاوی نادان
هێند قەڵبە (قەلب)یش نایکا بە ئینسان

بەدناو هەڵیشی بگێڕیتەوە
دیسان نادانە، ناگەڕێتەوە

(خەواسی حروف) هێندێکی وایە
نەوعە سڕێکی مەعنەویی تیایە

نادان، بەد ئەدەب، گورگ، ئەم سیانە
کە قەلبت کردن، دیسان خۆیانە(١)

ئەوەیش کە (مەرد)ە (درەم) ئەبەخشێ
(کەرەم) کارێکە، بە (مەرگ) نالەخشێ

ماڵ ئەمانەتەو سیحەت غەنیمەت
بەخشین فرسەتەو خواستن مەزەللەت

ژین، ژمارە: (٧٦٥)، ڕۆژی ١٦ی/تشرینی دووەمی/١٩٤٤.

(١) بە شێوە نووسینی کۆن (نادان، بدادب، گرگ).

کە دڵ ئازاری خۆتت لە بیر بێ
نایێڵی دڵی کەست لێ زویر بێ

دووڕوویی و ڕیا لای خواو بەندە
وەك ماری زوحاك، لەسەر شان بەندە

لە نانی (دوونان) سندان ئەبارێ
چوارنان بە، وەکوو (قەڵە مردارێ)

(ئاشە تەندوورە)و (کەوشەك) نەماوە
بە بابی سواریی کەر باوە

(٧٦٦)

وەزیفەو مەقام، بە پیاو ئەگۆڕێ
ڕەنگی (شووشە)یە، کە ئاو ئەگۆڕێ

هەرچی بنێژی ئەوە (بەر) ئەدا
گۆزەیش چی تیابێ، ئەوە دەرئەدا

دنیا وەك پیاڵەی چایخانە وایە
تۆ، ئەیخۆیتەوەو هی کەت لە دوایە

ئەو پیاڵەیەی تۆ چات تیا خواردەوە
هەزار مشتەری لە تۆ شاردەوە

پارە (بەقەمە) زوو ئەچێتەوە
کە بەخشیت ئەوسا ئەمێنێتەوە

چاوبرسی هەتا بیبێ تێر ناخوا
چاوتێر بێ خەمە، کە نایخاتە دوا

دڵنیابە لەگەڵ ئاوەڵی چاکا
ئەوی دۆست ئەیکا، برا بۆت ناکا

کە لەگەڵ دوژمن لێك ئاشکرا بووی
باوەڕ بە مەکری بکەی تێدا چووی

دۆستی نادانو دوژمنی دانا
بیبانگۆڕەوە لە ڕێگاو بانا

دۆستی نادانت، وەك هەڵەوەڕە
ئاگات لێ نەبێ (دز)ت لەسەرە

هەرچی هەڵدەسێ سیاسەت زانە
بەدەست خەڵکەوە، بێڵ چەند ئاسانە

(دێو) جارێك (گوردی) خۆی کەوتبووە چنگ
(گوڕنەتەڵە)یەو، ئاوی ناو بێژنگ*

* ژین، ژمارە: (٧٦٦)، ڕۆژی ٢٢ی/تشرینی دووەمی/١٩٤٤.

(٧٦٧)

خوا بۆ قوربانی مەڕی داناوە
کەچی گاجووتی، تێوە گلاوە

گوایە گاجووتێك حەوتی سوار ئەبێ
(سێ بەگایی)مان چۆن بە چوار ئەبێ؟

من (گایێکم) بوو، ڕای کرد لە دەستم
ئەم جەژنە پەکی (حەوتمی) خستم

سەد قوربان حەقی ناس نافەوتێنێ
ئاگری جەهەننەم گایش ئەبرژێنێ

خۆ من تێر گۆشتی قوربانیم بۆ هات
چیم لەوەی خێوی کەوتووە لە (سیرات)

ئەگەر تۆ ماڵی خەڵکت خواردبێ
ناڕوا، سەد، گایشت قوربان ناردبێ

من کە حەقی خۆم بە کەس نەبەخشم
خوا پێم نابەخشێ بە ئەتۆی بەخشم

بە دزی ئەیبەی ئەیدەی بە مەعلووم
ناوی خۆت ناوە فاسقی مەحرووم

مردوشۆر پارەی خۆی وەرئەگرێ
بەو چی لە گۆڕدا مردوو لێی ئەدرێ؟

(کەوا)ی نیوداشتت کە وا لە بەردا
خەمی تازەتر بخۆ لە بەردا*

* ژین، ژمارە: (٧٦٧)، ڕۆژی ٧ی/کانوونی یەکەمی/١٩٤٤.

(٧٦٨)

ڕێوی تەڵەباز بوو بە فاقەوە
ناسرەوێ بەدەم واقەوە

دەڵەکیش کاتێ کە گیرا ئەتسێ(١)
کەروێشکیش تانجی دی ئەحەپەسێ

کەروێشک کە ئەنوێ چاو ناقووچێنێ
کە ڕاوکەری دی خۆی ئەخەفێنێ

کەمتیار دەنگی خۆشی پێ خۆشە
قولەپێی ئەسمن هێشتا بێ هۆشە

ئەم سیقەتانە بۆ پیاویش وایە
هەرچی ئەیبینی بەشێکی تیایە

هەندێکمان هەتا نەکەوتوونە داو
شانازی ئەکەن بە ناوو بەداو

ژین، ژمارە: (٧٦٨)، ڕۆژی ١٤ی/کانوونی یەکەمی/١٩٤٤.

(١) لە چاپەکەی (ژین)دا دەڵێ، کاتێ کە گیرا دەڵێ، لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا هەروا نووسراوە، بەڵام بە بۆچوونی ئێمە ئەوە هەڵەی چاپە، دەنا دەبوو بنووسرایە دەڵەکیش کاتێ کە گیرا ئەتسێ.

شا، بە سەپانی خۆیان نازانن
پێش خۆ نابینن، هێند بەرز ئەڕوانن

لەگەڵ تێی گیرا ئەبێ بە دەڵەك
شاخی لێ ئەڕوێ وەك مانگا بەڵەك

کە ڕزگاریش بوو دیسان وەك جاران
ئەیبینی، نە بای دیوەو نە باران

بنیادەم لەسەر حاڵی نامێنێ
دەوڵەتی دنیا سەر ئەشێوێنێ

بتبێ لات کەمە، نەتبێ خەفەتە
هەر قەناعەتە، پیاو پێی ڕەحەتە

(٧٦٩)

باران ئەبارێ کەچی هەتاوە
ئەوە بە کوردی (گورگەزێ)ی ناوە

هەر بێچووە گورگێ، ئەو دەمە بزێ
ڕۆڵە لەبەری دایك ئەدزێ

گورگ ساڵی جارێ مەڕ ئەفڕێنێ
بنیادەم دایم خوێن ئەڕێژێنێ

لای ئێمە کوشتن یەکە هونەرە
گورگیش بۆ گیسکێ خوێنی هەدەرە

توورەیی‌و شەڕی (ڕەمەزان) باوە
بە نای ناڕەوا (صەفەر) بەدناوە

هەر یەك قوماشەو قیمەتیان جیایە
هەر سەربانێکەو دوو هەوای تیایە

بە تەقاویتیش ناڵێن ئینسانن
خۆیان لە نەسلی ئەوان نازانن(١)

ژین، ژمارە: (٧٦٩)، ڕۆژی ٢٨ی/کانوونی یەکەمی/١٩٤٤.

(١) لە نەسلی (لای پیرەمێرد)، بە نەوەی (لای کاکەی فەللاح).

ئەوانەی کەوا مونکیری بابن
ئینشەڵلا هیچیان تەقاویت نابن

جووجەڵە سەری لە هێلکە دەرچوو
کەچی بە دەندووك تووێکڵی بەربوو

بە ئێستریان وت: باوکی تۆ کێیە
وتی: ڕەسەنی دایکم پێیە

ئێستر داری بۆ (نەمروود) کێشاوە(٢)
لەبەر ئەوەیە تۆوی بڕاوە

ئێمە وەك شەیتان ئەکەوینە بەین
ئاگری جەهەننەم بۆ یەك خۆش ئەکەین

(٢) ئەم دێڕە لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا نییە.

(٧٧٠)

هەرکەسێ کەوتە ناو ئەم جیهانە
ئەستێرەی بەختی لە ئاسمانە

ئەو خواپێداوەی ئەستێرەی گەشە
هەرچی خوا بەخشی ئەو خاوەند بەشە

ئەوەیش ئەستێرەی سیس‌و بێ فەڕە
دانای دنیاش بێت، هەر ئاخر شەڕە

خوا دنیای بۆ کەیف هێنایە بەرهەم
کێ توانیویتی بڵێ: منیش هەم؟
بەدبەخت ئەوەتە کە بە عەقڵی خۆی
ئەڕوا بە ڕێدا، کەچی نالوێ بۆی

جاران کە شارێ پادشای ئەمرد
شایان حەواڵەی ڕەئیی باز ئەکرد

باز بەسەر کێدا بنیشتایەوە
ئەوە مەلیك بوو، ئەبرایەوە(١)

ژین، ژمارە: (٧٧٠)، ڕۆژی ٤ی/کانوونی دووەمی/١٩٤٥.

(١) مەلیك (لای پیرەمێرد)، پاشا (لای کاکەی فەللاح).

سا چی بکەم ئەگەر من لەوێ ئەبووم
بە بۆنی کەباب، باز ئەکەوتە دووم!

ئەوچاکتر کەوا شاهیم دەست نەکەوت(٢)
بەکاری دیوان دڵم نەئەسرەوت

ئەم بێ خەفەتیەو سەرئازادییە
دەست کێ ئەکەوێ؟ خودا دادییە

یەکێ بە ئەسپێ بووە بە داماد
یەکێ ڕەنجەڕۆ بووە وەك فەرهاد

هەرچی بێ هەمووی ئەبڕێتەوە
چاکەیە بۆ پیاو ئەمێنێتەوە

---

(٢) شاهیم (لای پیرەمێرد)، پاشاییم (لای کاکەی فەللاح).

(٧٧٢)

خۆزگەم بەوانەی کە لە هیچ ناگەن
لە (دار العلم)و (حقوق) پێناگەن

زنجیری خیرەد ناخەنە ئەستۆ(١)
هەرچی هات ئەڵێن: لێخورە، برۆ

خواردنی بۆ غەم، خەوی بۆ پرخە
گلەیی نییە لەم دەورو چەرخە

خوایش زۆرتر ئەوان ئەدۆزێتەوە
بە دڵی ئەوان ئەبزوێتەوە

بە شانسێکی وا ئەیبا بە ڕێوە
نازانێ پارە بکاتە کوێوە؟

سا ئازای بڵێ: ئەمە بۆچ وایە؟
ئەبینی شەقو زللەی چەند تیایە

خوا بە (لا یسأل) وا دەمی بەستووین
پەکی دووان‌و پرسینی خستووین

ژین، ژمارە: (٧٧٢)، ڕۆژی ٢٥ی/کانوونی دووەمی/١٩٤٥.

[١] لە پەندەکانی (کاکەی فەللاح)دا نووسراوە: زنجیری ژیری.

کـــــەوابوو، وەکـــــوو وتمـــــان، نـــــازانم
بـــێ دەردی ســـــەری، ڕەحـــــەتی گیــــانم

لـــــەم دنیایـــــەدا مەچـــــۆرە کـــــۆڕێ
بۆخـــۆت هـــــەڵاژێ، ڕەحـــــەت لـــــە گـــۆڕێ

زاتـــــەن نەتیجـــــەی دنیـــــا ئەمەیـــــە
هـــیچ کـــەس نازانـــێ ژینـــی تـــا کەیـــە؟

(٧٧٣)

گایێک کە کەوتە ناو کشتوکاڵێ
گاوانو گاگەل تێوە دەئاڵێ

هێندەی گوت: (کاورا گاڵت وەگوێزە)
ڕانو ڕەوگی قڕبوو بە ڕیزە

خوا ئەم گێتییەی هەروا داناوە
تەماعکار زۆرجار ڕێی لێ گۆڕاوە

دەوڵەت کە زۆر بوو خەڕۆیی تیایە
ئایەتە (طغیان) لە ئیستیغنایە

گەنجی بادئاوەر تەلای دەستەوشار
بۆ (خەسرەو) بوونە تێلای گۆڕەوشار

میهتەر نەسیمی عەیاریش وابوو
هەمیشە لە ڕێی پارە شەیدا بوو

ئەو لە سێبەری هەور ئەینایە چاڵ
نەی ئەدۆزیەوە، بۆی ئەبوو عەوداڵ

ئەڵێن (ئەسکەندەر) لە (شارەزوور) مرد
(بابا)ی لەگەڵ بوو خزمەتی ئەکرد

ئەگەر بۆ گەنجی بابا بگەڕێم
ڕەنگە گەنجێکی پەنهان بێتە ڕێم

ئەوە چاکترە لەوەی کە بە زۆر
لەتۆی بستێنم نەیشیبەمە گۆڕ*

* ژین، ژمارە: (٧٧٣)، ڕۆژی ١ی/شوبات/١٩٤٥.

(٧٧٤)

پیـــــاو کـــــە لـــــە جێگـــــای نـــــزم هەڵئـــــەنگووت
هەڵدەســـــــێتەوە بـــــــە لـــــــووتو بـــــــزووت

بـــــەڵام لـــــە جێـــــی بـــــەرز کـــــە کەوتـــــە خـــــوارێ
ســـــەرو گـــــوێلاکی ئەشـــــکێ بـــــە جـــــارێ

هـــــەر لێـــــرەم دیـــــوە، دۆســـــتی سەرســـــفرە
هێنـــــدە دەم گەرمـــــە، گوللـــــە نـــــەبڕە

لەگـــــەڵ تەنگانـــــەی ئـــــەو پیاومیـــــان دی
پڵاوخۆرەکـــــان ئەبنـــــە مـــــوددەعی

ئەوانـــــەی کـــــەوا وەفـــــا نـــــازانن
دەمـــــم نایێنـــــێ بڵـــــێم: ئینســـــانن

خۆزگـــــە ژیـــــن دامغـــــەی خـــــەللاقی بوایـــــە
بـــــە ناوچـــــەوانی پیاویـــــا بنایـــــە

ئەوســـــا ئەوانـــــە کـــــە ئەناســـــران
لـــــە کۆمـــــەڵی پیـــــاو دەردەهاوێـــــژران

چـــــەندێ کـــــە ســـــوێندی ســـــێ تـــــەڵاق بـــــاوبوو
هەنـــــدێ ســـــێ بـــــەردی لـــــە گیرفـــــان نـــــابوو

ئێستا سێ بەردە فڕێ دراوە
سوێندی شەرەفو نامووس لەناوە

شەرەف لە ئەشراف کە وەرگیراوە
هێندەیان کارکرد (فێکەی) سوواوە!*

* زین، ژمارە: (٧٧٤)، ڕۆژی ١٥ی/شوبات/١٩٤٥.

(٧٧٥)

ئـــەی ئـــەو گەورانـــەی کـــە فـــەن ئـــەزانن
بـــە (طیـــارە)تـــان لـــە ئاسمـــانن

یـــاخۆ بـــە جـــەزبی قـــووەی کارەبـــا
ڕادیۆتـــان پـــەیام بـــۆ گێتـــی ئـــەبا

ئـــەم (فەنـــدەڵ فێڵـــە) کـــەڵکێ نـــاگرێ
بەشـــەر بـــە (فـــەنی) بۆمباتـــان ئـــەمرێ(١)

ئەگـــەر ڕاســـت ئەکـــەن چشـــتێ بێننـــە نـــاو
نـــەفعی عالـــەمی تێـــدا بـــێ تـــەواو

ئـــەم هـــەموو گیانـــدار لـــەناو بردنـــە
هـــەموو بـــۆ هـــەوڵی زگ تێرکردنـــە

هەرچـــی کـــە نـــەبێ چـــاری ئـــەکرێ
برســـیەتیە کـــەس بەرگـــەی نـــاگرێ

ژین، ژمارە: (٧٧٥)، ڕۆژی ٢٢ی/شوبات/١٩٤٥.

ژین، ژمارە: (٧٧٦)، پەندی تیا بڵاو نەکراوەتەوە

(١) ئەم دێڕە لای (کاکەی فەللاح) بەم شێوەیە نووسراوە: (بەشەر نەمێنێ بۆمباتان ئەمرێ).

سا ئەگەر ئازان چشتێ بێننە دی
بنیادەم ئیتر بێ خواردن بژی

ئەوسا نەشەڕو نە هەرا دەبێ
ئەم خەڵکە تێکڕا وەك برا دەبێ

نامەوێ چاری مردن بکرێ
مەرگ نەبێ دنیا ئەمەندە ناگرێ

ئەوی کە خواردن بە عەیب ئەزانێ
ئازایە هەڵکا ڕۆژێ بە نانێ

بەڵام ئەگەر بێو خواردن نەمێنێ
کۆنابێتەوە دوو کەس لە شوێنێ

(٧٧٧)

نۆکـــــەریی دیـــــوان، هێنـــــدە شـــــیرینە
چـــــزووی جـــــەزای لا، شـــــانی هەنگوینـــــە

چـــەند خۆشـــە بڵـــێن: موشـــیر، یـــا وەزیـــر
لای وایـــــە (هومـــــا)ی بـــــۆ هاتۆتـــــە گـــــیر

(میمـــی) موشـــیرو (یـــای) وەزیـــر (مێ)یـــە
سەرمەســـتی (شـــێر)و (وەزر)یـــش ئەمەیـــە(١)

نازانـــــێ مەســـــنەت تـــــا، بـــــالآترە(٢)
لەگـــەڵ لێیـــان خســـت داخـــی زۆرتـــرە

پیـــاوێ ســـەد زێـــڕی دا بـــە کوڕەکـــەی
وتـــی بـــۆ ئـــەوەی شـــتێ تێدەگـــەی

کـــوڕ پـــارەی هـــەڵگرت لای وەزیـــرێ چـــوو
کـــە (صـــدر أعظـــەمـــی) ســـوڵتان ســـەلیم بـــوو

ژین، ژمارە: (٧٧٧)، ڕۆژی ٨ی/ئازاری/١٩٤٥.

(١) ئەم دێڕە لە پەندەکانی (کاکەی فەللاح)دا وا نووسراوە: (مەستی موشیرو وەزیر نەمەیە!).

(٢) ئەم دێڕە لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا نییە.

وتی: وا ئەمەم بۆ تۆ هانیوە
تۆم بەم پارەیە موستەحەق دیوە

وتی: تێ ناگەم! چۆن حەقی منە؟
ئەم قسەیەی تۆ بێ سەروبنە

وتی: کە یاوز لە صدر أعظمان
چواری کوشتو تۆ، هاتیە جێی ئەوان(٣)

وتی: ڕاست ئەکەی مەرگم لە پێشە
بەڵام ئارەزووی بەرزی بە کێشە

بنیادەم تیغیان لەسەر ڕاگرن
بۆ صدر أعظمی خۆیان ناگرن

پشیلە ڕزگار بوو لە دەست تیرەزەن
وتی: (مشك)و ژێر کەندووی پیرەزەن(٤)

[٣] چواری کوشتو تۆ (لای پیرەمێرد)، چواری کوشتو (لای کاکەی فەللاح).

[٤] پیرە زەن (لای پیرەمێرد)، پیرەژن (لای کاکەی فەللاح).

(٧٧٨)

عاشق کە بەشەو ناڵەکار ئەبێ
کە نازی زۆری دی بێزار ئەبێ(١)

(چەقۆ) کە زۆری بسوی بەرودوا
(دەمەسوو) ئەبێو بڕشتی ئەڕوا

خواردنی بە تام کە زۆرت لێ خوارد
ئەبینی نەفست کە لێی هەڵبوارد

تەنیا پارەیە، هەتاکوو زۆر بێ
تێر ناخۆی، هەرچەند بە شەڕو شۆڕ بێ

بەڵام پارەی زۆر، زۆریان بەڵایە
(دەم) قەمتەر ئەکاو، چاوی لە دوایە

زۆر کەم خاوەندی خێری ئەبینێ
بۆ مێردی تازەی ژنی ئەمێنێ

یاخۆ کوڕانی ئەکەونە دەعوا
نیوەی بە ڕەسمی مەحکەمە ئەڕوا

ژین، ژمارە: (٧٧٨)، ڕۆژی ١٥ی/ئازاری/١٩٤٥.

(١) لە پەندەکانی (کاکەی فەللاح)دا نووسراوە: (کە نازی زۆری دی بێکار ئەبێ).

ئەگەر خوا بیداو تۆ بیدەی بە خەڵك
بۆ هەردوو (دنیا) بۆت ئەبێ بە کەڵك

چەند خۆشە لەگەڵ هەندێ لە ئەحباب
دڵێکی ساف‌و دەوریە کەباب

بە فڕان خۆتی لێ تێرکەی
بە تامە دوژمنت کوێر کەی

کە وات بۆ ڕێکەوت دنیا بەهەشتە
ڕۆحت لە ئەوجی کەیفا لە گەشتە

(٧٧٩)

چەوڵەکی (مێو)ێ ئەبڕن ئەینێژن
کە ڕوا (ترێ)ی بەری ئەچێژن

کەچی مێوەکەی باوکی کە پیر بوو
کاتێکت زانی بڕییان زوو بەزوو

هیچ نالێن ئەمە بەرمان خواردووە
ترێی دیاریمان بۆ خەڵك ناردووە

ئەمە عادەتی چەرخی دەورانە
بەنی ئادەمی تێدا میوانە

دیارە دوو میوان لێکیان خۆش نایە
بەرچاو تەنگییە، کە شەڕی تیایە

ئەگەر خوا عەقڵی دایتێ چاوتێری
لەگەڵ خوێشانت کەوتیە چاودێری

بێ هەراو هوریا کەوتنە هەڵکرد
ئەوسا ئەبینی (گوێ هونەر)ت برد(١)

ژین، ژمارە: (٧٧٩)، ڕۆژی ٢٢ی/ئازاری/١٩٤٥.

[١] لە پەندەکانی (کاکەی فەللاح)دا لە جیاتی (ئەوسا) نووسراوە (ئێستا).

ئەگینـــــە هـــــەتا ئـــــەمری بەدبــــــەختی
لـــــەم جیهانـــــــەدا کـــــزو سەرســــــەختی

ئەمانـــــــــە زۆرجـــــــار پیشــــــــان دراوە
بـــــە پـــــــەردەی تــــــەماع نــــــەبینراوە

بـــــەڵام تـــــۆ باشـــــی لێـــــك بـــــدەرەوە
چاوبەســـــت لـــــە چـــاوی خـــۆت بکـــــەرەوە

ئەوســـــا دەبینـــــی چـــــەند خۆشـــــە جیهـــــان
تێکـــــەڵی و دۆســـــتی لەگـــــەڵ هـــــەموان

(٧٨٠)

هەنــــدێ کـــە ئیشـــی نابـــەجا ئەکـــەن
بـــەوە ئـــەخورن کـــە حاشـــا ئەکـــەن

وا تێگەیشـــتوون کـــە کـــەس نـــاوێرێ
کردەوەکـــــــەیان لەســــــەر بــــــژمێرێ

نـــازانن لەگــــــەڵ پێیـــان تـــــرازا
دۆســـتی ســـەر ســـفرە ئەیـــدا بـــە ئـــەرزا

ئـــەڵێن: ماســـت نیـــیـــە بـــە لێـــودا دیـــار بـــێ
یـــا دار نـــابڕن، دەنگـــی مشـــار بـــێ

بـــەم ڕەنگـــە خۆیـــان تـــەفرەی پـــێ دەخـــۆن
(تـــوور)و (ســـیر) دیـــارن بـــە فرِقێنـــەو بـــۆن

کەروێشـــك کـــە ئـــەنوێ چـــاوی ئـــەبینێ
کـــە (دیـــاردی)ت لێ کـــرد، چـــاو ئەقوچـــێنێ

لای وایـــە کـــە ئـــەو چـــاوی خـــۆی لێـــك نـــا
چـــاو قووچـــاندنەکەی ئـــەبێ بـــە پـــەنا

خــــەڵك ئیشـــی پـــەنهان ئەدۆزنـــــەوە
کاغـــــەزی ســــــپی ئەخوێننـــــــەوە

(جام) ئەڵێ: بشکێم، بەڵام نەزڕێم
چاکەو خراپە دێنەوە سەر ڕێم

خوا ڕێی ڕاستان لە کەس نەگۆڕێ
(بارام) بۆ گوورێ خۆی خستە گۆڕێ(١)

میوەی کاڵ ژانی زگی لە دوایە
وەك دووگی چەوری سەر (تەڵە) وایە

ژین، ژمارە: (٧٨٠)، ڕۆژی ٣٠ی/ ئازاری/١٩٤٥.

[1] لە پەندەکانی (کاکەی فەللاح)دا (بارام بۆ گۆڕی خۆی خستە گۆڕی).
بەڵام ڕاستەکەی (بارام بۆ گوورێ......)یە، بارامی گوور مەشهوورە.

(٧٨١)

کیسەی تەماعو مەعیدە هەردوو
کە هەرچیت دەسکەوت، تێت ئاخنی زوو

ئەویان ئەدڕیو ئەمیان ئەشێوێ
جێگا نامێنێ شەوێ بۆ شێوێ

چارە ئەوەتە کە بەرە بەرە
تەماع لابەرەو خواردن دەربەرە

ئەوسا دڵو لەش بە پاکیو چاکی
ئەمێنێتەوەو لە خەم بێ باکی

هەرچیت لە خەڵك سەند بە ناڕەوایی
ترسو لەرزێکە بۆ ڕۆژی دوایی

زوڵمو زۆر لە بیر کەس ناچێتەوە
ئەبێ بە دووپشك ئەدا پێتەوە

تەماشای حاڵی خۆت کەو بڕوانە
چشتێکیان بردی چەند لات گرانە

تۆیش بە نابەدڵ چشتی بستێنی
دڵ ئەمین مەبە کە دڵ ئەشکێنی

گوناه بە ئاوی تۆبە دەشۆرێ
بەڵام (حق الناس) خوایش لێی نابوورێ

هەی هاوارا لەپێش چاومانە ئەمرین
هێندە سەهەندەین گوێی لێ ناگرین

کاتێک ئەزانین کە عزرائیل هات
بە پەشیمانی نامێنێ نەجات*

* ژین، ژمارە: (٧٨١)، ڕۆژی ٥ی/نیسانی/١٩٤٥.

(٧٨٢)

پێکەنین دوانە، یەکێ هی خۆشی
ئەوی تر زاری خەفەت ئەنۆشی

یەکێکیان ناوی زەردەخەنەیە
ئەوی تر، زارخەند، وەك زار قەندەیە

گریانیش هەروا لە دوو چشتا دێ
تەنگانەو، کاتێ شینت دێتە ڕێ

دووەمیان شادیو وەسڵی عەزیزان
خۆشییەکی وایە ئەتخاتە گریان

ئەمانە هیچیان (بایەخ)یان نییە
کە زوو بەسەرچوون کەڵکیان چییە؟

بەخۆشی تا سەر دڵ بەستە، بەستە
ڕێی ڕەزا بگرە، بڕۆ مەوەستە

ئەوسا کە کەوتیە ڕێی عەشقی مەولا
تاڵیو شیرینیت، یەکسانە لەلا

ئەگەر ئەویشت لەلا گرانە
دڵنەوایی دۆست بە هەل بزانە

دۆستی یەك دڵو یەك زوبان چاکە
بەوە پیاو لە خووی بەدکار بێ باکە

دوو چشت لەگەڵ یەك هەڵکردیان نابێ(١)
(تەماع)و (حورمەت) هەرچەند لای شا بێ

واتەی پیاوانی کۆنە، دوور لە ڕووت
ڕیشی تەماعکار بە ڕەشی نابووت!

ژین، ژمارە: (٧٨٢)، ڕۆژی ١٩ای/ نیسانی/١٩٤٥.

[١] دوو چشت (لای پیرەمێرد)، دووپشك (لای کاکەی فەللاح).

(٧٨٣)

کە ئەڕوانیتە ڕەنگی نەوبەهار
ڕاویشکەی گیاو گوڵ بە لەنجەولار

وات دێتە خەیاڵ، جیهان تا سەرە
(باغی ئیرەمە)و بێ کەلەبەرە

نازانی چەرخی دەوران بەهارە
ئەو ئاوو ڕەنگە، بێ ئیعتیبارە

هەتاوی ڤینی لەگەڵ خستەکار
نە سەوز دێڵێ، نە شەوقی گوڵزار

بەهارو سەیران دڵی بێ غەمە
کە دڵ غەمگین بێ، هەرچیت بێ کەمە

چارەی دڵخۆشیش کەم تەماعییە
چاوتێری مەعنای سەرئازادییە

کە بەرچاو تەنگ بێو دڵ بە ئاخو داخ
بێ تامە لەلات سەیرانو یاپراخ

ئازادی چرای ڕێی ڕووناکییە
زەوقی (قەلەندەر) لە بێ باکییە

ڕووناکی دەرکەوت تاریك نامێنێ
کە هەتاو نەبێ، سێبەر نانوێنێ

ئەم ڕۆژو شەوە پەندی یەزدانە
دوای تاریکی شەو ڕۆژی ڕەخشانە

ڕۆژیش ئێوارەی لێ هات ئاوایە
نۆشو ئیش لەگەڵ یەك بەرەودوایە*

* ژین، ژمارە: (٧٨٣)، ڕۆژی ٢٦ی/ نیسانی/١٩٤٥.

(٧٨٤)

دووکەس کە دڵیان لە یەك زویر بێ
وایان لێ مەکە، کەسیان شێتگیر بێ

چونکو ئەوانە کە ئاشت بوونەوە
وا لە تۆ دەکەن بچیە کونەوە

چوار کەس بە چوار خوو پەستن‌و بێ دەس(١)
تەمەڵو نەزان، ناکەسو بێ کەس

چوار خوویش هەیە پیاو پێی دەبێ بێ باك
دڵو دەستی پاك، کردەو بردەی چاك

ئەوی بۆ دۆستی بێ عەیب ئەگەڕێ
تا دەمرێ دۆستی وای نایەتە ڕێ

ئەوی لە دۆستی بەبیانوو تۆر بوو
کاتێکی زانی دوژمنی زۆر بوو

کە دۆستت لەگەڵ دوژمنت هەڵسێ
بە دوو ڕێ نابێ تۆ قینت هەڵسێ

ژین، ژمارە: (٧٨٤)، ڕۆژی ٣ی/ مایسی/١٩٤٥.

(١) پەستن (لای پیرەمێرد)، پەسندە (لای کاکەی فەللاح).

ئەگەر دۆست دۆست بێ بۆ ئاشتیتانە
لێی گەڕێ‌و مەڵێ لەلام گرانە

خۆ ئەگەر زانیت دۆستی ناپاکە
با بۆ دوژمن بێ، هەر بۆ ئەو چاکە

ئاوەڵ پیاڵە، نەواڵە خۆرە
بۆ کاسەو کیسەیش مەندەبوور زۆرە

کە سفرەو خوانت هاتە سەر (دۆکولێو)
کەس لە دەرگاکەت نایێتە ئەمدیو

بەڵام کە (کەباب) بوو بە بابۆڵە
تێی ئەورووژێنن، ڕۆڵەو بابۆڵە

(٧٨٥)

دۆستت بە (جەفا) ئەبێ بە دوژمن
چاکە، خراپە دەردێنێ لە بن

ئێمە لە چوار شت دروست کراوین
لە خاکو بادو ئاگرو ئاوین

ئەو چوارە، لەگەڵ یەکدا هەڵناکەن
کێ دەڵێ ئینسان پەی جۆری چاکەن؟

شوکری خوا بکەی ڕۆژیت زیاد ئەبێ
(سپڵە) هەمیشە ڕەنج بە باد ئەبێ

چوار چشت بۆ چوار کەس ئەبنە نامەردی
بۆ عالم (کیبر)و بۆ ماڵدار (ڕژدی)

(ڕوو هەڵماڵراوی)ی ژنی بێ ئابڕوو
نادان کە (درۆی) لا بووە بە خوو

چوار ناویان بۆیە لە چوار کەس ناوە
لەبەر کردەوەی لێیان ڕوویداوە

(چڕووك) کە خۆیشی لە ماڵی ناخوا
(بەخیل) کە هیچی لێ نادا بە خوا

(سەخی) کە ئەیخواو ئەیشیدا بە خەڵك
بۆ خۆیو ناسیاو، بۆی ئەبێ بە کەڵك

(بەخشندە) هەمووی ئەبەشێتەوە
ئەوەی پێ ئەبڕێ، ئەمێنێتەوە

بەخشین ئیسرافی هەرگیز تیا نییە
بۆ دوژمنیشی هەر سەخیەتییە*

* ژین، ژمارە: (٧٨٥)، ڕۆژی ١٠ی/ مایسی/١٩٤٥.

(٧٨٦)

ئەگەر هاتی خۆڵ بکەی بە سەردا
لە ماڵە گەورەو خۆڵی بەردەرگا

ئەمە بۆ گەورەی سەخی بێژراوە
بەسەر چرووکدا هەر خاك بێژراوە

خزمەت بۆ مەردو شەفەقەت بۆ وردان
هامرازیی دەروێش، بێدەنگ بۆ نادان

تەنیا بە عیلم‌و ئەخلاق بنازە
دەوڵەت نەگبەتە لەخوای مەخوازە

کە زانیت‌و دۆست‌و خوێشانت ئەهلە
هەموو کارێکت ئەوسا بۆ سەهلە

هەرچی دڵ خۆش کا ئەیخەنە مەیدان
خاك بەسەر پارە، کە ئەیکەن پەنهان

نەفس‌و ژن بە جووت بەسەرتا زاڵە
ئەویان دووپشکەو ئەو زەردەواڵە

(تیغ) ڕاست گۆییەو (زرێ) قەناعەت
بەخشین (کەمەند)ەو (سکووت) سەلامەت

کە بە ڕەنجی شان دەستت نەکەوێ
ڕۆژ خەرجی ئەکەی، نایخەیتە شەوێ

بەڵام کە ڕەنجت لەگەڵ کیشا بێ
نایبەخشی مەگەر سەرت ئێشا بێ

ئیستیغناو طغیان کە دوا بەدوایە
باوەڕت ببێ فەرموودەی خوایە*

* ژین، ژمارە: (٧٨٦)، ڕۆژی ١٧ی/ مایسی/١٩٤٥.

(٧٨٧)

ئەوەی کە ئیشی نابەجێ ئەکا
ڕەنگە خۆی ئەوە بە باش تێ بگا

ئەگەر تێت گەیاند کە ناپەسەندە
ئەشێ لەسەری نەڕوا ئەوەندە

خۆ ئەگەر هاتوو گوێی لێ نەگرتی
تۆ بیبڕەوە ئیتر بە کورتی

کەسێ گلەیی دۆستی لای تۆ کرد
تۆ باوەڕ مەکە هەروا دەستو برد

تاکو لە جوابی ئەوی تر ئەگەی
ئینجا ئەتوانی حوکمی خۆت بدەی

(سەلەم) فێڵێکە ماڵ بە دەغڵ ئەبڕن(١)
ئەڵێن شەرعییە، دەستی پێ ئەبڕن

جەردەیی کەوا بە ئاشکرایە
هیچ نەبێ غەزوەی مەردیی تێدایە

ژین، ژمارە: (٧٨٧)، ڕۆژی ٢٤ی/ مایسی/١٩٤٥.

(١) سەلەم: ئەو پارەیە پێش وەخت جووتیار وەری ئەگرت بۆ فرۆشتنی بەرهەمەکەی، دیارە پارەیەکی ئەکجار کەم بوو.

بەلام بە ناوی شەرعەوە (ربا)
ئابڕووی شێوەی دیانەت ئەبا

ئەبێ ڕۆژێکی وامان لە بیر بێ
دەستمان لە چاکی پێغەمبەر گیر بێ

ئەو (چاکە) چاکە بۆت دێنێتە گیر
پەندی پیاوی پیر پەسەندە لای ژیر

جاران ئەگەڕان بۆ پیاوی ڕیشدار
ئێستا وا پرچو ڕیش بووە بە عار

(٧٨٨)

پیاوی ناوەجاخ مەخەنە سەر کار
قۆچ ئەوەشێنێ دوایی وەك گای هار

لە پێشدا بە تاو تیژپەڕە وەك تیر
زوو دادەماڵێ وەك گۆڵە بارگیر

خوا چزوو نەدا بە (زەردەزیڕە)
هەتاو نەبینێ ماری کەسیرە

بە دەنکە جۆیێ، گوێ درێژ ئەزەڕێ
لە خوشکی خۆیشیو خوێشی ئەپەڕێ

کەری دێز مەنێ جۆی بۆ بپێوی
تۆپینی ئەوێو زیانی خێوی

ئەبینم کە خوایش ڕووی لەمانەیە
وابزانم مشتەی ناو هەمانەیە

من ئەڵێم بۆیە خوا ئەمە ئەکا
عاقڵ لە حیزیی زەمانە بگا

دیارە کە دەوران (ئەبلەه) پەرستە
وشیارو دانا ڕووی لە نوشوستە

کەواتــــە لەشــــوێن ســــەربەرزی مــــەمرە
دەســــت بــــە کــــڵاوی خۆتــــەوە بگــــرە

(پادشــــا)و (گــــەدا) وەك یــــەك ئەچــــنە گــــۆڕ
گــــەدا بارســــووکەو شــــا کەڵــــەکی زۆر

ئــــەوی نانــــەوی بــــۆ تیکــــە نانــــێ
ســــەروزێری خــــاك بــــە یــــەك ئــــەزانێ*

---

* ژین، ژمارە: (٧٨٨)، ڕۆژی ٣١ی/ مایسی/١٩٤٥.

(٧٨٩)

ئــــــەوی ڕا دەکـــــــا زوو هەڵئـــــــەنگوێ
ئــــــەوی لەســــــەرخۆ بــــــڕوا ناکــــــەوێ

یــــــەکێ تــــــا درەنــــــگ نەئەکەوتــــــە ڕێ
بــــــە (گورگەلۆقــــــە) ئەیویســــــت پێشــــــکەوێ

کــــــە تــــــۆ نــــــەتوانی لــــــە (بــــــان) بــــــاز بــــــەری
خانــــــەوخان چیــــــیــــــە کەوتوویتــــــە ســــــەری؟

لــــــەزەتی نیعمــــــەت کەســــــێ ئــــــەیزانێ
کــــــە دامــــــاو بووبــــــێ بــــــۆ پــــــارووە نانــــــێ
ئەگینــــــە کــــــە هــــــات لــــــە بــــــادی هــــــەوا
بــــــە (قێــــــزو بێــــــز)ێ دەســــــتی بــــــۆ ئــــــەبا

زۆری پــــــێ ئــــــەوێ ماکینــــــەی دەوران
کــــــە یــــــەکێکی (قــــــاڵ) بێنێتــــــە مەیــــــدان

بــــــە داری بــــــەرزا هــــــاتی ســــــەرکەوی
دەســــــتت تونــــــد بگــــــرە، نــــــەوەك بکــــــەوی

چێشــــــتت گــــــەرم بــــــێ، ڕاوەســــــتە مــــــەیخۆ
بــــــا نــــــەڵێی دەمــــــم ســــــووتاو باوکــــــەڕۆ!

پارووی پەلە پەل بۆت قووت نادرێ
کە لە (بین) گیرا چاری ناکرێ

(نان) لە بین گیرا چاری بە ئاوە
(ئاو) لە بین گیرا دەرمانی جاوە

هەندێ خواردنیش چاوی لەدوایە
لە قورگ ئەگیرێ ئەوە لە خوایە*

* ژین، ژمارە: (٧٨٩)، ڕۆژی ١٧ی/ حوزەیرانی/١٩٤٥.

(٧٩٠)

چاکە زوو لەبیر خەڵك ئەچێتەوە
قینی خراپە، هەر نابڕێتەوە

تۆ قینەبەری خەڵقت گرتە دڵ
ئەو قینە بۆ جەرگ ئەبێ بە چقڵ

هەمیشە دڵت خەفەتبار ئەبێ
خواردنت لەلا ژەهری مار ئەبێ

وا چاکە کە قین لە دڵ دەراوی
ئەوسایە خۆیشت ئەزانی پیاوی

بە دڵێکی خۆش ئەنوویتو ئەخۆی
شەو بە دەردەوە ناناڵێنی بۆی

ئەگەر پادشای جەواهیر پۆش بێ
هەمووی بە فیدای دڵێکی خۆش بێ

دڵخۆشی بە ڕاست هەر بە خودایە
خودا نەیدا، نابێ، ڕەنجی بە بایە

زۆر لەگەڵ حوکمی چارەنووس ناکرێ
بەبێ خواستی خوا، هیچ سەر ناگرێ

هەنـــــدێکی وا هــــــەن خۆیـــــان ناناســــــن
سەربەگێچـــــــەڵن، کەوتــــــــەو کەساســــــن

چـــــۆلەکە کەنووســــت لــــە (لانـــــەی) شــــەوا
هـــــەردوو قاچـــــی خــــۆی ئەکاتـــــە هــــەوا

ئاسمـــــــان ڕووخــــــا، ئـــــــەو ئەیگرێتـــــــەوە
کەچــــــی بــــــە بـــــــەردێ ئەبوورێتـــــــەوە*

* ژین، ژمارە: (٧٩٠)، ڕۆژی ١٤ی/ حوزەیرانی/١٩٤٥.

(٧٩١)

هەتاوی هاوین پیاو ئەبرژێنێ
هی وایش هەیە خۆی، تێناگەیەنێ

پیاو نەك بە هەتاو، بە ئیش ئەبرژێ
داوی خاو نابێ بە هەودای کرژێ

(ڕیس) کە دووباد بوو، بەرگە ئەگرێ
ڕایکێشی دمزووی بەغدا، ئەپچڕێ

لە هەموو شوێنێ ماکینە باوە
(گوریس کێشەکێ) هەر لێرە ماوە

خەڵك گەردو خولیە لە ڕووی ئەفلاکا
ئێرە خەریکە بە جەواڵ ڕاکا

بۆیە لە هاوڕێ ئەکەوینە پاش
وا (خەنجەر) ئەسوین بۆ (دەوەن بە ئاش)

باماندایەوە سەر (شەڕە گەڕەك)
ئینجا ئەبی پیاو بچنە بەر (خەڕەك)

بەم دووخە خوارەو ڤینەبەریە
کاتێکت زانی (ڕیسمان خوریە)

ئەمانە هەمووی لە بێ کاریە
ئەڵێن برسێتی ڕەگی هاریە

دەوڵەمەند نۆرە بە هەژار نادا
نانێکیش نادا لە ڕێی خودادا

ئەوەی کە قەدری ناموس ئەزانێ
خۆی (قەمتەر) ئەکا بە تیکە نانێ*

* ژین، ژمارە: (٧٩١)، ڕۆژی ٢١ی/ حوزەیرانی/١٩٤٥.

(٧٩٢)

گوێ لە دڵسۆزیی شێنەیی مەکە
پایەی دیوانی بەردی مەحەکە

زۆر دۆستی بۆ دەست گیانی گیانییە
کە دەستی ڕۆیی نانی نانییە

ئەوی ئادابی دۆستی ڕاگرێ(١)
کەڵکی وەزیفەی گەورە ناگرێ

چونکو ئەوانەی کە کۆنە دۆستن
بەهۆی ئەوەوە بەهیوای پۆستن

نالێن: ئەم پیاوە ئەمەی پێ ناکرێ
هەر دەڵێن: کەڵکی ئاشنای خۆی ناگرێ

زیانی دۆستو کار دروستی خۆت
ڕەوا مەبینە با بیشلوێ بۆت

کە تۆ ئیشی خۆت لە دۆست سەرئەخەی
پیشەی مەنفەعەت جۆیی دەرئەخەی

ژین، ژمارە: (٧٩٢)، ڕۆژی ٢٨ی/ حوزەیرانی/١٩٤٥.

(١) ئەوی ئادابی دۆستی ڕاگرێ (لای پیرەمێرد)، ئەوی ئازا بۆ دۆستی ڕاگرێ (لای کاکەی فەللاح).

کەوابێ حەقی گلەییت نییە
ئەم بڵێت و بۆڵەت ئیتر لە چییە؟

ڕۆژێک ئەبینین پیاوی تەماعکار
دەوڵەتەکەی خۆی بۆ نایێتە کار

لە هەموو لایێک بە چەپۆک باران
بۆی دادەبارێ وەك تەرزەو باران

ئەوسا دەزانی کە دزیو گزی
لێی بووە بە (خۆرە) تا ئێسکی ڕزی

(٧٩٣)

ئەزانن (واشە) چۆلەکە ئەگرێ
بە خۆڕایی چۆن بەخێو ئەکرێ

چیرۆکەی (گیسکی هەیاس) کە باوە
ئەو دەستوورەیە ئێستایش لەناوە

بناغەی جیهان وا دانراوە
کەم دەمو دەست بێ، بەشت خوراوە

بۆیە ئەم (ئێلە) لە نوشوستایە
هەرچی هەڵدەسێ بۆخۆی کوێخایە

دووبەرەکییەو تالعی ناساز
ئەمیان ئەڵێ: سیر، ئەویان ئەڵێ: پیاز

دەست لە هەویرو دەم لە تەدبیرا
ئاو لە (قەڵبیرا)، (خۆژیلک) لە شیرا

خەسوو بە خڕکێ، بووکێ بە بڕکێ
تێک بەربن شیریان چۆن نابزڕکێ؟

بالۆرەی بووکو خەسووی گوێ لێ بوو
بۆیە کچەکەی نەئەدا بە شوو

کەچی کچ دەستی لە دایکی بەردا
(مەیموون) زۆر جوان بوو، ئاوڵەشی دەردا

هێندە هەڵپەڕیم تا کەوشم دڕا
شایی شاباشی شاییم پێ نەبڕا

ئیتر (تۆبە)م بێ هیچ تەفرە نەخۆم
منو کەبابو وێرانەکەی خۆم(١)

ژین، ژمارە: (٧٩٣)، ڕۆژی ٥ی/تەمموزی/١٩٤٥.

(١) لە پەندی پیرەمێردا نووسراوە: (بەرانەکەی خۆم).

(٧٩٤)

چەند خۆشە ئینسان خەیاڵ پەروەر بێ
بە چاولێکنانێ، شای حەوت کیشوەر بێ

زنجیری (خیرەد) لە شان فڕێدا
لەگەڵ زانایان نەڕوا بە ڕێدا

بێ (نعمان) تەرحی (خەورنەق) دانێ
ڕ لە (موبیلیا)و فەرش بێ بە ئانێ

لە سولەیمانی وەك سلیمانێ
(بەلقیس)ی بۆ بێ بە چاولێکنانێ

با لە دوایشدا با بێ خەیاڵ بێ
کە چاو هەڵبڕێ بۆش‌و بەتاڵ بێ

ئەمەی خۆشترە لەو دەوڵەمەندە
کە دەوڵەتەکەی ئاوێکی مەندە

بە خەوو خەیاڵ لەبەری ناڕوا
هەناسەی خەڵك‌و داخی خۆی لە دوا

ئاو كە لەبەری نەڕوا ئەگەنێ
ماڵ نەیخوا، خەڵكی پێ پێدەكەنێ

ئەوە پێی ئەڵێن لغاوی شەیتان
مارەیی دایكی پاشای جنۆكان

(بزن بەر صەفێ ڕەندان) مەپرسە
پیاوی (قەلەندەر) بێ هێواو ترسە

گریمان بوویتە (هیتلەر) بڕوانە
كەوتە بەر لەعنەت برای شەیتانە*

* ژین، ژمارە: (٧٩٤)، ڕۆژی ١٢ی/ تەمووزی/١٩٤٥.

(٧٩٥)

هاوینەو گەرماو میوە گەنانە
نیوەی ئەم شارە شەو لە سەربانە

تۆزی ڕشەباو چاویەشەو هاوار
سەربانی وێران پڕ دووپشکو مار

لەهەموو لایێ گریانەو قووڕە
کفر ئەکا پیاوی بێ خەوی تووڕە

شەو لە سەربانان کە دەچنە سەراو
ڕۆژ هەڵدەقرچێ بە تینی هەتاو

ئینجا (ڕەشەبا) کە ئەو تۆزە دێنێ
وەك (عەتر)و (عەنبەر) هەڵیەپرژێنێ

گۆزەو دیزەشمان کە پڕن لە ئاو
ئەو تۆزەی تێچوو ئەبێ بە گولاو

هێجگار چەند ماڵێك لەسەر یەك سەربان
چیغێکی تەنك کەوتۆتە بەینیان

گوێیان لە مرقەو پرخەی یەکترە
(تەگەو سابرێنی) بە ئەدەب ترە

زۆرجار ڕەشەبا (دەرپێ) ئەفڕێنێ
هەی وایشیان هەیە (دەرپێی) نامێنێ

بەم حاڵەیشەوە هێند بەرز ئەفڕین
خۆبەخۆ سەری سەران ئەبڕین

پیاو بێ ئیش بێ شەڕ هەڵدەگیرسێنێ
بێ (دەرپێ) مەندیل لە خەو ئەبینێ*

* ژین، ژمارە: (٧٩٥). ڕۆژی ١٩ی/تەمووزی/١٩٤٥.

(٧٩٦)

خوا كە گیانی پاك ئەبەشێتەوە
هەندێكیان دوای مەرگ ئەدرەوشێتەوە

لە بارەگای خوا، لە ڕووی زەمیندا
لە ڕۆژهەڵاتو لە خۆرنشیندا

ئەرواو ئەگەڕێو زۆرتر لە خەوا
خۆی نیشان ئەدا لە پەردەی شەوا

ئەگاتە فریای كەسوكاری خۆی
ئەبێتە چرای ڕێی ڕزگاری بۆی

هەندێ گیانی تر پێیان ئەڵێن، پیس
ئەكەونە لەشی بەدكاری نەگریس

بە هەر چوارلادا ئەكەونە (جووتە)
كردمیان لەگەڵ شەیتانا جووتە

(تیكە) لە دەمی بێ دەست دەفڕێنن
هومای ئاسایش هەڵدەفڕێنن

تا دەستیان ئەڕوا كۆ ئەكەنەوە
لە خوداو بەندە (كۆ) ناكەنەوە

لە پڕ ئەبینی کە بەلادا هات
هیچ کەس نازانێ، پارە چی لێ هات

لەگەڵی ناچێ بۆ (گۆڕ)و کونی
ئەبڕێ بە مێردە تازەکەی ژنی

یا ڕۆژێ ئاهی جەرگێکی کون کون
پەلی ئەبەستێو ئەیاخنێتە (کون)*

* ژین، ژمارە: (٧٩٦). ڕۆژی ٢٦ی/ تەمموزی/١٩٤٥.

(٧٩٧)

مریشك (ئەیخورا) خۆی خستە ژێر (قاز)
بۆ ئەوەی (هێلکە)ی گەورە بدا ساز

کاتێکی زانی! هێلکەی (تیا جەڕا)
بە زۆر تەقەڵی (بن کلکی) پچڕا

(ناشی) بێ هوودە کەوتۆتە دۆڵاب
(نان بۆ نانەوا، گۆشتیش بۆ قەساب)

(ئێستر) داری بۆ مەنجەنیق کێشا
بە (وەجاخ کوێری) ناوجەرگی ئێشا

پێت مەخەرە (کۆت) بە پێڵاوی تەنگ
کە (کەوش) پێی گرتی، (پێ)ی پێ ئەبێ لەنگ

میوەی کاڵ مەخۆ زگتی پێ دێشێ
(شەکر) بە گەرما، زۆر ئاو ئەکێشێ

جاران نەخۆشی (شەکر)مان نەبوو
منی وا گرتووە، بەرم نادا زوو

مــن لــە تەلاشـی تورشـیو تەڵاشـم
(ئازەچـك، ئاشـم، صانجیسـز، باشـم)(١)

بڵـێم چـی؟ ئەوسـا گاڵـەو هەڵـدا بـوو
گـاڵی (کـاڵ) خـۆر بـوو (گـاڵ) بەرەڵـدا بـوو

وا لـە پـاش (خەمشـیٚ)! ڕێمـان لێ ئـەبڕن
گوایـە بـە ئایـەت دەسـتمان ئـەبڕن

کـێ گـوێ ئەداتـە ئـەو دەسـت بڕینـە
هـەر دەسـت بڕینـە کـام دەسـت بڕینـە

ژین، ژمارە: (٧٩٧)، ڕۆژی ٢ی/ ئاغستۆسی/١٩٤٥.

[1] ئەم نیوە دێڕە تورکییە ماناکەی ئەومیە: (چێشتەکەم کەمەو ئاسوودەم).

(٧٩٨)

پارووییە بخەرە دەم کە بۆت قووت بچێ
نەك بە ژان لچت پێکا بلچێ

ئەوی پەلە پەل پاروو ئەفرێنێ
بۆی قووت ناچێو خۆییە (تی) ئەفرێنێ(١)

هەندێ ئەبینی (یابوو)ی خۆراسان
وا ئەزانی بار ئەبا بە ئاسان

کاتێکت زانی لە رێدا وەستا
کابرای قەتارچیش قینی لێ هەستا

بە قەمچی کەوتە سەرو گوێلاکی
وای لێ کرد سەگ، چاو بپرێتە لاکی

ئیشە ئاوێنەی ئینسانی بەکار
هەموو کاتێ جێی کار ناگرێ گوفتار

ئاگری درۆزن ساتێ ئەگرێ
ئیش نەزان دوایی مووچەی ئەبرێ

زین، ژمارە: (٧٩٨)، رۆژی ٩ی/ ئابی/١٩٤٥.

(١) لە پەندەکانی کاکەی فەللاحدا: (خۆی پە (تی) ئافرینی).

تـــۆ گـــوێ مـــەدمرە ئەوانـــەی ئـــەمڕۆ
خۆيـــان ئـــەژێنن بـــە هـــەڕۆو مـــەڕۆ

يـــەكێكی ڕاســـت ڕەو، كـــە كەوتـــە ڕووی كـــار
ئـــــەيانگلێنێ، ئەكەونـــــە هـــــاوار

ئەوســـا پەشـــيمان شـــاخی لێ ئـــەڕوێ
(ڕێـــوی) قوماربـــاز پێســـتی ئـــەگروێ

(٧٩٩)

ئەوە کێیە وا کەوا خشەی دێ
مام ڕەمەزانە، دیارە مشەی دێ!

وا بە گوردە گورد مام ڕەمەزان هات
پەیکەری (پۆکەر) بڕەوی داهات

هەرچەند پۆکەرچی کۆن زۆریان دەرچوون
تازە پێگەیوان وا لە ڕست بەربوون

یەکێکیان تیایە ئاگری بن کایە
کە شێخو مەلایش دێنێتە کایە

دووەمیان قوتەی مل نێرکە کاردوو
سەر مارمێلکەو پشت پووچی ماردوو

کەس نەکەوێتە داوی ئەوانە
بێ (ڕێست) لە ڕەشی ئەکوژن ئەو دوانە(١)

ئەوانەی بە ڕاست ڕۆژوو ئەگرن
هەڵدەگرێ بڵێین: بە باڵ ئەفڕن

ژین، ژمارە: (٧٩٩). ڕۆژی ١٩٤٥/٨/١٦.

(١) ڕێست: زاراوەیەکە لە یاری پۆکەردا بەکاردێت.

قەڕنێکە گەرمای ڕۆژی وا نەبووە
گەرما لە وزەو تاقەت دەرچووە

پاداشی ئەمە جەژنێکی وا بێ
بۆ گەل بێو بەشی کوردیشی تیابێ

بەشێکی وامان بۆ ببڕێتەوە
کە بە یارۆدا خەرج نەبێتەوە

(٨٠٠)

جیهان پڕ فتووح مانگ هێند موبارەك
تەنها من ماوم بەبێ تەدارەك

شاربازێڕ چەمی سیوەیل‌و ئاڵەك
تووتنەو تۆوی بڕاوە کاڵەك

وەك زاری قەندە عەیشمان تاڵ بوو
پیرەمێرد لە شوێن شووتی عەوداڵ بوو

بەو عەوداڵییە چووە (عەوداڵان)
بووبوو بە شووتی کەللەی هنداڵان

تووکەی سمێڵی دێت پیرەکەی (موغاغ)
کۆگای بانقەنۆت بۆی بوو بە وەتراغ

یاخوا ئەوانەی سەوزەیان لەناو برد
پارەی تووتنیان بۆ (کەللەچی) برد(١)

ژین، ژمارە: (٨٠٠)، ٢٣/ئابی/١٩٤٥.

(١) لە (ژین)دا نووسراوە (کەللەچی) بەڵام لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا نووسراوە (خراپ).

خـــوا هـــەر تاڵييـــان باتـــێ وە تـــووتن
گيـــانی شـــيرينيان لێ بـــێ بـــە دوژمـــن

ئەوانـــەيش پـــەيين ئەكـــەن بـــە مومتـــاز
جێيـــان پـــايين بـــێ نـــەبن ســـەرفراز

بـــە پەشـــيمانی شـــاخيان لێ بـــڕوێ
شـــاربەدەريان كـــەن بـــۆ گـــردە گـــڕوێ

ئەوانـــەيش هـــی وا ئـــەكا بـــە لوجنـــە
گـــيری گێـــرە بـــێ وەكـــوو گـــای بنـــە

وا بـــە لێـــوی وشـــك كەوتووينـــە هـــاوار
فريامـــان كـــەوە گـــەورەی ئينحيصـــار(٢)

---

(٢) ئەم پەندە بۆ سەردەمی ئينحيساری تووتن وتراوە.

(٨٠١)

زۆر شاعیر لەگەڵ ڕۆژوو دواون
لەتاو برسیەتی سەر لێ شێواون

ئەڵێن: ڕەمەزان ڕووبکەیتە ماڵم
تۆ دەخۆم هێندە برسی و کەم حاڵم

قەلبی (ڕەمەضان) کە (مەرەضانە)
ڕۆژ، لات ، شەو، ئاوبەند نەخۆشی دوانە

بۆ تووڕەی ڕۆژوو ئەمە بێژراوە
ڕەمەزان بە جەنگە سەفەر بەدناوە

ئەزانی ئەصڵی شەڕ لە کوێوەیە
برسیەتی ڕەگی هاریی پێوەیە

لە برسییەتیە ئەم گڕوگاڵە
تەبەقی پڕە ئاشتی ماڵە

کە گورچووت پڕ بوو دڵت بە گورە
نابوود تێریش بێ، هەمیشە وڕە

خوا شیرینییەکی وا داوە بە زەڕ
زەڕ بڵێی کەریش دێتە زەڕزەڕ

عالەم بۆ پارە ئاخ هەڵدەکێشێ
ئەویش مێشێکە لە تەرس دەنیشێ

ناوەستێ بەلای مەردی ژیرەوە
وەك ئاو بکەیتە ناو قەڵبیرەوە

ئەمەش من داخی دڵمە وا ئەڵێم
من ئەیپەرستم ئەو تۆراوە لێم*

* ژین، ژمارە: (٨٠١)، ٣٠ی/ئابی/١٩٤٥.

(٨٠٢)

ڕۆژوو بەسەرچوو سبەینێ جەژنە
ئینجا تەقەللا بۆ بالاو بەژنە

بۆ دەستدارەکان قوماشی مومتاز
ئەکرێ بە (کۆستۆم) ئەیپۆشن بە ناز

وای پێوە ئەڕۆن دەقی ناشکێنن
لەپێش چاوی خەڵك خۆیان ئەنوێنن

خۆزگە تیژیی چاو (ڕۆنتکن) بوایە(١)
ئەیبینی ژێر جل چەند لەکەی تیایە

هونەر ئەوەتە ژێر بەرگ پاك بێ
سەر بەرگ چاوبەستە، کردەوەت چاك بێ

تانوپۆی بەرگت کە جەورو زۆر بێ
ئەیکا بە دەردێك ئاڵۆشی زۆر بێ

درۆیێکیان کرد پاش شەڕی جیهان
عالەم ئەسرەوێ ئەمینو ئەمان

ژین، ژمارە: (٨٠٢)، ٦ی/ئەیلوولی/١٩٤٥.

(١) مەبەست لە ئەشیعەی (رونتکنە).

کەچی بۆمبایێک پەیدابوو لە پڕ
لە بۆمبای خەسفی قاروون بە گوڕتر

چەند هاوارمان کرد کە ڕۆژی جەژنان(٢)
ماتەم دامەنێن بەشینو گریان

گوێتان نەدایە خوایش وا بە دڵ خواست
ئێوەی خستۆتە شیوەنی بەڕاست

ئینجا گۆڕتان بێ بە شینی گۆڕان
بلاوێننەوەو بچنە گۆڕستان

(٢) کە ڕۆژی (لای پیرەمێرد)، بە ڕۆژی (لای کاکەی فەللاح).

(٨٠٣)

ئەوی ئازاری نەبێ ئۆف ناکا
ئەویش بێزار بێ لە هیچ خۆف ناکا

کە دڵم خۆش بێ بۆت هەڵدەپەڕم
دڵم بشکێنی بە شەڕو گەڕم

لەم زەمانەدا بەشەر بە شەڕە
تۆ شەڕت نەوێ بە خێر تێپەڕە

خوا کە گیان‌و نان ئەدا بەم خەڵکە
هێندەمان ئەوێ هەتا بە کەڵکە

کە حاڵمان هاتە سەر کەم‌و کوڕی
ئەکەوینە سەر کوفرو ناشکوری

بەڵام ئەو نانمان نابڕێ یەکجاری
ئەمانژێنی بۆ بوردەباری

چەقۆ تیژبوو گۆشت ماشەڵڵای دەوێ
کە گەییە سەر ئێسک پەکی ئەکەوێ

چاکە ناوی خۆی بە خۆیەوەیە
خۆش ڕابواردن بە ئامشۆوەیە

(سەعدی) فەرموویە کە زەڕخریدە
نەتلاواندەوە بۆت بە تەریدە

ئەگەر ڕووخۆشی بێگانە دۆستە(١)
ئەم ڕاوە ڕێویە بۆ کەوڵو پۆستە

بەڵام دنیایە بێ گەردش نابێ
هەروا ڕۆییوەو هەر ئەبێ وابێ

ژین، ژمارە: (٨٠٣)، ٢٠ی/ئەیلوولی/١٩٤٥.

[١] ئەم دێڕە لای کاکەی فەللاح نییە.

(٨٠٤)

خـــوا جەهەننـــەمی خســـتە قـــوڕگی مـــار
بـــۆ ئـــەوەی ئـــاگر تێکـــەڵکا بـــە ژار

مـــار ســـاڵی جارێـــك پشـــوویێك ئـــەدات
بـــەو پشـــووە ســـاردو گـــەرم ئـــەبێ وڵات

هەناســـەی کێشـــا ســـاردی زســـتانە
پشـــووی‌دا گـــەرمی تـــیری نیرانـــە

هـــاوین ئـــەو گـــڕە دێـــت بـــەرەو پیرمـــان
هێشـــتا جەهەننـــەم نایێتـــە بیرمـــان

وا لێـــرە بـــەفر ئەکـــەین بـــە بـــەفراو
خـــۆ لـــەوێ ئاومـــان حەمیمـــەو زووخـــاو

وا لـــە جەهەننـــەم لێـــرە خـــەم ســـاردین
چـــی دەکـــەین کـــە خـــوا بـــۆ ئـــەوێی نـــاردین

ئێســـــتا چـــــارەمان پەشیمـــــانییە
تۆبەیـــــە ڕێگـــــای موسوڵمـــــانییە

خـــوا هـــەموو حـــەقی خـــوایی دەبەخشـــێ
بـــەڵام حـــەقی خـــەڵق نـــاڕواو ناڵەخشـــێ

ئەو زۆردارییەی تۆ ئەمڕۆ هەتە
سبەینێ بە شەرع ملت لە پەتە

لە مەڕ ئەیسێنی ئەیدەی بە گورگان
بە دەستی خاڵی ئەچیە بەر دیوان

خۆ لەوێ نیتە کە بیدەیتەوە
چۆنە ئەو ڕۆژەت بیر ئەچێتەوە*

* ژین، ژمارە: (٨٠٤)، ٢٧ی/ئەیلوولی/١٩٤٥.

(٨٠٥)

بـرا! منو تۆ تۆوی خاکێکین
چەکەرەی تازەی ژێر خاشاکێکین

هێشتا هەوایێ نەش‌و نمایێ
نەکەوتۆتە کار بۆمان لەلایێ

بەرگەی بایەکی موخالیف ناگرین
کەچی بۆ حاڵی یەکتری ناگرین

ئەوەی دیواری خۆی بن کەند دەکا(١)
پەردەی نامێنێ خۆی بە پەند دەکا

هەر قینت هەڵسێ‌و دەست بدەیتە دار
بەندی جەرگیشت لێت ئەبێ بێزار(٢)

خەلیفە قادر فەرموویە یابە
لەگەڵ زەمانا بە مودارا بە

(سەعدی) فەرموویە بەڕاستی پەندە
(لوتف، بێگانە ئەکا بە بەندە)

ژین، ژمارە: (٨٠٥)، ٤ی/تشرینی یەکەمی ساڵی/١٩٤٥.

(١) خۆی (لای پیرەمێرد)، خەڵکی (لای کاکەی فەللاح).

(٢) لێت ئەبێ بێزار (لای پیرەمێرد)، لێت بێ بەزار (لای کاکەی فەللاح).

پەندی پێشینان بە دڵسۆزییە
خێر خواهییێکی گەلو هۆزییە

کە، تۆ نەتوانی ڕەگم دەرکێشی
بە باوکی ئەبێ نازم بکێشی

دوو شووشە بێنی بیدەی بە یەکا
کاتێکت زانی هەردووکیان شکا

کەواتە شووشەی عەیشت مەشکێنە
با دڵ تەنگ نەبی دڵ مەڕەنجێنە

(٨٠٦)

ئەگەر زبانت بێو فێری سەر بێ
نوقتەیەکی زیاد ئەخاتە سەر (بێ)

هێند بە (زیانە) برینی زوبان
سارێشی نابێ بەداوو دەرمان

کە قینت هەڵساو دەستێکت وەشاند
شووشەی ئارامو خۆشی خۆت شکاند

پیاوی قین لە زگ سیسەمەڕۆیە
گرێشی نییە (سوتەمەڕۆ)یە

هەرچی سەرڕەقو دەم بە هەرا بێ
ئاردی بەڕووە پەیینکەی نابێ

کە دووبەرەکی کەوتە ناو قەومێ
ئاردی ناو درك لەوان ئەقەومێ(١)

ئەمانە هەمووی وا لە پێش چاوە
بەدبەخت نایبینێ بۆ خوا پێداوە

ژین، ژمارە: (٨٠٦)، ١١ی/تشرینی یەکەمی/١٩٤٥.

(١) لەوان (لای پیرەمێرد)، لەناو (لای کاکەی فەللاح).

ئەو کەسەی کە زۆر لە خۆی بایی بێ
گۆڕ وایە (گولی) دوور ئاوایی بێ

چەند خۆشە قەومێ هەموو یەک دڵ بن
لە ڕووی جیهاندا وەک دەسکە گوڵ بن

ئەوانەی کەوا یەک دڵو دینن
پێکەوە خۆشی جیهان ئەبینن

ئەوانەی لەگەڵ یاران لە دەشتان
لەم دنیایەدا لەناو بەهەشتان

(٨٠٧)

جاران بۆ خواردن چەتاڵمان نەبوو
بە (دان) گۆشتمان ئەپچڕیو ئەجوو

لاقە مریشکمان ئەگرتو بە گاز
ئەمان کردەوە وەك چەکوشی بیراز

پەل پێنج پەلییە چەتاڵ چوار لقە
پەنجە توندوتۆڵ ئەو ڕەقەو لەقە

چەتاڵ توند نەبێ لە چشت وەك گازێ
بۆت هەڵناگیرێ لە پڕ ئەترازێ

خۆ لە چشتی ڕەق دەم تێ ناژەنێ
کە کەوتە خوارێ خەڵك پێ دەکەنێ

ئایینی ئیسلام دەستی داناوە
وا ئێستا چەتاڵ لە ناوا باوە

چەند خۆشە پەنجەت بلێسیتەوە
دووبارە دۆخت بڕێسیتەوە

ئەو کەسەی کەوا بە کێرد نان ئەبڕێ
تەحقیری زادە بەوە نان ئەبڕێ

ئێستا گرانی نانی بڕیوە
گوایە خاوەند شار نرخی بڕیوە

وا تووتنیشمان لێ کەوتە گاڵە
عەیشی ئەم خەڵکە بە (تووتن) تاڵە

بەڵام وا (تووتن) حەڵوای شیرین کرد
حەڵوای شیرین هات تاڵی لەناو برد*

* ژین، ژمارە: (٨٠٧)، ١٨ی/تشرینی یەکەمی/١٩٤٥.

(٨٠٨)

تەنها بە تەنها پڕ لە بەڵایە
(إقبال) (لا بقا)، (تخت) (تخت)ی تیایە

سەر دار زۆر سەردار سەر دایر ئەکا
ناخی زەوی (خان) ناخن بڕ ئەکا

مایەی هەناسەی ژیان کە (با) بێ
با بۆڵە نەکا، دام بە کەبابێ

پیاوی گوێ ئاگر جەرگی بێ کونە
تفەنگ ئاگر دەی هەوڵی بۆ کونە

دۆو دۆشاو بەناو هەردوو شیرینن
کافرو کەشیش هەردوو بێ دینن

لەسەر ڕێی (کفری) یەکێ کفری کرد
لای خوداو بەندە ئەجری خێری برد

ڕەمەزان (صەفەر)ی بە سفر دەرکرد
بۆیە جومعەیان لە شەممەدا کرد

سا، وەرە، برنج بڕنجە ئەمساڵ
شامەو نۆکی کون گاڵە ئەکا، گاڵ

مـــن لـــه ســـلێمانی بردوومەتـــه ســـەر
ژاراوی مەرگـــه، ئـــەم خەنـــه (پشـــدەر)

بـــه شـــەکر دەمیـــان شـــیرین کـــراوە
چـــاو لێـــك نانـــه دان ژانـــی نـــەماوە

ئـــەزانی کـــه چـــۆن خێـــرت دێتـــەڕێ؟
نوقتـــەی (خ)ی لابـــه بیخـــەرە ســـەر (ڕێ)*

* ژین، ژمارە: (٨٠٨)، ٢٦ی/تشرینی یەکەمی/١٩٤٥.

شیاوی نووسینە ئەم پەندانەی ژمارە (٨٠٨)، لە چاپەکەی کاکەی فەللاحدا نییەو لە پەراوێزدا نووسراوە (دەست نەکەوت)!.

چاو لەماڵی خەڵک مەبڕە، حەرامە
بەشی خۆت بەس بێ، حەڵاڵ بە تامە

چاو مەبڕەرە دەست، خراپ فێر ئەبی
بە پارووی خەڵکی درەنگ تێر ئەبی!

منتدى إقرأ الثقافي
www.iqra.ahlamontada.com
للكتب (كوردى ,عربي ,فارسي)

لە بڵاوکراوەکانی ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبان
ADIBAN